-7 -03 1977
Klas 2(68)
Registernommer H 67/12

Die Hervormer

AMPTELIKE ORGAAN VAN DIE NEDERDUITSCH HERVORME KERK VAN AFRIKA

NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK
AFRIKA
EENDRAGT
MAAKT
MAGT

MAART 1977

By die Poswese as Nuusblad
geregistreer

JAARGANG LXVII Nr. 12

KARROO APTEE
CHEMISTS
W.C. TURPIN & SON
Eyes tested
Accurate Glasses Prescribed
Snellerin
VINNIGE VERLIGTING VAN PYN
HOOF- EN SENUWEEPYN TABLETTE
Vir hoofpyn, koors, spierpyne, griep, maandstondepyne, verkoues en rumatiekpyne.
Karroo Apteek (Edms.) Beperk Rosmeadweg, Middelburg, Kaap
oplosbare
snellerin
Reg. Nr. D/2.9/186 Elke tablet bevat: Aspirien (Oplosbaar gemaak) 300 mg. Kafeïen Alkaloïede 30 mg.

Snellerin.
Nog só goed soos in die jare toet.

Die jare gaan heen
tye verander
ou staatmakers verdwyn
maar daar's één wat by
ons gebly het – SNELLERIN.
Geslagte lank word
Snellerin vertrou.

Snellerin.
Sneller verligting van pyn.

Veilig vir kinders.

deVos 77/128

DIE HERVORMER SE NUUSBRIEF

Gedruk deur die Ned. Hervormde Weeshuispers, Posbus 18061, Hercules 0030

NOMMER 122

15 JUNIE 1977

Het die Wêreldraad van Kerke 'n toekoms ?

In die jongste uitgawe van die Hervormde Teologiese Studies skryf prof. J. P. Oberholzer 'n artikel in Engels onder die opskrif: Is there a future for the World Council of Churches? Om die vraag te beantwoord, werp die skrywer 'n blik oor die rigting waarin hierdie wêreldliggaam beweeg, soos dit blyk uit sy werk, en uit uitsprake van sy leiers.

Prof. Oberholzer verwys veral na 'n uitspraak van dr. Philip A. Potter, algemene sekretaris van die Wêreldraad, na afloop van die Nairobi algemene vergadering in 1975. Dr. Potter het naamlik gesê dat die Nairobi vergadering die deelnemers kon laat met die gevoel dat die ekumeniese beweging in die wildernis verkeer. Wat Potter hier gesê en bedoel het, gee helder insae in hoe die Skrif deur die Wêreldraad van Kerke gebruik word. Hy sê naamlik dat nieteenstaande die gevoel dat die ekumeniese beweging in die wildernis beland het, die beloofde land tog vir die beweging, soos verteenwoordig deur die Wêreldraad van Kerke, wag. Spoedig sal die woestynreis ook vir hierdie beweging afgelê wees, en die Godgegewe bestemming bereik wees. Die beloofde land is 'n gemeenskap wat alle mense, volke en kulture insluit. Dis die ekumeniese beweging se taak om alle volke in hierdie belofte van God te laat deel.

Prof. Oberholzer verwys ook na ander uitsprake van die Wêreldraad wat die strewe na 'n nuwe, internasionale, interafhanklike gemeenskap openbaar, waar alle onreg en ongelykheid uitgeskakel sal wees. Vir nasionalisme en nasionale identiteit is binne so 'n struktuur natuurlik geen ruimte nie. Maar wat baie erger is, is die direkte wyse waarop Potter 'n verband lê tussen die verbond wat God met Israel gemaak het en die "covenant fellowship" in die Wêreldraad van Kerke.

Prof. Oberholzer gaan dan in op die redes wat daar by iemand soos Potter mag wees vir die gevoel of vrees dat die ekumeniese beweging in die wildernis beland het, gevaar loop om te begin opbreek en verkrummel. Een daarvan is dat die Wêreldraad se ideaal van 'n wêreldgemeenskap niks meer is as 'n sosiale struktuur wat met ontwikkeling en rewolusie bereikbaar is en waarin terrorisme en Rusland se slawekampe 'n belangrike rol te speel het nie. Immers, in Angola en Mosambiek is die Wêreldraad se program vir die bestryding van rassisme in aksie gesien, waar met morele en geldelike steun van diè wêreldliggaam ateïstiese kommunistiese regerings aan bewind gestel het.

Terroriste het kom moor met die geld en steun van die Wêreldraad. Nietemin kom die Wêreldraad nie so ver om Rusland se eie verkragting van menseregte en miskenning van godsdienstige vryheid te veroordeel nie.

So het die leuen inherent geword aan die lewe en werk van die Wêreldraad. Die wyse waarop die Wêreldraad die teologie as propaganda gebruik, om enersyds ruimte te laat vir ateïsme en onmenslikheid, en andersyds lande soos Suid-Afrika te veroordeel; die vrye en maklike gebruik van die Bybel daarvoor; die identifisering van die Wêreldraad met die volk van God; die opvatting dat die wil van God gestalte kry in die doen en late van die Wêreldraad; dit alles grens aan Godslastering en die demoniese. Waar God so gebruik word ter wille van 'n liggaam wat in denke en daad gekenmerk word deur dubbelhartigheid, daar is die kiem van die dood alreeds aanwesig. Die Wêreldraad het nooit werklik aan sy doel beantwoord nie, maar het iets langs die kerk, selfs onfhanklik van die kerk geword.

Prof. Oberholzer spreek verder as pynlike waarheid uit dat daar Suid-Afrikkaners is wat baie van die aksies van die Wêreldraad teen Suid-Afrika inisieer en steun. Daar is liggame in Suid-Afrika, soos die Christelike Instituut en die Suid-Afrikaanse Raad van Kerke wat gereeld meedoen aan die dubbelpratery oor Suid-Afrika. Die skrywer sluit af deur te verklaar dat kerke wat hulle afgewend het van die Wêreldraad nie in isolasie verkeer nie. Isolasie van die kwaad was nog nooit verkeerd nie. Wie getrou bly aan die Woord van God raak nooit van sy medegelowiges vervreem of geïsoleer nie. Die eenheid van die kerk en alle gelowiges is deur God self gegee. Sodra die mens van hierdie eenheid 'n struktuur wil maak, breek hy dit op.

Die tekens van verbrokkeling in die ekumeniese beweging is daaraan te wyte dat dit 'n teologie van ontwikkeling en rewolusie voortgebring het maar gefaal het in die uitdra en vertolking van die Bybelse teologie.

— Nuusbrief, Pretoria

'N NUWE SENDINGSITUASIE

Die volkome selfstandigwording van die Bantoe Hervormde Kerk vind plaas op die 19e Julie by die Stofberg Teologiese Skool naby Pietersburg. Dr. C. J. Viljoen, predikant in Tuine, het die volgende belanghebbende opmerkings oor die gebeurtenis gemaak: —

Dit is seker 'n onbetwisbare feit dat die selfstandigwording van die swart kerk 'n faktor in die Nederduitsch Hervormde Kerk se sendingwerk is wat baie beslis nuwe denke oor die aangeleentheid sal verg. Sou mens in hierdie verband ook kon sê: 'n Nuwe benadering? Want een ding is baie seker: Met die verandering van die status quo verander daar oor 'n hele linie, 'n hele aantal oud-geworde en geykte situasies waaraan min mense nog gedink het.

Nou behoort hierdie nuwe situasie wat ontstaan ook weer nie so vreemd te wees dat dit onsekerheid hoef te skep of onrus te wek nie. Die nuwe volkskerk wat nou tot volwassenheid gegroei het, is immers 'n produk van die oue sendingbeleid van die Hervormde

Kerk, en dit is nie 'n vreemde en vreemdsoortige organisme waarmee ons nou te doen **kry nie**.

Daarby sal die nuwe kerk, hoewel selfstandig, aanvaar dat daar 'n mate van **afhanklikheid** sal bly, omdat daar wat die opleiding betref sowel as ander onderskraging glad nie skielik die hand teruggetrek sal word nie. Die Hervormde Kerk wil immers nie werk onvoltooid laat nie, maar sy deel opreg, belangstellend en beleefd doen.

Sendingwerk hou nie op nie. Dit kán nooit, solank ons op aarde is nie. In die onderhawige saak sou mens wel kon sê: Ons sendingwerk gaan 'n nuwe dimensie in, iets wat tot nog toe vreemd was. 'n Nuwe verhouding van twee selfstandige kerke naas mekaar wat besondere bande het, impliseer nie dat die sendingwerk verby is nie. Daarvoor is daar nog te veel om te doen. Juis hier reken ons dat volgehoue denke noodsaaklik is ten einde die karakter van ons sendingwerk te bepaal, ook te onderskei wat voortgesette sendingwerk behels (ook in samewerking met die nuwe kerk) en of daar sprake kan of moet wees van **nuwe** sendingwerk.

Die kerk het die Sendingraad belas met hierdie soort van aangeleenthede, en hulle sal ongetwyfeld deeglik hierop ingaan. Maar daar sal nou verder sprake moet wees van **ekumeniese kontak** in die wyere verband van kerke. Die nuwe kerk sal homself in 'n ry van kerke bevind waar hy selfstanding sal kan optree en ook praat. Hy hoef geen naprater te wees nie. Hy sal selfstandig kan dink en sê wat hy dink. Hy sal agterkom dat daar na hom met groot nuuskierigheid gekyk gaan word na wat hy sê, en ook na waar hy hom gaan skaar ten opsigte van ekumeniese kontakte. Nog meer: Daar sal dalk na hom „gevry" word om hom tog in 'n bepaalde hoek te stel en deur sekere assosiasies te wys dat die klimaat in die nuwe kerk sekere politieke kleure toon: Al hierdie dinge is moontlikhede wat 'n selfstandig-wordende kerk moet aanvaar, hopelik met verantwoordelikheid. Maar dit is alles ook dinge wat die kerk van wie die sendingsimpulse aanvanklik uitgegaan het, en wat die jong kerk op eie bene sien verder stap, ook aanvaar. Die Hervormde Kerk aanvaar dit in die geloof, met die wete dat die samebindende faktor dieselfde geloof in een Heer van sy kerk, in een Heer met sy gegewe evangelie is. En gesien hierdie verantwoordelikheid sal die Hervormde Kerk nie net in afwagting sit en toekyk nie, maar betrokke bly en besig bly met hierdie nuwe kerk.

Daarvoor wil ons pleit. Om verdiepte besinning oor die nuwe verhoudingsvlak wat ontstaan en wat nou binne afsienbare tyd tussen twee selfstandige gelykwaardige kerke lê. Hierdie saak kan nie eenkant gestoot of geïgnoreer word nie. Mens help nie jare aan die grootwordproses van 'n kind, om dan die kind te laat gaan sonder om belangstellend te gaan kyk hoe dit gaan, en op jou beurt sy vraende en soekende groet te beantwoord nie, en sy herhaalde terugkeer na die bron van sy herkoms te erken nie. Dit lyk of daar samewerking van 'n besondere aard sal moet wees met hierdie jong kerk, nie net op ekumeniese vlak nie, maar gedeeltelik nog op die ou vlak van verskerpte hulpbetoon en materiële ondersteuning, asook — en dit is belangrik — om hulle self die betekenis van Matt. 28:19 te laat beluister omdat hulle selfstandigheid daarin die uitmuntendste sal blyk.

— Nuusbrief, Pretoria

GEMEENTE ST. HELENA

Skriba:
D. C. Erasmus
Akasia Singel 20,
Jim Fouchepark,
WELKOM,
Tel. 2-4541

TUSSENKERKLIKE GESPREK OOR KERKLIKE EENHEID

Ds. P. M. Smith, skriba van die Algemene Kerkvergadering en sekretaris van die Tussenkerklike kommissie van die Afrikaanse kerke, deel die volgende mee oor die stand van die gesprek tussen die drie kerke:

Sedert 1965 word daar periodiek gesprekke tussen verteenwoordigers van die drie Afrikaanse susterkerke gevoer oor aangeleenthede wat die drie kerke uitmekaar hou en ook ander gemeenskaplike sake.

Daar was onder andere die gesprekke tussen die drie kerke oor ekumenisiteit; die sigbare en onsigbare kerk; die eenheid van die kerk en die bestaan van drie kerke met dieselfde belydenis, dieselfde taal, onder dieselfde volk, in dieselfde land.

Die kerke se verteenwoordigers het ook onderneem om apart met een van die ander kerke gesprekke te voer waar die derde kerk ook teenwoordig kan wees, soms ook sonder die derde kerk. Laasgenoemde gesprek is tot dusver tot die kerkregering beperk. Die gesprek tussen die Nederduitse Gereformeerde Kerk en Gereformeerde Kerk oor die aangeleentheid het al 'n end gevorder aan die hand van memoranda wat onderling gestuur is.

Die Nederduitsch Hervormde Kerk het ook 'n memorandum van die Gereformeerde Kerk oor ons kerkregering ontvang. Die antwoord daarop is byna gefinaliseer en sal hopelik voor die einde van Junie aan die Gereformeerde Kerk gestuur kan word. Op 9 Augustus 1977 sal die gesprek 'n aanvang neem en die tussen die ander twee kerke voortgesit word.

Die volgende dag 10 Augustus word die gesprek tussen die drie kerke voortgesit. Die laaste vergadering wat in Desember 1976 gehou is, het 'n onderkomitee benoem wat bestaan uit prof. dr. F. J. van Zyl en ds. P. M. Smith (tans voorsitter en skriba van die Tussenkerklike Kommissie), ds. D. P. M. Beukes en prof. dr. P. J. Coetzee om voorstelle te formuleer oor die voortsetting van die gesprek en om veral voorstelle aan die hand te gee waardeur die Tussenkerklike Kommissie op 'n meer doeltreffende wyse kan funksioneer.

Die onderkomitee se verslag en voorstelle sal op 10 Augustus behandel word.

— Nuusbrief, Pretoria

GESPREK OOK KERK EN KUNS

Op die eerste Junie het die Raad vir Kerk en kuns in Pretoria vergader. Teenwoordig was: di. C. L. van den Berg, J. C. de Lange en G. C. Velthuysen; drr. J. A. Loader, Elsa Nolte en D. J. C. van Wyk; mnre. B. D. Bierman, J. J. Horne en P. J. Haasbroek; prof. B. J. Engelbrecht.

Na aanleiding van 'n studie van ds. Gerrit Velthuysen oor die absolute norm van die kerk in sy beoordeling van 'n kunswerk, is 'n indringende gesprek gevoer oor diè hele problematiese veld.

Omdat dit die Raad se uitsluitlike taak is om deur middel van studie die kerk voor te lig en te adviseer, asook om met verteenwoordigers uit die kunswêreld kontak te behou, en ook vanweë die geweldige uitgebreidheid van hierdie terrein, spreek dit vanself dat geen finale woord na een so 'n studie gespreek kan word nie.

Ter kennisname volg hier 'n aantal van die belangrike stellings en vrae wat in die loop van die bespreking gemaak is: —

★ Kan die kritiek van 'n kunswerk nie legitieme kritiek wees waarna die kerk moet luister, al moet hy dit volgens sy absolute norm veroordeel nie?

- Aan die anderkant: Die kerk mag soms saamstem dat 'n kunswerk werklik mooi is. Daarna moet die kerk nòg vra: Is dit reg? Is dit waar?
- Redelike eenstemmigheid het geheers oor die stelling dat werklike kuns menslike verdelinge kan transendeer.
- Die groot vraag is: Kan 'n groot kunswerk eties sleg wees?
- Hoe groter 'n kunswerk word, hoe minder leen hy hom vir propaganda.
- As kuns werklik kuns is, is dit dan nie klaar tot eer van God nie, al kry ons moeilik om dit op die huidige tydstip te verstaan?
- 'n Ander groot vraag is: Wie maak uit wanneer is iets werklik kuns?
- Die kerk se eerste en grootste verantwoordelikheid is nie teenoor die kuns nie, maar teenoor die opdrag wat van God ontvang is. Die kerk moet en kan hoogstens vanuit hierdie verantwoordelikheid uitsprake oor die kuns maak.
- Die kerk staan en val by sy absolute norm, die Woord van God. Dit beteken egter nie dat die kerk nie moet leer om altyd eers behoorlik te luister en te dink voor hy praat nie.
- Die kerk kan egter nie hierdie absolute norm gebruik om kuns as **kunswerk** te beoordeel nie.
- Kunstenaars behoort vir die kerk die hantering van sy eie absolute norm te gun en dit te respekteer, net soos die kunstenaar van die kerk verwag om hom toe te laat om kuns as **kunswerk** te beoordeel volgens die eie norme van die kuns.
- Daar moet toegegee word dat kuns wat werklik groot is, gevaarlik kan wees, net soos kuns wat gevaarlik is, soms heilsaam kan wees.
- Kuns, waarvan die uitinge soms kru is, kan tot eer van God wees, as dit meedoënloos ook die gevolge van die vervreemding van die mens van God, uitbeeld, sê.
- Almal stem saam dat 'n groot kunswerk nie die bose kan verheerlik nie. Maar wanneer verheerlik 'n kunswerk die bose? Wie maak dit uit?
- Hoe verder die gesprek van die kerk met die kuns vorder, hoe duideliker word dit dat daar gepraat **moet** word.

— Nuusbrief, Pretoria

DIE GIDEONS IN SUID-AFRIKA

Op Ringsvergaderings en deur kerkrade word van tyd tot tyd inligting en raad gevra met betrekking tot die Gideons in Suid-Afrika. Ter inligting volg hier enkele uitsprake van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering in die verlede oor die organisasie.

In 1971 het 'n lid van die Gideons aan die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering geskrywe en toestemming gevra om gemeentes van die Nederduitsch Hervormde Kerk te besoek, toe te spreek en om geldelike bydraes te vra.

Op die skrywe is op 22 Maart 1972 soos volg deur die Kommissie geantwoord:

Ongelukkig kan die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering nie aan u versoek voldoen om van kerklike weë vergunning te verleen om gemeentes tydens of na eredienste toe te spreek oor u werk in verband met Bybelverspreidig nie. Dit beteken nie dat hy 'n veroordeling van u werk uitspreek nie, maar die kerk het sy eie metode om Bybelverspreiding te doen en daar word van hom verwag om 'n aansienlike bedrag byeen te bring vir die doel. Daarom verkies hy dat sy kragte en vermoëns saamgesnoer word vir die doel.

Op 26 Junie 1968 is aan ds. Badenhorst van Oos-Londen die volgende advies deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering gegee:

Dit word daarop gewys dat van elke lid van die kerk — asook gemeentes — verwag word om hulle offers vir Bybelverspreiding te stuur vir die Bybelgenootskap, die liggaam waarmee ons kerk verbind is in verband met Bybelverspreiding. Moontlike steun aan die Gideoniete moet dus nie die plek neem van of die offers verminder aan die Bybelgenootskap nie.

Aan die gemeente Pietersburg word op 4 Desember 1968 soos volg geskrywe:

U brief van 14 November 1968 is deur die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering behandel en daar is besluit om u mee te deel dat die kerk sy offers vir Bybelverspreiding liefs gee deur die Suid-Afrikaanse Bybelgenootskap en beveel derhalwe aan dat nie aan die versoek van die Gideoniete voldoen word nie."

In die notule van die Kommissie van die Algemene Kerkvergadering (Julie tot Augustus 1968, paragraaf 124 en 125) staan:

Prof. B. J. Engelbrecht deel die vergadering mee dat hy onder die indruk is dat die Gideoniete 'n ideologie huldig wat ooreenkom met dié van die Morele Herbewapening.

— Nuusbrief, Pretoria

GESONDER DISKUSSIE OOR SUID-AFRIKA?

Na sy vorige besoek aan Suid-Afrika in 1976 het prof. H. Jonker in Nederland 'n reeks artikels oor Suid-Afrika geskryf. Na aanleiding daarvan het 'n interessante diskussie begin koers kry, en in die jongste uitgawe van Theologia Reformata, 'n Nederlandse teologiese tydskrif, kom dr. Jonker terug op sommige van die sake wat tydens die diskussie geopper is.

Prof. Jonker vra homself af of daar nie sedert Desember 1976 ietwat van 'n kentering gekom het in die houding van die Nederlandse samelewing teenoor Suid-Afrika nie. Dit wil voorkom of die voortdurende negatiewe beriggewing oor Suid Afrika op die duur die teenoorgestelde uitwerking het as wat daar gehoop word. Daar word almeer vraagtekens geplaas agter die selfbewuste anti-propaganda en daar word gevra na die beweegredes van die ander kant. Prof. Jonker sê dit wil voorkom of daar meer besef kom dat die situasie in Suid-Afrika nie met 'n eenvoudige prof of kontra afgemaak kan word nie.

Dit gee moed dat daar nou vir die eerste keer 'n meer objektiewe gesprek oor Suid-Afrika aan die gang kan kom. In dieselfde gunstige lig sien Jonker ook die besoek van prof. J. P. Oberholzer aan Nederland verlede jaar en sy gesprek met die moderamen van die Nederlandse Hervormde Kerk.

Vir 'n behoorlike diskussie, sê prof. Jonker, is dit nodig dat nie politici en kerkleiers met ideologiese vooronderstellings daaraan moet deelneem nie, maar wel wetenskaplike ondersoekers, wat diep kan delf na die waarheid van volkereverhoudings.

Jonker stel verder dat baie van die verwyte teenoor die blankes in Suid-Afrika by die feit verbygaan dat vier miljoen blankes hier besig is met 'n stuk ontwikkelingswerk vir agtien miljoen swartes wat sonder weerga is in die geskiedenis.

— Byvoegsel tot Die Hervormer van Junie 1977

Hy wys ook daarop dat die bevolkingsdigtheid van Transkei 46 inwoners per vierkante kilometer is, in vergelyking met ongeveer 211 in Engeland en 365 in Nederland. In ’n diskussie met dr. A. H. van den Heuvel, sekretaris-generaal van die Nederlandse Hervormde Kerk, het prof. Jonker laat blyk dat hy integrasie as oplossing vir Suid-Afrika se probleme onmoontlik ag. ’n Meerderheid van agtien miljoen swartes sal ’n minderheid van vier miljoen blankes, twee miljoen kleurlinge en 800 000 Asiate uit Suid-Afrika verjaag. (Dr. van den Heuvel se reaksie hierop was dat hy ’n idealis is wat „hoop dat daar tydens swart meerderheidsregering in Suid-Afrika wel plek vir die blankes sal oorbly”).

Prof. Jonker stel verder dat hy nie aan die kant van die nasionale regering teen die swart bevolking geplaas wil word nie. Ook nie omgekeerd nie. Hy is geen propagandis van die Voorster-regering nie, maar wil hom sterk distansieer van die Nederlandse joernalistieke mentaliteit wie se metode dit is om enigiemand wat die nasionale regering in Suid-Afrika se beweegredes objektief weergee, as rassis af te maak.

— Nuusbrief, Pretoria

CALVYNKONGRES IN PRETORIA

Die Kerkhistoriese genootskap van die Nederduitsch Hervormde Kerk reël ’n Calvynkongres in Pretoria vir die 10de en 11de Augustus.

Die program bestaan uit:

Die Antropologie van Calvyn. Kapitalisme en Calvinisme — Prof. H. Esser, Wes Duitsland.
Calvinisme in Suid-Afrika, histories besien — Prof. T. N. Hanekom, Stellenbosch.
Calvyn en die grense van die kerk — Prof. B. Spoelstra, Hammanskraal.
Calvyn en die Ekumene — Prof. F. J. van Zyl, Pretoria.
Calvyn se siening van die Corpus Christianum — Prof. B. J. Engelbrecht, Pretoria.
Calvinisme vandag — Prof. A. D. Pont.

Alle belangstellendes is welkom.

— Nuusbrief, Pretoria

OPFRISSINGSKURSUS VIR PREDIKANTE

Die bestuur van die predikante vergadering het ’n opfrissingskursus vir predikante gereël vir 23 Junie in Pretoria.

By die geleentheid sal dr. J. A. Loader ’n referaat lewer oor **Die betekenis van die nuwere ontwikkelinge op die gebied van die taal- en literatuurkunde vir die prediking in die Ou Testament.** Verder sal prof J. I. de Wet ’n onderwerp uit die **Praktiese Teologie** behandel.

— Nuusbrief, Pretoria

SIEN JOU DAAR ! ! !

Op Vrydagaand 17 Junie, as die Kaapse Universiteite sluit, vertrek Stellenbosch se studente per bus na die Noorde vir hulle jaarlikse Studente verskeidenheidskonserttoer.

’n Skreeusnaakse klug, ’n lagwekkende eenbedryf, pragtige sang en spel is maar net enkele van die hoogtepunte van ’n baie aangename aand.

Aangesien hierdie moontlik die laaste toer van dié aard is, hoop die Maties om vol sale te trek. Hulle beloof dat hard gewerk is, en baie moeite gedoen is, om weereens die beste te lewer, en die hoë standaarde van weleer te handhaaf.

Die toerroete is as volg:

18 Junie — Kimberley
20 Junie — Wolmaransstad
21 Junie — Stilfontein
22 Junie — Ventersdorp
23 Junie — Koster
24 Junie — Krugersdorp
25 Junie — Brits
27 Junie — Marikana
28 Junie — Swartruggens
29 Junie — Zeerust
30 Junie — Stellenbosch

— Nuusbrief, Pretoria

SUPERINTENDENT/SUPERINTENDENTE BENODIG, PRETORIA

ONS TUIS, RIVIERA, ’N RUSHUIS VIR BEJAARDES

Benodig ’n persoon met toepaslike ondervinding van die bestuur van ’n inrigting, kennis van maatskaplike werk en/of verpleging.

Salaris onderhandelbaar in die skaal R5 000 tot R7 740 p.j. Huisvesting beskikbaar, uniform en skoentoelaes betaalbaar plus normale voordele.

Aansoeke met vermelding van ondervinding, kwalifikasies en kerkverband aan:
Die Administrateur, Posbus 2368, Pretoria, 0001 of skakel: 3-5201 (H. C. Havenga).

— Nuusbrief, Pretoria

KERKE AGTER PROPAGANDA TEEN SUID-AFRIKA

Op inisiatief van die Raad van kerke in Nederland is daar van 20 tot 22 Mei te Driebergen ’n Wes-Europese-Amerikaanse, konsultasie gehou oor die bydrae wat die Westerse kerke kan lewer aan die totstandkoming van „’n wending ten goede in die Suid-Afrikaanse situasie”. Aandag is veral gegee aan ekonomiese dwangmaatreëls wat teen Suid-Afrika gebruik kan word, soos ontmoediging van beleggings, verbreking van handelskontrakte en verset teen lenings van banke in Suid-Afrika. Behalwe verteenwoordigers van kerke uit die Westerse lande was lede van die A.N.C. en P.A.C. wat in London woon, en ook verteenwoordigers van die Wêreldraad van Kerke teenwoordig.

— Centraal Weekblad

VERLUSTIGING IN SUID-AFRIKA SE PROBLEME

In ’n nuwe Nederlandse tydskrif **Amandla** word met groot genoegdoening vermeld dat Suid-Afrika op finansiële en ekonomiese gebied langsamerhand in groot nood beland. Multinasionale ondernemings, Westerse banke en verskaffers van kapitaal wat ’n broederlike hand oor blanke Suid-Afrika gehou het, is stadig maar seker besig om daardie hande terug te trek.

Die artikel sê Suid-Afrika is nou gladnie meer ’n goeie beleggingsveld nie. Daarom moes die onluste van 1976 met soveel geweld en magsvertoon neergeslaan word! Dit sê die blad, het blykbaar weinig oortuigingskrag by buitelandse beleggers gehad.

— Persburo, Nederlandse Hervormde Kerk

GEMEENTE PIET RETIEF

Kolporteur:

Oudl. H. J. G. Obertholzer
Posbus 6
PIET RETIEF

Die Hervormer

Maart 1977

Redaksie:
Prof. dr. F. J. van Zyl — Redakteur —
Burnstraat 49, Colbyn, Pretoria
prof. dr. P. S. Dreyer, dr. P. J. T. Koekemoer, dr. D. J. C. van Wyk
mev. Annette Willemse — Vroue rubriek —
ds. P. M. Smith — Redaksie-sekretaris —
(kompilator vir kerklike publikasies en beriggewing)
Posbus 2368, Pretoria 0001.

INHOUD

Die Hervormer betree 'n nuwe era ...... 2 ...... redakteur
Die steen verwerp ...... 3 ...... F. J. H. Buitendag
Bybels gevra ...... 4 ...... C. J. v. Schalkwyk
Dit kan gedoen word ...... 5 ...... C. J. v. Schalkwyk
Die satanisme ...... 5 ...... J. H. Koekemoer
Monumente vertel (19) Kerkgebou van Potchefstroom ...... 7 ...... W. G. Habig
Die ouderling se taak t.o.v. kategese ...... 8 ...... G. N. Bloem
Ope brief aan die 99 regverdiges ...... 12 ...... J. J. Engelbrecht (Sr.)
Willem Adriaan Venter (4) ...... 13 ...... Andries Alberts
Lewenshoudinge (3) Groot stryd ...... 15 ...... H. G. v.d. Westhuizen
Verbande en perspektiewe (24) ...... 16 ...... C. H. Rautenbach
God 'n toevlug en beskerming ...... 18 ...... J. P. Oberholzer
Personderhoud in Wes-Duitsland ...... 23 ...... J. P. Oberholzer
Brief van oom Johannes (5) Ons en Nederland ...... 25 ...... Joh. Dreyer
Die huwelik (3) Dialoog in die huwelik ...... 26 ...... J. L. du Plooy
Uit vergange se dae (3) Skakel met kerk en staat Transvaal ...... 28 ...... H. M. Rex
Sending (14) Heidene ...... 30 ...... H. G. v.d. Westhuizen
Stagnasie in die erediens ...... 31 ...... J. P. Naudé
Lesers skryf 32
Die kerk en die ampte (8) ...... 34 ...... M. J. Beukes
Hervormde predikantsvroue sedert 1652 (50) ...... 25 ...... H. M. Rex
Vir ouer en kind — Verandering ter wille van verandering ...... 37 ...... W. H. Swart
Lees! Lees!! Lees!!! 38
Amptelike berigte 39
Memoriams/Doodsberigte 39

Jaargang LXVII Nommer 12

Die Hervormer
AMPTELIKE ORGAAN VAN DIE NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK VAN AFRIKA
By die Poswese en Nuusblad geregistreer
OKTOBER 197
Jaargang LXVII
Amptelike Orgaan van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Af
NOVEMBER
JAARGANG LXVII
Amptelike Orgaan van die
NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK VAN AFRIKA
VAN DIE NEDERDUITSCH HERVORMDE KERK VAN AFRIKA

Die Hervormer betree 'n nuwe era

DIE Maart en April nommers van „Die Hervormer" gaan heel besondere aflewerings wees omdat hulle die einde van 'n ou en die begin van 'n nuwe era in die lewe van ons kerkblad beteken. Die Maart nommer sal nie anders uitsien as al die ander van die afgelope jare waaraan ons so gewoond geraak het nie. Dis „Die Hervormer" in tydskrifvorm, netjies en keurig versorg deur ons kompilator, ds. P. M. Smith. Die besondere van die Maart nommer is dat dit die laaste aflewering is in die uiterlike vorm wat ons almal so goed ken. Miskien is dit goed om aan die einde van die ou era, benewens die naam van ds. P. M. Smith, ook net weer die naam van ds. Johannes Dreyer te noem, die jarelange redakteur wat hom met soveel bekwame ywer aan die uitbou van „Die Hervormer" gewy het.

Die April nommer gaan, wat uiterlike voorkoms betref, 'n hele gedaanteverandering ondergaan. Ons sal ons nuuskierigheid tot dan maar moet beteuel. Al wat ons reeds weet, is dat die tydskrifvorm verdwyn en plek maak vir die tablet- of koerantvorm. Vir 'n kort tydjie in die verlede het „Die Hervormer" natuurlik reeds in hierdie vorm verskyn. Die voorneme is dat dit nou permanent die geval sal wees. Maar nie net wat sy vorm betref nie, ook andersins betree „Die Hervormer" nou 'n nuwe era. Vir die eerste keer in sy bestaan het hy nou 'n voltydse redakteur en wel in die persoon van die jong, ernstiggestemde, teologies goedtoegeruste dr. D. J. C. van Wyk. Natuurlik moet daar nou nie 'n onmiddellike en radikale verandering in die inhoud en strekking van die nuwe „Hervormer" verwag word nie. Miskien sal die inhoud maar dieselfde bly, terwyl die aanbieding net anders sal geskied. Dit alles lê egter nog verborge in die gedagtes, die gemoed en gekoesterde ideale van die nuwe redakteur wat in die „Hervormer" van die toekoms aan die lig sal kom.

Daar gaan 'n groet van „Die Hervormer" van die ou era na die redakteur van die nuwe, met die bede van die hele kerk daarby, dat dit die begin van 'n tyd sal wees wat vir die verdere geestelike groei van ons kerk, vir sy aansien en agting in die wêreld en veral vir sy boodskap tot 'n verjaagde mensheid, van groot betekenis sal wees.

F. J. van Zyl

Oordenking

Lydenstyd

DIE STEEN VERWERP

● **DS. F. J. H. BUITENDAG**

Matt. 21:41:

„Hulle antwoord Hom: Die slegte mense — hy sal hulle 'n slegte dood laat sterwe en die wingerd verhuur aan ander landbouers wat hom die vrugte op die regte tyd sal gee."

IN ons teksvers is daar sprake van twee groepe van mense. Daar is die landbouers wat geweier het om die vrugte wat aan die eienaar toekom op die regte tyd af te staan. Maar daar is ook die landbouers wat die vrugte wat aan die eienaar toekom op die regte tyd sal afstaan. Wie word bedoel met die eerste groep landbouers en wie word bedoel met die tweede groep landbouers?

Oppervlakkig beskou, lyk dit vir ons of hierdie onderskeiding maklik te trek is. Dit lyk selfs vir ons of hierdie onderskeiding vanselfsprekend is. Die eerste groep landbouers is die uitverkore volk Israel. Die tweede groep landbouers is die heidenvolke of die heidene in die algemeen, wat deel gekry het aan die koninkryk van die hemel toe die uitverkore volk Israel dit van die hand gewys het. By die deurlees van hierdie gelykenis lyk dit na 'n logiese onderskeiding. Tog is dit seker ook nie Jesus se bedoeling met hierdie gelykenis om verskillende volke in waterdigte kompartemente af te kamp nie.

In die profesie van Jesaja in die vyfde hoofstuk word die volk Israel reeds nie wingerd van die Here genoem. Maar hier word daar ook reeds 'n ongunstige prentjie van die volk Israel geteken. Die Here het verwag dat sy wingerd druiwe sou dra maar dit het wilde druiwe voortgebring. Die volk het die Here nie gedien met die ywer en die toewyding as wat hulle aan Hom verskuldig was nie. In Jes. 5:7 lees ons: „Want die wingerd van die Here van die leërskare is die huis van Israel, en die manne van Juda is die tuin van sy verlustiging; en Hy het gewag op reg, maar kyk, dit was bloedvergieting; op geregtigheid, maar kyk, dit was geskreeu."

Hierdie gelykenis het wel deeglik betrekking op die geskiedenis van die volk Israel. In die eerste hoofstuk van die Matteus-evangelie sien ons dat die geskiedenis van die volk Israel opgedeel word in drie tydperke van veertien geslagte elk. Van Abraham tot by koning Dawid is daar veertien geslagte, van Dawid tot by die Babeloniese ballingskap is daar veertien geslagte en van die Babeloniese ballingskap tot by Jesus Christus is daar veertien geslagte. Na aanleiding van hierdie indeling oorweeg ons die moontlikheid dat die twee groepe van diensknegte wat volgens die gelykenis deur die eienaar na die landbouers gestuur is, op die profete voor en na die ballingskap slaan. Voor en na die ballingskap was daar geen positiewe reaksie van die kant van die volk op die roepstem van die profete nie. Die profete was nie in staat om die volk te beweeg om die Here te dien met die ywer en toewyding wat hulle aan Hom verskuldig was nie.

Jesus se gelykenisse hou dikwels verband met die situasie van die tyd. Die gelykenis van die landbouers hou ook verband met die situasie van die volk. Sedert die opstand van Judas in 6 n.C. het daar in Palestina, maar veral in Galilea, 'n plofbare gees van revolusie geheers. Die oorsaak het die alleen op politieke nie, maar ook op ekonomiese terrein gelê. Die Palestynse bodem het grotendeels aan vreemdelinge in die buiteland behoort, met die gevolg dat die Palestynse boer prakties niks anders was as 'n huurling van sy eie geliefde beloofde land Kanäan nie. Dit het 'n revolusionêre houding in die hand gewerk. Dit het veroorsaak dat die Palestynse boer hom onwettige regte toegeëien het. Onder die omstandighede dink mens nie meer altyd logies nie. Mens sou selfs so ver wou gaan om die enigste erfgenaam van so 'n gehate vreemde grondbesitter te wil doodmaak om sodoende die grond, wat jou tog na regte toekom, in die hande te kry. Dikwels het hulle dan ook in hierdie tyd probeer om die oorsaak van hulle frustrasie met geweld uit die weg te ruim, al het hulle ook besef dat hulle besig is om 'n verlore stryd te stryd. Hulle moes hierdie gelykenis van Jesus baie goed begryp het. Hulle verset teen die vreemde grondbesitters is tekenend van hulle verset teen God, sy profete en sy eie Seun Jesus Christus.

Jesus laat sy toehoorders 'n oordeel oor hulleself uitspreek. Die diensknegte en die seun in die gelykenis is slegs verteenwoordigers van die eienaar. Teen hulle is verset nog moontlik. Maar wanneer die eienaar self kom, kan daar geen sprake van verset meer wees nie. Teen die profete van God en die Seun van God na sy aardse verskyning is verset nog moontlik. Almal, so ook Jesus se toehoorders, besef dat verset teen God self noodlottige gevolge moet hê. „Wanneer die eienaar van die wingerd dan kom, wat sal hy met daardie landbouers doen? Hulle antwoord Hom: Die slegte mense — hy sal hulle 'n slegte dood laat sterwe en die wingerd verhuur aan ander landbouers wat hom die vrugte op die regte tyd sal gee."

Vanuit hierdie gelykenis trek Jesus twee lyne wat ten nouste met mekaar verband hou en wat ook bymekaar uitkom. Die eerste lyn trek Hy van die aanvanklike landbouers na die ander landbouers. Die ander lyn het sy beginpunt by die seun van die eienaar wat deur die landbouers doodgemaak word. In Psalm 118:22 lees ons: „Die steen wat die bouers verwerp het, het 'n hoeksteen geword." Jesus maak nou hierdie voorspelling uit die Ou Testament op Homself van toepassing. Die steen wat die bouers as nutteloos eenkant weggegooi het, het die belangrikste steen in die hele gebou geword. Die woord wat hier met hoeksteen vertaal word, kan ook met sluitsteen vertaal word. Dit is die steen waarteen die twee boë van die ingangsportaal van die tempel rus.

Dit is die belangrikste steen, nie alleen omdat die tempel daarsonder inmekaarstort nie, maar ook omdat hierdie beeld Jesus aandui as Heer, Meester en Koning. Dit gaan by hierdie beeld nie om 'n tempel wat deur mensehande met gewone boumateriaal daargestel is nie. Dit gaan hier om die nuwe tempel, naamlik die gemeente van Jesus Christus. En dit is waar die twee lyne wat Jesus uit hierdie gelykenis trek, bymekaar uitkom. Jesus Christus, die Heer, meester en koning aan die een kant, en sy kerk, sy gemeente, die ander landbouers wat die vrugte op die regte tyd gee, is onafskeidbaar aan mekaar verbonde. In die kerk van Jesus Christus is nasies nie in waterdigte kompartemente van mekaar afgesonder nie. Aan die kerk van Jesus Christus behoort daar Jode en heidene — almal wat glo in Jesus Christus, hulle Heer, meester en koning. Hierdie ander landbouers wat die vrugte op die regte tyd sal gee, is nie 'n gemeenskap wat eers in die verre toekoms by die wederkoms van Jesus Christus tot stand sal kom nie. Hierdie ander landbouers is 'n gemeenskap wat reeds bestaan. Dit bestaan sedert Jesus se opstanding uit die dode. Dit is die kerk van Jesus Christus.

Deur Jesus Christus die koning van die koninkryk van God het die konink-

☐ Blaai om asb.

DIE STEEN VERWERP

☐ Van vorige bladsy

ryk van God ook hier en nou werklikheid geword. Deur die geloof in Jesus Christus behoort u en ek ook danksy die genade van God tot die ander landbouers, wat die vrug van die koninkryk van God vra. Hierdie vrug bestaan nie in menslike prestasies en kwaliteite nie. Hierdie vrug is nie iets wat ons verwerf het nie, maar wat ons uit genade ontvang het. Hierdie vrug kom spontaan wanneer ons Jesus Christus ons enigste Verlosser en Saligmaker deur die geloof omhels. In Gal. 5:22 vind ons 'n nadere omskrywing van hierdie vrug: „Maar die vrug van die Gees is liefde, blydskap, vrede, lankmoedigheid, vriendelikheid, goedheid, getrouheid, sagmoedigheid en selfbeheersing. Aan die vrug word die boom geken.

Amen.

BYBELS GEVRA

INDIEN iemand oor die volgende Bybels beskik, en bereid is om dit af te staan of te skenk, sal ek dit waardeer as u met my in verbinding kan tree. Die adres is:

Posbus 639, Johannesburg (Tel. 23-6349 Johannesburg) of
Collinslaan 106, Waverley, Pretoria 0186 (Tel. 49-2488 Pretoria).

Ons soek:

'n Eksemplaar van die Bybel met Verklarende Aantekeninge Deel I

Eksemplare van Kanselbybels en Familiebybels (groot).

Hierdie uitgawes is tans nie in die handel beskikbaar nie en veral vir Kanselbybels is daar by nuwe gemeentes 'n groot aanvraag.

Ds. C. J. van Schalkwyk

ADVERTENSIE

DIE MILLENNIUM EN DIE HERSTEL VAN ISRAEL

Deur ds. J. J. Engelbrecht

TWEEDE DRUK

Ortodokse teoloë en toenemende getalle ander Christene wat 'n studie van die Bybelse profesieë maak, kom al hoe meer tot die vaste oortuiging dat alle tekens daar is dat die antichris binnekort sy verskyning sal maak, voorafgaande aan die wederkoms van Christus as Koning van alle konings, om o.m. die antichris in die vuurpoel te werp, sy vyande uit te wis en op sy heerlike troon te kom sit (Matt. 19:28). Dit gebeur nadat Hy eers sy gemeente opgeneem het, volgens sy belofte in Joh. 14:3, vergelyk I Kor. 15:51-52 en I Thess. 4:13-18.

Maar wat nou verder? Vergaan die aarde dan reeds? Of volg daar dan nog „tye van die wederoprigting van alle dinge, waarvan God van ouds af gespreek het deur die mond van al sy heilige profete", m.a.w. tye van profesievervulling? (Hand. 3:20, 21.) Op hierdie vraag behoort die kerk 'n duidelike antwoord te kan vind in die Skrif. Die kerk van die eerste twee eeue het, saam met die apostels, ja gesê op hierdie laaste vraag. Noudat die dag van die Here, volgens alle tekens, „naby, voor die deur is" moet ons sekerheid verkry, of ons nog „ja" sê en of ons saam met Augustinus, die Roomse kerk en talle teoloë ook sedert die kerkhervorming, „nee" wil sê en glo dat die geskiedenis van Israel en die nasies op hierdie aarde, soos deur God beplan en geopenbaar, ten einde loop met die wederkoms van Christus. Wag daar nog 'n vrederyk van duisend jaar, of leef ons nou in so 'n tyd as wat ons lees in bv. Opg. 20:1-6, Jes. 2:2-4, Jes. 11:1-9 en Jes. 65:19-22 ens.?

In hierdie boekie getuig die skrywer ondubbelsinnig van 'n toekomstige Millennium of vrederyk en beroep hy hom daarvoor op niemand anders as die Skrif alleen nie, hoewel hy kennis geneem het van al die teorieë wat die teendeel beweer. Hy is bereid om self sy eie boekie te repudiëer indien aangetoon kan word dat die Skrif, maar dan ook die Skrif alleen, iets anders leer oor die Millennium en Israel.

Tereg wys ds. J. P. Naudé in sy aanbeveling van die boekie in Die Hervormer, November 1976, daarop dat die meerderheid teoloë nog nie hierdie leer van die premillennialisme aanvaar nie en dat die laaste woord oor Opg. 20:1-6 nog nie gespreek is nie. Dit sal ook inderdaad so wees tot die Here kom. Daar is ook geen enkele Bybelse leerstuk wat nie al meer en meer deur 'n groter wordende meerderheid teoloë in die wêreld weerspreek word nie, en aan teorieë oor Opg. 20 kom nie nou reeds 'n einde nie. Maar die skrywer wil in alle ootmoed aan God alleen die finale woord gee oor bogenoemde vraag, en daarom vra hy slegs: Wat sê die Skrif? Hy is ten volle oortuig dat die Skrif hieroor helder, uitgesproke en ondubbelsinnig is, netsoos oor die ander groot waarhede rakende die koninkryk van God. 'n Toenemende aantal ortodoks-protestantse teoloë staan egter krities teenoor die oorgelewerde Augustyns-roomse teorieë en glo aan 'n toekomstige millennium of vrederyk. So skryf die Hervormde professor van Niftrik bv. dat dit onbegryplik is dat in die jaar 1962 nog in 'n boek oor die dogmatiek dit as 'n verdienste van reformatoriese teoloë beskou word dat hulle die leer van 'n toekomstige vrederyk verwerp het, en die bekende Karl Barth sê „sonder 'n druppel van hierdie olie kan 'n mens nie 'n Christen wees wat in die Christelike verwagting leef nie".

Dr. J. G. M. Dreyer, destyds redakteur van Die Hervormer, skryf oor die boekie: „Ek dink eerlik dat u 'n deeglike studie van die onderwerp gemaak het en ek is van mening dit verdien publikasie in 'n brosjurevorm."

Aan hierdie wenk is voldoen.

DIE BOEKIE IS VERKRYGBAAR BY DIE SKRYWER TE MOULTONLAAN 38, WAVERLEY, PRETORIA 0186, TEEN 30 SENT POSVRY. OOK BY HAUM.

DIT KAN GEDOEN WORD

DANKSY die positiewe gesindheid van die Ned. Herv. Kerk m.b.t. die Bybelgenootskap van Suid-Afrika, kon op die jongste Algemene Kerkvergadering, sonder bespreking en sonder teenstem, die enigste voorstel wat ingedien is, aanvaar word nl. dat dit die kerk se wens is en dat almal daartoe opgeroep word om

„EEN BYBEL PER LIDMAAT PER JAAR"

vir Bybelverspreiding te offer. (Tans beteken dit R1,50 per lidmaat per jaar.)

Die meeste kerkrade het gunstig hierop gereageer. 'n Verdere aantal het hulle offers vir 1976 aansienlik verhoog in vergelyking met die verlede. Maar daar is ook gemeentes wat baie min gedoen het en ongelukkig 'n hele aantal wat vir 1976 geen offers aangestuur het nie.

Indien die kerkrade wat nog niks vir 1976 aangestuur het nie, dit spoedig doen, kan op die ringsvergaderings gerapporteer word dat hulle hul deel gedoen het. (Dit sal ongelukkig nie op die verslag aan die ringe verskyn nie.)

Die gunstige reaksie uit ons gemeentes het meegebring dat ons kerk in 1976 vir die eerste keer die gemiddelde per lidmaat vir die jaar kon opskuif tot bo R1,00. Ons agterstand behoort, met almal se samewerking in 1977 uitgewis te kan word.

Die totale inkomste van die kerk word weerspieël in die volgende tabelle:

	1-1-76 tot 31-12-76	**1-1-75 tot 31-12-75**
Gemeentes	R110 777,98	R72 686,17
NHSV	6 203,06	4 623,57
NHJV	512,24	1 187,56
Kategese	1 741,28	1 259,28
Lidmate	11 511,80	8 276,40
Ander	11 042,45	217,17
	R141 788,81	R88 250,15

Vir 1976 is dit dus 'n vermeerdering van R53 538,66 bo die totaal van 1975 en dit beteken 'n gemiddelde per lidmaat van R1,17 teenoor 74 sent van die vorige jaar. Hier volg vergelykende syfers:-

Jaar	**Inkomste**	**Vermeerdering op vorige jaar**	**Gem. per lidmaat**
1973	R 55 453,46	—	—
1974	69 700,53	14 247,07	59 sent
1975	88 250,15	18 549,62	74 sent
1976	141 788,81	53 538,66	R1,17

('n Vermeerdering van meer as 160% op 1975.)

'n Woord van hartlike dank word hiermee uitgespreek teenoor elkeen wat sy of haar deel bygedra het om te bereik wat bereik is.

Ds. C. J. van Schalkwyk
Sekretaris in Kerkverband
Ned. Herv. Kerk van Afrika

DIE SATANISME

● **DR. J. H. KOEKEMOER**

I. OORSIG

Ten aanvang moet gestel word dat hierdie alleen maar 'n poging is om 'n breë oorsig oor die satanisme en sy leer te gee. Daar is vir hierdie artikel glad nie aan die sogenaamde „kerk van Satan" aandag gegee nie. (Hopelik kan dit op 'n latere stadium aan die orde kom.)

Daar bestaan vandag 'n wydverspreide opvatting dat die satanisme deel is van die hippie-kultus met sy eie program, seremonies en ritueel. Dit mag ook wel waar wees dat daar vandag binne die hippie-kultus sekere vorms van satansaanbidding teenwoordig is maar eintlik kan dit met 'n redelike mate van sekerheid gestel word dat daar vir die wêreld sprake was van satansaanbidding lank voordat die hippie-kultus sy beslag gekry het. Satanisme het in verskeie vorms sy wortels ver terug in die geskiedenis. Dit lyk of daar veral drie vorms is wat sedert die vroegste tye al voorgekom het. Die vorms is:

1. Die erkenning van die heerskappy van Satan oor die wêreld.
2. Die aanbidding van Satan deur sekere groepe.
3. Die erkenning dat Satan ook die goeie vir die mens wil en dat hy oor wysheid en liefde beskik.

Volgens N. Corte was daar sedert die vroegste tye reeds mense in Egipte, in sekere dele van die Semitiese wêreld en in Delphi wat die slang aanbid het. Hierdie kultus het ook 'n georganiseerde vorm aangeneem onder Ophiete (slangaanbidders), 'n sekte waarna Irenaeus en Tertullianus ook verwys. Hulle was 'n soort sekte uit die tweede eeu en het die grootste agting vir Satan gehad vanweë sy onderskeidingsvermoë tussen goed en kwaad. Hulle leerstellinge het daarop neergekom dat God hierdie kennis van die eerste mense weggehou het. Die duiwel het derhalwe opgetree as die ware bevryder van die mensdom omdat hy die mens geleer het om teen God te rebelleer.

Alhoewel dit moeilik is om die ware verwantskap tussen hierdie groepe en die satanisme soos dit later ontwikkel het, vas te stel, is dit seker tog nodig dat vir 'n volledige oorsig oor die saak dit nie uit die oog verloor moet word nie.

Interessant in hierdie verband is die bewering dat daar in Mesopotamië vandag nog 'n moslem-sekte bestaan wat op

☐ Blaai om asb.

DIE SATANISME

☐ Van vorige bladsy

genoemde voetspoor voortbeweeg. Hier word Satan vereer onder die naam Iblis, wat duiwel beteken. Hy is uit die hemel gegooi omdat hy geweet het hoe om God te wees. Maar omdat hy iemand is wat suiwer liefde ken, het hy God hiervoor nie verkwalik nie en wou hy ook geen vergoeding daarvoor hê nie. God het hom egter vergoed deur aan hom die regering van hierdie wêreld oor te dra.

In sy huidige gedaante kan die satanisme, na my oordeel eerder teruggevoer word na die vroeë heksery en towery. Hier kan twee beskouings oor die mag van Satan van belang wees.

(1) Satan is een van baie engele wat deur God geskape is. In die oertyd het hy 'n oorlog teen God in die hemel begin. Hy het hierdie stryd verloor, is neergewerp op die aarde, waar hy met sy medewerkers in verskillende gedaantes en vorme verskyn om nie alleen die mense vir die wêreld te verlei nie, maar om hulle ook sover te kry om hom te aanbid en te dien.

(2) God het twee seuns naamlik Jesus Christus en Satanaël. Omdat Satanaël die oudste is asook die sterkere, het hy meer mag en heers hy oor die wêreld waar hy gedien en aanbid moet word.

Dit lei in elk geval geen twyfel nie dat Satan erken word as iemand met baie mag wat deur die mense aanbid behoort te word. Hy beskik verder ook oor die mag om hom in 'n verskeidenheid van gedaantes aan die mense te vertoon. So kan hy byvoorbeeld sigbaar word as mens of as 'n dier. Hy kan eet, kinders verwek en geheel soos ander wesens op die aarde lewe. Om hierdie rede vermom satanspriesters by kultusseremonies hulle dan ook soms soos diere. Uit die jare 1645 getuig Ellen Driver dat sy vir drie jaar die vrou van die duiwel was terwyl Anne Amstrong in 1673 verklaar dat by 'n byeenkoms van sataniste die duiwel diegene wat geen sondige dade kon rapporteer nie, gepynig het.

II. DIE ORGANISASIE

Daar kon nie bepaal word of die organisasie 'n bepaalde hoofkantoor met 'n spesifieke adres het nie. Dit lyk eerder waarskynliker dat dit aan plaaslike agente en priesters oorgelaat word om self te bepaal wat onder sekere omstandighede gedoen behoort te word. Hierdie gedagte word bevestig deur die geskrifte van verskeie ex-satanspriesters. Volgens hulle is daar 'n groot mate van vryheid sodat elke groep grootliks self kan bepaal hoe hy wil funksioneer en uitbrei. By almal is daar deesdae egter 'n misbruik van verdowingsmiddels alhoewel die inrigting van die seremonies verskil. As voorbeeld kan gemeld word dat die sogenaamde swart mis nie by almal op dieselfde wyse gevier word nie. So word by een groep die hostie uit 'n Roomse kerk gesteel, geneem, uitgespuug en daarop getrap as teken van hulle verwerping en veragting van Jesus Christus. Ander groepe vier die swart mis deur die bloed van diere onder andere katte en honde te gebruik, terwyl daar selfs getuienis is van groepe wat van die bloed van mense gebruik maak.

By almal word dit noodsaaklik geag dat daar van tyd tot tyd byeenkomste gehou moet word. Soms word hierdie byeenkomste gehou om 'n karikatuurvoorstelling van alles wat tot die Christelike godsdiens behoort, te maak. Dit kan ook dien as plek van sameswering teen die staat of individue en dit kan ook in 'n orgie ontaard.

Daar is oorvloedige getuienisse van hoe mense hulle by sulke byeenkomste aan die duiwel toewy en seksuele wandale pleeg.

Mike Warnke verhaal dat by sy inlywing as priester van die satanisme hy homself aan Satan moes toewy en in die openbaar die satan moes aanbid as sy heer en meester. Daarna is met 'n mes 'n sny in sy arm gemaak en moes hy met 'n pen gedoop in sy eie bloed sy naam in die swart boek teken. Daar is aan hom voorgehou dat as hy ontrou aan Satan sou word die bloed in die boek groen sou word as teken van sy ontrouheid en as bewys dat hy uit die weg geruim moet word. Nadat hy tot die Christelike geloof bekeer is, is daar dan ook op verskillende plekke en by verskeie geleenthede pogings aangewend om van hom ontslae te raak. Hy verhaal dat sy pad na die Christendom 'n opdraende pad was wat enkel deur die genade van God en met groot opoffering uiteindelik suksesvol was. Hy spreek verder die gedagte uit dat die Christelike geloof en die belydenis dat Jesus die Here is die enigste wapen teen die bose mag is. By sy inhuldiging as satanis is hy ook herdoop en het hy 'n nuwe naam ontvang — in sy geval Judas Iskariot.

Sulke byeenkomste kan soms uit 'n groot getal aanwesiges bestaan maar meesal bestaan hulle uit klein groepies wat op eensame en verlate plekke vergader. Die tyd van die vergaderings is gewoonlik tussen 22h00 en dagbreek, maar die dag kan wissel na enige dag van die week. Sulke vergaderings word deur Satan beheer en hy kan in verskillende gedaantes teenwoordig wees, meesal in die gedaante van 'n bok.

Die byeenkoms begin met 'n groet waarna die aanwesiges opnuut hulle trou teenoor Satan en teenoor mekaar bevestig. Vervolgens word van elkeen verslag gevra van sy werk sedert die vorige byeenkoms en straf word aan die luies en ontroues uitgedeel. Dit word opnuut sterk op die hart van elkeen gedruk dat dit noodsaaklik is om allerhande kwaad te bedryf en om ook ander mense daarby te betrek sodat die menslike geslag vir Satan gewen kan word. Hierna verander die byeenkoms gewoonlik vir 'n sosiale samesyn waar die nudiste kultus beoefen word. Musiek met 'n onheilspellende ondertoon word gespeel, eienaardige voedselsoorte word gebruik en drank word uit vuil glase gedrink. Die byeenkoms kan ook verander in 'n drinkparty waar seksuele wandale ten aanskoue van ander gepleeg word. Die byeenkomste vind by kerslig plaas, 'n nakende meisie word op die altaar neergelê en aan die einde offer die duiwel in die gedaante van die bok homself om as inspirasie vir die teenwoordiges te dien. Daar dien ook gemeld te word dat mense onder die invloed van verdowingsmiddels dikwels in 'n toestand van ekstase raak en begin profeteer in die naam van en onder die mag van Satan. Sataniste maak selfs daarop aanspraak dat hulle oor demoniese magte beskik en dit kan ontketen waar en wanneer hulle wil.

'n Belangrike aspek van die kultus is die ooreenkoms of verbond wat daar met Satan gesluit word. Net soos God sy diensknegte op die aarde het om sy Woord te verkondig so het Satan sy menslike verteenwoordigers wat met gesag beklee is wat hulle van die magtige Lucifer ontvang. Hulle werk is om korrupsie te bewerkstellig en om mense te oortuig om aan Satan diensbaar te word. Daar is geen teken van snobisme by die duiwel wanneer dit om dissipelskap gaan nie, almal van die hoogste tot die laagste, van die rykste tot die armste, van die beste tot die slegste, is welkom. Wanneer 'n nuweling gewerf is en sy naam in sy eie bloed in die swart boek geskrywe is, onderneem Satan om by hom te staan en sy gebede vir die wêreld waar te laat word. Die dissipel onderneem om die Christelike geloof af te sweer, te bestry en te verloën, om die Christelike doop teen te staan, om nooit aan die nagmaalsviering van die kerk deel te hê nie, om geheel aan die duiwel te behoort, om 'n verdrag met die duiwel aan te gaan en om tot die duiwel te bid en te vra dat sy naam uit die boek van die lewe verwyder moet word en in die boek van die dood ingeskryf moet word.

Hy onderneem om aan Satan te offer, die duiwel se merk te aanvaar, aan die seremonies deel te neem en om aktief besig te wees met die uitbreiding van die ryk van Satan.

☐ Vervolg op bladsy 12

Monumente vertel (19)

KERKGEBOU VAN POTCHEFSTROOM

● DS. W. G. HABIG

SEDERT die vestiging van die Trekkers in die omgewing van Potchefstroom is daar planne beraam om 'n kerkgebou op te rig. Die grond wat vir die doel deur die Volksraad aan die gemeente geskenk is, is vandag nog die kerkplein van die Nederduitsch Hervormde gemeente Potchefstroom. Met ds. Andrew Murray van Bloemfontein se besoek aan Potchefstroom in 1850, het die bouwerk alreeds ver gevorder. Op 16 April 1851 is deur landdros H. S. Lombard aan die Volksraad kennis gegee dat die kerkgebou voltooi is. Hierdie eerste kerkgebou is nie net vir eredienste gebruik nie maar is ook gebruik as skool en vergaderplek van die Volksraad. In hierdie kerkgebou is o.a. president M. W. Pretorius ingesweer as eerste president van die ZUID AFRIKAANSE REPUBLIEK.

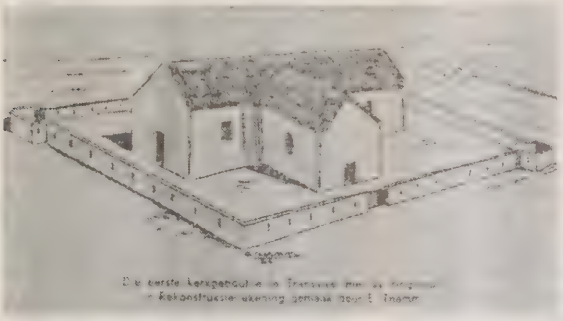

'n Rekonstruksietekening van die eerste kerkgebou in Transvaal met sy ringmuur.

As gevolg van die groeiende gemeente het hierdie eerste kerkgebou gou te klein geword. In April 1859 het die kerkraad dan ook besluit dat dit nodig geword het om 'n nuwe kerkgebou op te rig en is daar 'n boukommissie verkies.

Die boukommissie het toe besluit dat die kerk in die middel van die kerkplein geleë moes wees. Die grootte van die gebou asook die hoeveelheid boumateriaal wat gebruik sou word, is volledig beskryf in die notule van die Volksraad van die Zuid Afrikaanse Republiek.

Daar is dadelik met die bouwerk begin. Daar word vermoed dat die gebou met rieme uitgemeet is aangesien die lengte van die paralelle mure nie oral gelyk is nie en die vensters is ook nie in alle gevalle reg teenoor mekaar nie. 26 Desember 1859 het die hoeksteenlegging plaasgvind. Die hoeksteen is gelê deur ds. Dirk van der Hoff en pres. M. W. Pretorius. Die bouery is baie vertraag as gevolg van binnelandse onrus en die inwyding het op Sondag 25 Februarie 1866 plaasgevind. Hierdie kerkgebou is tot vandag nog in gebruik maar daar is verskeie veranderings met die loop van die tyd aangebring. Die gebou is later van 'n sinkdak en 'n daktoring voorsien. Die oorspronklike grasdak is nog onder die bestaande sinkdak. Later is ook 'n gallery en kerkbanke aangebring.

Hierdie kerkgebou het deur die jare heen 'n groot rol in die geestelike en kulturele lewe van die Afrikaner gespeel. In die kerk het die baanbreker predikant ds. Dirk van der Hoff sy vyf en twintig jarige ampsbediening gevier. Hierdie kerkgebou het ook gedien as 'n skuiling teen die koeëls van die vyand gedurende die eerste vryheidstryd.

Na die kerkvereniging is die kerkgebou vir 'n tyd deur die Verenigde Kerk gebruik, maar in Oktober 1890 het die Prokurasie-Kommissie te Potchefstroom, namens sy lede die gebou weer oorgeneem.

Later is weer verbeterings aan die gebou aangebring en dit staan vandag nog daar as een van ons historiese monumente.

(Gegewens gekry uit: „Die Oudste Kerkgebou in Transvaal. 1866-1966. Prof. A. D. Pont.)

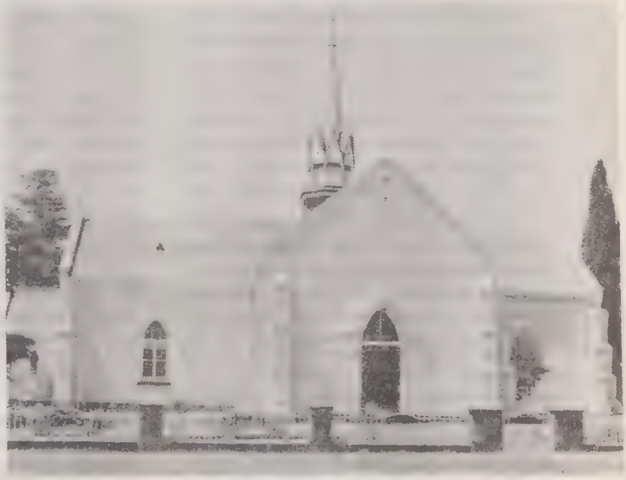

Die huidige kerkgebou se noordelike aansig.

Al die foto's: W. G. Habig.

DIE OUDERLING SE TAAK
TEN OPSIGTE VAN
DIE KATEGESE IN DIE GEMEENTE

INHOUD

A. Die ouderling se taak in die algemeen.
B. Wat is kategese?
C. Subject van die kategese, met ander woorde, wie is verantwoordelik vir die kategese en wie moet die kategese in die gemeente behartig?
D. Die ouderling en kategese — prakties gerig.

● **DS. G. N. BLOEM**

A. Die ouderling se taak in die algemeen

Die Kerkwet van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika bepaal onder andere: Aan die ouderlinge is toevertrou: die opsig oor en die versorging van die gemeente (Wet V, 4a), en verder saam met die herders en leraars: die opsig oor die gemeente (Bepaling 167, 2a). Uit die Formulier vir die bevestiging van ouderlinge verneem ons dat die ouderling „tot hulp en bystand" van die predikant daar is en dat hulle saam met die dienaars van die Woord toesig moet hou oor die gemeente. Die dienswerk van die ouderling staan dus in 'n noue verband met dié van die dienaar van die Woord of die predikant, maar tog is daar ook 'n fundamentele onderskeid.

Die predikant se primêre taak is om te verkondig. Verkondiging kan ons kortliks beskryf as die regte verklaring of uitleg en toepassing van die hele Skrif, wat die inhoud en die vorm betref, met betrekking tot die persoon, woord en werk van Jesus Christus. Verkondiging soos hierbó beskryf, vereis baie duidelik 'n sekere wetenskaplike toerusting van die persoon, in dié geval die predikant, wat die Woord moet verkondig.

Die ouderling se taak is om toesig te hou oor die gemeente. Hy moet die gemeente só regeer dat alles in die gemeente met orde geskied (Bepaling 167, 1b). Die ouderling mag egter nie die gemeente regeer met eie- of menslike gesag of met eie slimmighede nie. Die ouderling moet altyd sy opsig- of regeertaak oor die gemeente uitoefen aan die hand van die Woord van God. Die ouderling moet dus ook die Skrif hanteer.

Die vraag is egter nou: Hoe moet die ouderling die Skrif hanteer óf wat is die verskil tussen die hantering van die Skrif deur die predikant en die hantering van die Skrif deur die ouderling? Soos reeds aangetoon vereis die regte uitleg en toepassing van die Skrif 'n sekere wetenskaplike skoling waaroor die ouderling normaalweg nie beskik nie. Die ouderling kan of mag dus nie verkondig of preek nie. Ons kan dus die verskil wat betref die hantering van die Bybel deur die predikant en die ouderling só beskryf: Waar die predikant kan sê: „Só sê die Here, omdat die Skrif dit sê", moet die ouderling sê: „Só sê die Here, omdat die Skrif dit sê en omdat die dienaar van die Woord die Skrif só uitgelê het". Die predikant se taak is met ander woorde meer tegnies; dit is uitleg van die Skrif — eksegese. Die predikant sê dieselfde as die ouderling. Hy sê dit net op 'n ander manier, ons kan sê — teologies verantwoord. Die ouderling se taak aan die anderkant is meer die van aankondiging. Dat die ouderling nie mag preek nie is nie net as gevolg van eksterne redes soos hierbó aangetoon nie, maar omdat hy 'n ander opdrag het.

Waar die ouderling dus self nie toegerus is om die evangelie te verkondig nie, sal sy opsigtaak hoofsaaklik daarin tot uiting kom dat hy elke gemeentelid aan die hand van die Woord, sal opwek, vermaan en bemoedig tot die samekoms waar die gemeente gevorm, gesterk en in die geloof gebou word deur die diens van die Woord in die prediking binne die erediens.

Om sy opsigtaak te kan uitvoer, sal die ouderling nie net 'n voorstander nie, maar 'n getroue deelnemer van die openbare erediens moet wees. Veral sy toerusting en vorming deur die prediking, vereis getroue bywoning van die eredienste, anders sal hy nie na behore kan regeer en toesien dat alles in die gemeente ordelik daaraan toegaan nie. Dit is seker nie die enigste nie, maar beslis die belangrikste plek en geleentheid vir die vorming van die ouderling vir sy dienswerk.

In laaste instansie is dit Christus self wat sy gemeente regeer en hulle in goeie orde hou deur sy Woord en Gees. As die ouderling, as die deur God geroepene om die opsig — en toesigtaak uit te oefen, die orde en dissipline in die gemeente wil bewaar, sal hy hom dus moet laat vorm deur die Woord, deur dit self voortdurend te ondersoek, soos die formulier dit ook stel: die ouderling is verplig om die Woord van God ywerig te ondersoek en hom gedurig te oefen in die oordenking van die verborgenhede van die geloof, maar bó alles, om gehoorsaam na die Woord te luister in die verkondiging.

B. Wat is kategese

Die definisie wat prof. J. I. de Wet van kategese gee en wat vandag oor die algemeen in die kerk aanvaar word, lui soos volg: Die kategese is 'n gestalte van die kerklike **verkondiging** wat langs die weg van die bybring van feitekennis en verklaring van die betekenis van die feite en van **kontrole** van die kennis en verstaan van die feite die volle omvang van die evangelie in die regte volgorde tot stigting en vermeerdering van die geloof aan die gemeente van Christus wil bedien. Die **tweede hoofmomente** in hierdie definisie wat ons vorentoe altyd in gedagte moet hou omdat ons telkens daarop sal terugkom, is die volgende: **Kategese is verkondiging én kategese is kontrolering.**

Ter wille van die duidelikheid moet ons egter enkele sake wat in hierdie definisie genoem word uitlig en verder toelig:

(1) **Kategese is 'n gestalte van die kerklike verkondiging.** Die kategese is verkondiging net soos die prediking en die pastoraat of huisbesoek deur die predikant. Kategese is verkondiging van die evangelie van Jesus Christus.

(2) **Kategese is die bybring van feitekennis en verklaring van die betekenis van die feite.** Ons kan dit ook só stel: Kategese is verkondiging in die vorm van, bybring van die feitekennis aangaande God soos geopenbaar in Jesus Christus en betuig in die Skrif of korter gestel, die bybring van Bybelse feitekennis. Alle verkondiging moet die element van lering bevat, met ander woorde, ook in die prediking moet die element van kategese teenwoordig wees. Hierdie feite moet egter nie net klakkeloos deurgegee word nie. Die

☐ Na volgende bladsy asb.

betekenis daarvan vir die lewe moet verklaar en toegepas word want verkondiging — en kategese is verkondiging — is soos reeds aangedui, verklaring en toepassing van die Skrif. Formeel bestaan dit uit vertelling en verklaring van die Bybel met betrekking tot Jesus Christus se persoon, woord en werk.

(3) **Kategese is die kontrolering van die kennis en verstaan van die feite.** Die enigste moontlikheid om vas te stel of die nodige kennis van die feite wel daar is en of die feite wel verstaan is, is om op een of ander wyse te kontroleer en toesig uit te oefen oor dit wat geleer en meegedeel is.

(4) **Die kategese moet die volle omvang van die evangelie in die regte volgorde bedien.** Kategese is volledige onderrig aangaande die openbaring van God wat bekend is. Die inhoud van die verkondiging is die openbaring van God in Jesus Christus soos die Heilige Skrif daarvan getuig.

(5) **Kategese word beoefen ter wille van die stigting en vermeerdering van die geloof van die gemeente.** Kategese is verkondiging van die evangelie van Jesus Christus tot stigting en vermeerdering van die geloof en dit moet baie duidelik gestel word dat dit nie 'n tipe van opvoeding is tot die vorming van 'n ideale persoonlikheid nie. Ook wanneer die Bybel die woord kategese gebruik dan dui die Bybel daarmee 'n middel aan waarmee die saligmakende geloof in Jesus Christus tot stand gebring word. Die kategese is naamlik 'n werk wat op sy eie wyse verrig moet word t.w.v. die geloof in Jesus Christus. Deur die kategese as verkondigingsgestalte laat God sy verlossingswoord van bó af in die lewe van mense klink. Ook vir die Reformatore was die kategese 'n verkondigingsgestalte waardeur die mens tot geloof gebring word en in die geloof bewaar word.

(6) **Die kategese vind plaas in en in 'n noue verband met die erediens.** Die kategese is onlosmaaklik aan die erediens verbonde, maar gaan nie heeltemal in die erediens op nie en vind gevolglik plaas in die erediens, direk na die erediens op Sondae en gedurende die week.

C. Subjek van die kategese, m.a.w., wie is verantwoordelik vir die kategese en wie moet die kategese in die gemeente behartig

Wat die subjek van die kategese betref, kan ons van 'n **vierledige subjek praat naamlik die drieënige God, die kerk, die ampsdraers — in hierdie geval die predikant en die ouderling-, en die verbondsouers.**

Die drieënige God is primêr die subjek van die kategese. Dit is Christus self wat die opdrag gegee het: „Gaan dan na al die nasies toe en maak die mense my dissipels. Doop hulle in die Naam van die Vader en die Seun en die Heilige Gees. **Leer hulle** om alles te onderhou wat Ek julle beveel het" (Matt. 28:19). Dit is verder ook reeds aangetoon dat die kategese 'n daad is waardeur die geloof in Jesus Christus tot stand gebring word en waardeur die mens in hierdie geloof bewaar word. Hierdie geloof ontstaan eers nadat die Skrifte geopen is en dit doen die Heilige Gees deur middel van die verkondigde woord. Geloof is dus alleen 'n moontlikheid deur die werking van die Heilige Gees. Deur die kategese word die betrokkene op grond van die werk van die Heilige Gees aan die hand van die verkondigde woord in die geloof opgebou. Hierdie opbouing deur die werking van die Heilige Gees, lei tot die erkenning dat Jesus Christus die Here is, die enigste grond en fondament van ons saligheid. Die lewe van gehoorsaamheid uit dankbaarheid, wat voortvloei uit die kategese, is as deel van die geloof dus alleen moontlik deur die werking van die Heilige Gees.

Aangesien die kerk kategese sien as 'n verkondigingsgestalte, soos reeds aangetoon, is dit vanselfsprekend dat die kerk kategese in die eerste plek sien as **opdrag aan die kerk** en nie as opdrag aan instansies los van die kerk nie. Verkondiging kan nie buite of los van die kerk beoefen word nie omdat net die kerk die opdrag van die Here ontvang het om die Woord van God te verkondig, en daarom kom werklike kategese as 'n gestalte van die verkondiging net in die kerk voor. Die **kerk is subjek** van die kategese en as die kerk die subjek is, is daar geen ander kategetiese onderrig buite die kerk onmoontlik nie.

Omdat kategese 'n kerklike verkondigingsgestalte is, is dit baie duidelik dat nie enige willekeurige persone as kategete in die gemeente kan optree nie. Die kategese word nie gesien as taak van almal nie, maar as taak en opdrag van hulle wat op 'n besondere wyse deur God self tot hierdie diens geroep is. God laat hierdie werk in die besonder deur die **ampsdraers** verrig. In opdrag van Christus word die ampsdraer as kategeet in hierdie taak as instrument gebruik. Die kerk bedien hom in die uitvoering van sy kategetiese taak van ampsdraers. Ook Calvyn wil dat, met beroep op Gal. 6:6, I Kor. 12:28 en Ef. 4:11, die kategete ampsdraers van die kerk moet wees. Selfs die lokaliteit van die kategese naamlik dat dit moet plaasvind in die kerk dui op 'n bepaalde amptelikheid van die kategese.

Die vraag is nou: is alle ampsdraers van die kerk kategete? Die antwoord hierop is, veral as daarop gelet word dat kategese verkondiging én kontrolering is, dat die **predikant en ouderlinge** in hierdie verband die primêre kategete is. In die eerste plek is dit die werk van die dienaar van die Woord of predikant want as kategese verkondiging is en dit is dit inderdaad, kan dit ook nie anders nie. Die predikant alleen is geroep om te verkondig en hy is wetenskaplik toegerus om reg te kan verkondig.

Oor die algemeen word dit dikwels sonder meer aanvaar dat die regerende ouderling of gewoonweg die ouderling soos by ons bekend, ook geroepe is om te katkiseer **en dan katkiseer in sy volle omvang.** Dit gebeur wanneer kategese nie gesien word as bediening van die Woord of as 'n verkondigingsgestalte nie, maar bloot as sekulêre onderrig of iets wat min of meer vergelyk kan word met 'n suiwer opvoedingsmiddel soos byvoorbeeld die dagskool. Sanksie daartoe word ook verleen in artikel 168(2a) van die Bepalings van die Kerkwet as gestel word: „Die aandeel van die ouderling in die sorg vir die kategese en jeugwerk bring mee dat hy: onderrig sal gee aan die jong lede van die gemeente." Die omskrywing van die ouderling se taak met betrekking tot die kategese in Wetsbepaling V(4d) van die Kerkwet wat bepaal dat aan die ouderling is toevertrou: „die mede-verantwoordelikheid met die herder en leraar vir die bediening van die Woord en vir die kategetiese onderwys", is korrek mits „die bediening van die Woord" vervang word met „die prediking" — omdat met die noem van „bediening van die Woord" **en** „kategese" in een sin eintlik gesê word dat kategese nie bediening van die Woord is nie — en onder die „mede-verantwoordelik" die opsig verstaan word.

Skriftuurlik bestaan daar nie goeie gronde om die bediening van die amptelike kategese **in sy volle omvang** sonder meer te sien as die taak van die regerende ouderling nie. Verder is dit opvallend dat die belydenisskrifte, die bevestigingsformuliere en alle sinodebesluite tussen 1568 en 1679 nêrens aan die regerende ouderling die taak van verkondiging en daarmee ook nie die funksie van kategese **in sy volle omvang** toeken nie. Dit beteken nou nie sonder meer dat die ouderling van die kategese uitgesluit is nie. Die bevestigingsformulier wys juis daarop dat die ouderling direk by die kategese betrokke is deurdat die ouderling „in 'n aansienlike amp van regering oor ander gestel is." Saam met die dienaars van die Woord strek hierdie regering hom uit oor die kategese. Soos reeds aangetoon moet die ouderlinge toesig hou oor die gemeente wat aan hulle toevertrou is. 'n Deel van hierdie gemeente is die kinders wat besig is met die kategese. Ook hier is hulle die evangeliedienaars „tot hulp en bystand". Alleen só kom die kategese tot sy volle

☐ Blaai om asb.

OUDERLING EN KATEGESE

☐ Van vorige bladsy

reg wanneer die lerende ouderling of predikant en die regerende ouderling verantwoordelik is vir die kategetiese onderrig. Daar bestaan nie só iets soos 'n predikant wat nie aktief betrokke is by die kategese nie en ook nie só iets soos 'n ouderling wat nie opsig hou oor die kategese nie.

Alhoewel nie direk betrokke by ons onderwerp nie moet, ter wille die volledigheid die **verbondsouer as subjek** van die kategese ook kortliks behandel word. Alhoewel die gewone lidmaat nie sonder meer geroepe is tot die amptelike kategese nie, is dit wel 'n duidelike Bybelse opdrag aan die ouer. Vanuit die Nuwe Testament word die kategese deur die ouers 'n noodsaaklikheid en 'n roeping vanweë die doop wat aan hulle kinders bedien is. Die kategese van die kerk en dié van die ouers mag egter nooit van mekaar losgemaak word nie. Aangesien ouer en kerk met betrekking tot die kategese twee bondgenote is, is dit van die allergrootste betekenis dat die kategese van die ouer en die kerk bymekaar aansluit. Aangesien die kerk die doop bedien het en die kerk die verantwoordelikheid het om toe te sien dat die ouer sy doopbelofte uitvoer, is dit van die allergrootste belang dat die kerk self die nodige toerusting aan die ouers bied. Die beste toerusting geskied altyd Sondae in die erediens onder die prediking deur oor die voorgeskrewe gedeeltes of 'n gedeelte daarvan te preek waardeur kinders en ouers gelyktydig toegerus word. Verdere toerusting vind plaas deur doopkategese en die pastoraat of huisbesoek.

D. Die ouderling en kategese — prakties gerig

In die lig van dit wat ons nou reeds gesê het, moet ons eers gaan kyk hoe die kategese in die praktyk moet verloop of hoe sien die kategetiese metode van die kerk op die oomblik daaruit of hoe behoort dit daaruit te sien. Daarna moet ons die plek en taak van die ouderling binne hierdie kategetiese metode gaan bepaal.

Wat die kategetiese metode betref, verloop dit soos volg: Die kinders ontvang elkeen 'n lesrooster waarin die voorgeskrewe stof aangegee word. Die verwagting is dat die kinders in samewerking met en onder leiding van hulle ouers hierdie stof — uitsluitlik die feite — gedurende die week sal bestudeer. Die bedoeling en gedagte is dat hulle **die feite** reeds sal ken wanneer hulle Sondag by die kerk aankom. Sondag kom ouers en kinders saam na die erediens. Die predikant preek oor die voorgeskrewe gedeelte of oor 'n gedeelte daarvan byvoorbeeld oor die vraag en antwoord of teks van die Geloofsleer of uit die gedeelte wat opgegee is vir die Bybelgeskiedenis. Hoe dit gedoen moet word sodat al die werk oor 'n bepaalde tydperk gedek word, word uiteengesit in die Inleiding van die Geloofsleerboekie. Na die erediens verdeel die kinders in klasse.

Kragtens die wese van die kategese en in ooreenstemming met die opdrag **tot die opsig**, lyk dit korrek en geregverdig dat die werk van hier af verder deur die ouderlinge van die gemeente gedoen sal word.

Dit bring ons dan by die taak van die ouderling t.o.v. die kategese in die gemeente wat in vyf punte uiteenval:

(1) **Die ouderling se aktiewe betrokkenheid by die gee van kategese.** Dit is reeds gestel dat kategese verkondiging én kontrolering is. Tydens die prediking in die erediens is die verkondigingsgedeelte van die kategese **hoofsaaklik en gedeeltelik** afgehandel. Na afloop van die erediens kry die ouderling 'n klas en hier oefen hy dan opsig of kontrole uit. Hy merk die registers, vra vrae om hom daarvan te vergewis dat die feitekennis wel daar is, verduidelik die onduidelikhede en praat oor die feitelike aspekte wat miskien nie aandag gekry het tydens die prediking nie. Hier moet ook daarop gelet word of die katkisant die mededeling en verklaring en toepassing van die heilsfeite in die prediking verstaan het.

Die predikant se taak ten opsigte van die kategese is egter nog nie afgehandel met die prediking nie. Dit moet baie duidelik gestel word dat kategese nie net prediking is nie maar verkondiging met ander woorde dat die kategese na afloop van die erediens, ook wat die verkondigingsgedeelte betref, nog voortgesit moet word. Die predikant moet ook na die afloop van die erediens teenwoordig en beskikbaar wees as daar miskien vrae van die kant van die katkisante kom of enige ander aspek **wat verdere verklaring of uitleg vereis.** Die predikant moet dus ook wat hierdie saak betref die ouderling te alle tye bystaan met hulp en raad.

Die lesrooster strek van sewe-jarige tot vyftien-jarige ouderdom en is só ingedeel dat al die werk gedurende hierdie tydperk drie keer herhaal word. Vir die sestien-jariges is daar nie 'n indeling nie. Die veronderstelling is dat die katkisante die werk in die drie boeke, die Geloofsleer, die Bybel- en Kerkgeskiedenis dan ken, want werk, en dan bedoel ek wat die diepte betref en nie net wat die oppervlakte betref nie, wat in nege jaar verwaarloos is, kan baie moeilik in sy totaliteit en volle omvang in een jaar bygebring word. Die laaste jaar word dan eintlik gesien as 'n afrondingsjaar waartydens besondere aandag gegee word aan die ander belydenisskrifte, die kerkwet, formuliere, die kerklike praktyk, kerksang ens. Hierdie laaste jaar kan gesamentlik deur die predikant en ouderling behartig word.

Uit die voorgaande is dit duidelik en eintlik vanselfsprekend dat **al die klasse** deur ouderlinge behartig moet word. Dikwels word gesê, gewoonlik as 'n verskoning deur die ouderling om sy verantwoordelikheid te ontduik, dat daar gewone lidmate in die gemeente is wat bekwamer is om hierdie werk te doen. Dit mag miskien só wees maar nou moet dit baie duidelik gestel word dat die ouderling hierdie werk nie doen omdat hy nou juis só bekwaam is nie maar omdat hy daartoe geroep is. Slegs die ouderling is geroepe om die toesig- en kontroletaak uit te oefen en nie maar enigiemand nie. Die ouderling is daarom egter ook geroepe en verplig om homself voortdurend na die beste van sy vermoë toe te rus sodat hy wel die kategese met die nodige bekwaamheid kan behartig. Daarvoor is nodig dat die ouderling, soos reeds aangetoon, gereeld die eredienste sal bywoon en met aandag en toewyding na die prediking oor die voorgeskrewe gedeeltes sal luister; die ouderling moet gereeld sy Bybel lees en ondersoek; die werk wat vir elke Sondag voorgeskryf is in die kategeseboeke baie goed voorberei en dan is daar ook nog die kategete byeenkomste of vergaderings in die gemeente en die kategete Diplomakursus wat 'n waardevolle toerusting bied en baie sterk aanbeveel word. 'n Ouderling mag onder geen omstandighede onvoorbereid by 'n klas opdaag nie. Dit veroorsaak net verleentheid vir homself want die katkisante wat 'n baie fyner waarnemingsin het as wat ons baiekeer dink, merk dit baie gou op, maar verder veroorsaak dit ook verveeldheid en frustrasie by die katkisante met skadelike gevolge.

Onvermydelik is die vraag: kan gewone lidmate of nie-ampsdraers dan nie behulpsaam wees met die kategese nie? Streng gesproke is die antwoord — nee! Die feit dat kate-

☐ Na volgende bladsy

gese verkondiging en opsig is impliseer dat amptelike kategese nie sonder meer 'n moontlikheid is vir „nie-ampsdraers" nie. Hierdie stelling impliseer nie 'n kwaliteitsverskil tussen ampsdraers en lidmate nie. Dit impliseer ook nie 'n bepaalde rangorde nie. Die verskil tussen amspdraer en lidmaat is slegs 'n funksionele verskil. En hierdie funksionele verskil het tot gevolg dat dit nie by enige individu berus om die funksie van die ampte van die kerk uit te oefen nie. Selfs by gebrek aan ampsdraers kan die gewone lidmaat nie sonder meer die amp in eie hande neem nie. Hy mag nie koud en beweginglooos teenoor die hele situasie staan nie, maar moet daadwerklik meehelp dat die amp gevul word.

Dat gewone gemeentelede kan help met die kategese is slegs aanvaarbaar, met 'n beroep op die priesterskap van die gelowiges, as daar 'n noodsituasie ontstaan of as dit vir die een wat werklik daarvoor geroepe is deur een of ander wettige en onvermydelike omstandigheid onmoontlik is. Hierdie persone moet gesien word as **hulpkragte** wat by die kategeet gevoeg word om die werk te doen. Hierdie persone moet deur die kerkraad behoorlik benoem word en moet só ver as moontlik net die junior klasse behartig. Die werk wat hulle doen, moet in noue verbinding en onder toesig van die kategeet-ouderling verrig word.

(2) **Die ouderling se toesig oor die kategese, al is hy nie persoonlik betrokke by die gee daarvan nie, deur gereëld die klasse by te woon.**

Dit kan byvoorbeeld gebeur dat 'n gemeente veertig ouderlinge het met slegs twintig kategeseklasse. Dit is dus vanselfsprekend dat al die ouderlinge nie gelyktydig betrokke kan wees by die gee van kategese nie. Aangesien al die ouderlinge tot hierdie werk geroep is — uitsonderings kan seker gemaak word ten opsigte van diegene wat wel 'n wettige verskoning het waarom hy nie daaraan kan deelhê nie — sal dit goed wees as aan al die ouderlinge om die beurt geleentheid gegee word.

Die ouderlinge wat op daardie oomblik nie persoonlik betrokke is by die gee van kategese nie moet gereëld van tyd tot tyd die klasse bywoon om in die eerste plek kontrole uit te oefen of al die kinders van hulle wyk wel gereëld die kategese, ingesluit die eredienste bywoon en of die meelewing en gesindheid en kennis van daardie kinders in orde is. Dit word gedoen deur teenwoordig te wees wanneer die klas aangebied word en deur by die kategeet navraag te doen. Dit kan die ouderling natuurlik alleen doen as hy die kinders in sy wyk ken. Verder moet die ouderling onder andere en veral ook toesig uitoefen oor die kategese by klasse wat deur hulpkragte behartig word.

(3) **Die ouderling se opsig oor die leer en lewe van die dienaar van die Woord.**

Die opsigtaak van die ouderling tydens die kategese strek hom uit na twee fronte: Opsig oor die katkisante en oor die dienaar van die Woord. Dit is die taak van die ouderling, en hier is dit al die ouderlinge se taak, soos wat die formulier dit stel, om in sonderheid „toesig te hou oor die leer en die wandel van die dienaars van die Woord, sodat alles mag strek tot stigting van die kerk en geen vreemde leer voorgedra word nie." Hierdie pad wil die Kerkwet ook bewandel as dit in Bepaling 167, lg. stel: „Aan die ouderling is opgedra die opsig oor die leer en wandel van die dienaars van die Woord, sodat alles mag strek tot stigting van die kerk een geen vreemde leer voorgedra word nie." Hierdie bepalings bring noodwendig mee dat die ouderlinge in die eerste plek sal sorg dat daar wel 'n dienaar van die Woord is om die kategese te bedien en dat die bedienaar van die Woord **wel** aktief, sinvol en positief by die kategese betrokke is, en verder, dat die Woord wat bedien word nie in stryd is met die Skrif en die belydenisskrifte van die kerk nie.

Dit bring noodwendig mee dat die ouderling die Woord van God ywerig sal ondersoek en, soos reeds gesê, die eredienste gereëld sal bywoon. Daar lê nogal betekenis in die feit dat die sitplek van die ouderling in die erediens gewoonlik tussen predikant en gemeente is. Hier vervul hy 'n wakende rol na twee kante toe. Hy moet aan die een kant waak dat van die kansel af nie 'n valse leer verkondig word nie. In die gemeente leef almal van dié één **waarheid** en wat hierdie waarheid betref, is daar geen verskil tussen die predikant en die eenvoudigste lidmaat nie. Ook die ouderling ken hierdie waarheid want almal staan binne die kerk in die eenheid van die geloof in hierdie één waarheid. Al verskil is dat die predikant as gevormde teoloog hierdie waarheid in wetenskaplike vorm ken en dit makliker kan afgrens teen die verskillende dwalings en denkrigtings van sy tyd. Omdat dit by almal om dié waarheid van die geloof gaan, is die ouderling in staat om wagter te speel oor die verkondigings — waarby die kategese ingesluit is — van die dienaar van die Woord. Beide, die onderkenning van die vreemde leer en die tydige keer daarvan, vereis gereelde deelname van die ouderling aan die erediens. Aan die anderkant waak die ouderling ook oor die belydenis en die lewe van die gemeente, dus ook oor katkisante want hulle is immers deel van die gemeente wat aan die ouderling toevertrou is.

(4) **Die ouderling se toesig oor die kategese by die ouerhuise.**

Die ouderling, en hier is dit weer eens al die ouderlinge, moet toesien dat al die kinders in sy wyk gereeld die amptelike kategese by die kerk bywoon. Indien hy met sy besoek aan die klasse, bemerk het dat daar kinders is wat nie of nie gereeld die kategese bywoon nie, moet hy die saak tydens huisbesoek onder die aandag van die ouers bring en die saak met hulle bespreek. Ondervinding het geleer dat dit nie oral en altyd raadsaam is om maar net vir die ouers te vra of die kinders gereeld die kategese bywoon nie. Ons kry maar nog altyd die traak-my-nie-agtige en onverantwoordelike ouer wat die kind probeer beskerm deur voor te gee dat die kinders wel die kategese gereeld bywoon terwyl dit nie die geval is nie. Ons kry dan ook nog die gevalle waar die ouer Sondag by die huis sit en die kind wel kategese toe stuur maar dat die kind langs die pad „wegraak" of stokkies draai en nooit by die kerk opdaag nie. Dit beklemtoon die belangrikheid dat die ouderling self die klasse gereeld sal bywoon om toe te sien of die kinders wel daar is.

Die ouderling se taak ten opsigte van die kategese tydens huisbesoek is egter nie net om toe te sien dat die kinders die kategese gereeld bywoon nie, maar ook toe te sien dat ouers en kinders saam gereeld die **eredienste** besoek. Want kategese is nie maar net die halfuur na die erediens nie. Die kategese en die erediens is geïntegreer deurdat daar tydens die erediens reeds gepreek word oor die voorgeskrewe gedeeltes wat die kinders onder toesig en leiding van die ouers reeds by die huis geleer het.

Die ouderling moet tydens huisbesoek ook navraag doen en toesien dat die ouers hul verantwoordelikheid nakom ten opsigte van die onderrig van hulle kinders deurdat die ouers self aktief deelneem en leiding gee om die feitekennis oor die voorgeskrewe werk by die kinders tuis te bring.

☐ Blaai om asb.

Ope brief—

AAN DIE NEGE EN NEGENTIG REGVERDIGES

AS u die opskrif lees, dink u miskien dadelik dat die brief dan nie vir u bedoel is nie, want u is, netsoos ek, 'n sondaar en u wil nie onder die gereken word wat „op hulleself vertrou dat hulle regverdig is en die ander verag" nie (Luk. 18:9). U wil ook nie wees soos die skynheilige en eiegeregtige fariseërs wat op grond van hulle wettiese vroomheid „dink dat hulle reg is voor God en dat hulle die bekering nie nodig het nie" soos Luk. 15:7 in die Blye Boodskap vertaal is, in afwyking van die grondteks. U sê u vertrou op God se genade alleen en bou u hoop slegs op Jesus Christus wat vir u gesterf en vir u sonde betaal het. Ja nee, maar dan moet u verder lees. Die brief is tog vir u bedoel. Ek sê vir u, u is 'n regverdige, want die Here is u geregtigheid (Jer. 23:6). Dank Hom sommer nou daarvoor. U is een van die honderd skape van die Boer van die gelykenis, u behoort aan die Here, soos al die honderd skape werklik aan die boer behoort. Maar u is nie die een skaap wat weg of verlore is nie. U is een van die nege en negentig wat in die kraal is onder die sorg van die Goeie Herder. Aan u en al die ander skape in die kraal, die nege en negentig regverdiges, gaan hierdie brief, van een wat as ondergeskikte herder die genadige voorreg het om te help om die nege en negentig skape van die Opperherder op te pas dat hulle nie ook wegraak nie. Oor die een wat weggeraak het later 'n woordjie.

Maar laat ons dan tog die gelykenis van die afgedwaalde skaap in Luk. 15 reg verstaan en nie die nege en negentig skape gaan verwar met eiegeregtige fariseërs, soos sommige skrifverklaarders en blykbaar ook die vertalers van die Blye boodskap ons wil laat verstaan nie. As dit die geval moes wees, dan sou die Boer eintlik naderhand net een skaap besit — die afgedwaalde een wat teruggevind is. Die ander is dan nie werklik syne nie. Nee, skape is in die Bybel altyd beeld van die kudde van Jesus Christus, die uitverkorenes van God, 'n deur God getelde getal, die „honderd". Volgens die gelykenis ontbreek daar nou een van die skape — die sondaar wat nog verlore is. Oor hom is die boer bekommerd en hy gaan hom soek. Oor die ander nege en negentig is hy bly, omdat hulle nog bymekaar en onder sy sorg is. Elke regte boer het vreugde in sy diere. Wanneer al sy skapies in die aand bymekaar is, dikgevreet, goedversorg, veilig en tevrede, dan is daar blydskap in sy hart.

Hierdie „skape" wat nie weg is van God nie, is die nege en negentig regverdiges waarvan Jesus spreek. Oor hulle is daar voortdurende blydskap in die hemel. Die Vader is bly, die Seun is bly, die Heilige Gees is bly, die engele is bly, en as ek Hebr. 12:1 reg verstaan dan is die afgestorwe gelowiges in die hemel ook bly oor hierdie regverdige skape van Christus wat op aarde die regte pad bewandel.

Van hierdie regverdiges lees ons dikwels in die Bybel, en dan bedoel die Here in sy woord altyd mense wat werklik regverdig voor God is en nie eiegeregtiges nie. In Hebr. II word vir ons 'n hele aantal voorbeelde genoem van sulke regverdiges, mense wat, geregverdig deur die geloof, in die gemeenskap met God geleef het. So lees ons van Abel dat hy deur die geloof 'n beter offer aan God gebring het as Kain, waardeur hy getuienis ontvang het dat hy regverdig was. Deur sy slagoffer het hy bely dat hy die dood verdien maar dat hy hoop op 'n Lam wat God vir Homself sou voorsien . . . Oor Abel was daar vreugde in die hemel.

So het Henog en ook Noag as gelowiges met God gewandel temidde van 'n goddelose geslag. Hulle was regverdiges, en oor hulle was daar blydskap in die hemel. So ook oor Abraham wie se geloof hom tot geregtigheid toegereken is. So ook oor Josef, Moses en die ontelbare skare na hulle van wie ons lees dat die wêreld hulle nie werd was nie maar oor wie se regverdige lewenswandel daar blydskap in die hemel was. So lees ons ook in Luk. 2:25 van Simeon dat hy regverdig was soos tereg in die Afrikaanse Vertaling van 1933 vertaal is. So lees ons in dieselfde hoofstuk van Anna as ware regverdige wat as gelowige God gedien het, nag en dag. Ook oor hulle was daar blydskap in die hemel.

En nou skryf ek aan u wat weet dat u uit uself nie werd is om 'n kind van God genoem te word nie, maar wat deur 'n opregte geloof in Christus ingelyf is en vanuit die geloof lewe en so met God wandel temidde van 'n krom en verdraaide geslag: Daar is vreugde in die hemel oor u. En sê dit verderaan, verkondig dit van die dakke, oor die radio en televisie, daar is vreugde en blydskap in die hemel oor daardie jongmense wat as gelowiges in Christus nog vashou aan God en sy gebooie, wat nog rein lewe, ja steeds reiner word, temidde van 'n geslag wat al hoe vuiler word (Opg. 22:11). Hoe mooi is hulle tog! Sê dit ook vir alle gelowiges wat, gedring deur die liefde van Christus, gedurig liefde teenoor hulle medemense bewys. Sê dit aan al die verpleegstertjies in die hospitale, wat, omdat hulle in Christus glo, met soveel blymoedigheid en selfverloëning en dikwels met te min waardering die onaangenaamste take verrig uit naasteliefde, dat daar vreugde in die hemel oor hulle is.

So was daar vreugde in die hemel oor 'n Martha en Maria wat as gelowiges in Christus hulle Meester gedien en nagevolg het. Maar nog groter was die vreugde in die hemel toe die onkuise Maria Magdalena tot bekering gekom het. Die vader van die verlore seun was bly omdat sy oudste seun altyd by hom gebly en hom gedien het, maar toe die verlore seun terugkom was daar vrolikheid en feesvreugde. So ook oor u, as u nog nie 'n regverdige in Christus is nie, as u Hom nou aanneem en u tot God bekeer, sal daar feesvreugde in die hemel wees, meer as oor die nege en negentig regverdiges wat reeds met God wandel. Dan is u mos die verlore skaap wat teruggevind is. En hoe bly is die Boer nie!

Groete aan u almal.

● **DS. J. J. ENGELBRECHT, SNR.**

OUDERLING EN KATEGESE

☐ Van bladsy 11

(5) **Die ouderling moet gereeld verslag doen.**

Kategese is nie die taak van die predikant alleen of die taak van 'n paar ouderlinge nie maar dit is die taak van die hele kerkraad. Dit is per slot van sake die hele kerkraad wat aan die einde van die periode van kategese die toelating tot belydenis van geloof gaan gee. Dit bring noodwendig mee dat die ouderlinge gereeld tydens kerkraadsvergaderings verslag sal moet gee van elke katkisant. Vandaar af sal elke ouderling weer tydens huisbesoek moet gaan praat vanuit die verslag wat daar gegee is. Die kring loop egter nog verder: Kategese is die taak van die hele kerk. Dit bring mee dat die plaaslike kerkraad verslag sal moet gee aan die Ringsvergadering en vandaar af aan die Algemene Kerkvergadering.

Met hierdie stuk is 'n beskeie poging aangewend om die ideale toestand te probeer skets wat betref die kategese in die gemeente en dan in die besonder, die ouderling se taak ten opsigte van die kategese in die gemeente. Omdat ons nog leef in die onvolmaaktheid sal daar sekerlik vanweë allerlei menslike en ander faktore probleme in die praktyk opduik. Die kerk se taak bly egter om altyd te streef en te soek om só na as moontlik aan die ideale toestand te kom.

Die volgende werke is geraadpleeg en daaruit aangehaal sonder dat dit in die stuk spesifiek vermeld word:

M. J. du P. Beukes: Kategese as opdrag aan die Kerk.

Prof. F. J. van Zyl: Wese en doel van die ampte. ●

DIE SATANISME

III. **SLOT** ☐ Vervolg van bladsy 6

Uit hierdie kort en kursoriese oorsig oor die satanisme kan al gemerk word dat ons hier met 'n gevaarlike en duiwelse saak te doen het. Die woorde van Paulus dat ons worstelstryd nie teen vlees en bloed is nie, maar teen die bose geeste in die lug, kom onwillekeurig in jou gedagte na vore. Een ding is egter seker. Elke lidmaat sal aktief en daadwerklik hierteenoor die bevrydingswoord van die evangelie moet laat hoor en self daadwerklik uit die geloof moet lewe. Ons sal nie alleen ons kinders hierteen moet waarsku nie, maar hulle ook weerbaar moet maak en hou deur hulle tydig en ontydig die waarheid van die evangelie te laat hoor. ●

WILLEM ADRIAAN VENTER

● **ANDRIES ALBERTS**

AS gevolg van die orde en die mededinging wat die blanke teenwoordigheid geskep het vir die Hottentotte in die Kaap, is hulle jagveld weldra uitgedun en die weiveld beperk en roof en steel aan bande gelê. Die gevolg was dat hulle uitgewyk het langs die weskus op en beland in Suidwes-Afrika en dring deur tot aan die suidelike oewers van die Kunenerivier waar weiding volop was en die omgewing van die Kaokoveld, Ovanboland, en die Etosha volop jagveld gebied het.

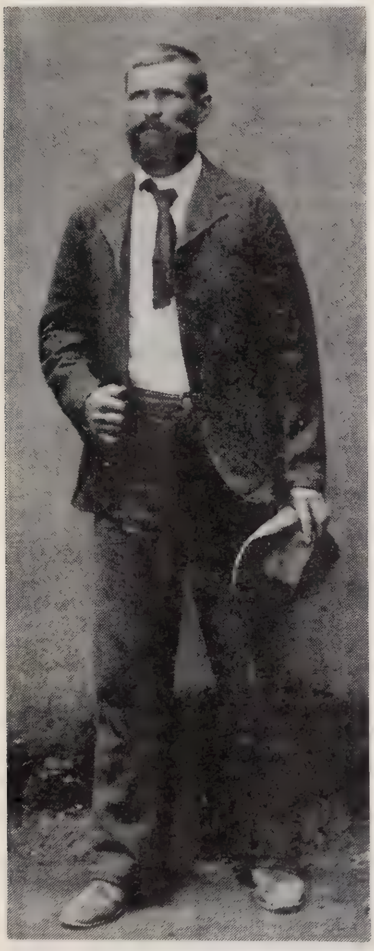

Willem Adriaan Venter.

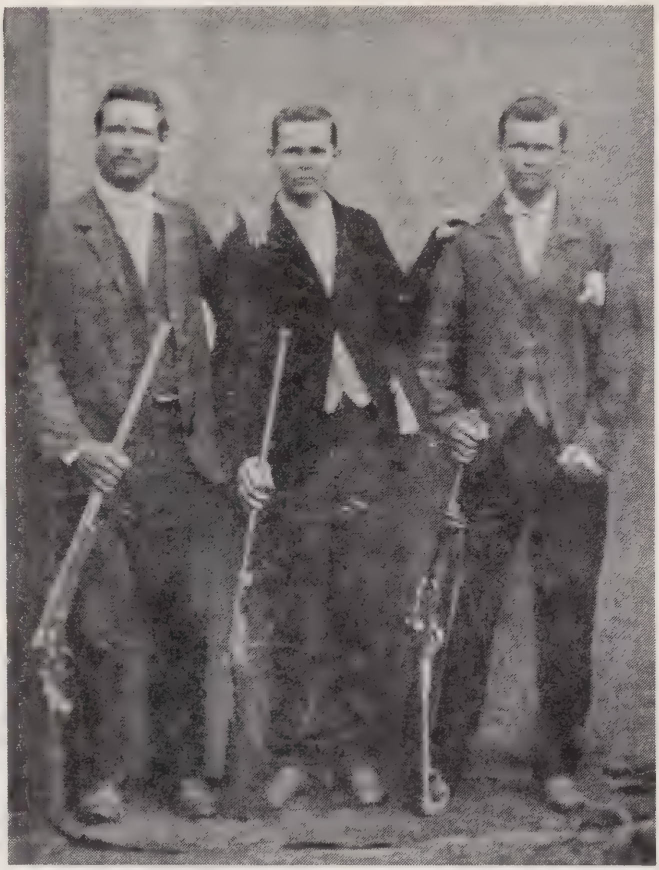

Drie Venterbroers: Paul Stephanus, Philippus Jacobus en Willem Adriaan.

Waar hierdie geel ras aanvanklik noue etniese verbintenisse gehad het met die Boesmans blykens die ooreenkoms in velkleur, taal en gewoontes, het hulle nou weer die Suidwes-Boesman aan hulle sy gekry. Die Hottentotte, die meer bedrewe as die Boesman en die Swarte in die beplanning van roof en moord, het hulle goeie gebruik gemaak van die Boesman se jag en spoorsny-vernuf en die Swarte as veewagter.

Hier vanuit die Kaokoveld, het die Hottentotte, onder aanvoering van Swartbooi en vergesel van die spoorsnyer-Boesman, gewapen met hulle pyl en boog, en as bagasiedraer die Swarte, sekere tye van die jaar in Angola ingeval en wrede moord en strooptogte onder die swartes onderneem. Die volwassenes is doodgemaak, die kinders op die pale doodgeslaan en die statte afgebrand. Die spore wat so 'n strooptog deur die Hottentotte nagelaat is, was afgryslik en het van opperste barbaristiese terrorisme getuig.

Die invalle is deur vlugtelinge by die Portugese-owerheid aangemeld, maar met weinig reaksie, want hierdie was 'n geduchte vyand! Die wreedhede was afskrikkend. Hierdie jaarlikse skrikbewind het vir 10 jaar aangehou, en jaarliks toegeneem in waaghalsigheid, voordat die Boere dit stopgesit het.

Uit die aard van die rondtrekkende lewe van die Hottentotte, was hulle bekend met die veldlewe en as 'n meer ontwikkelde volk as die Swartes, het hulle iets gehad van die beplanning van die geslepe terrorisme, en die doeltreffendheid van die skepping van wanorde en paniek. Artur de Paiva, 'n kenner, beweer dat hulle verantwoordelik is vir die „vermoording van baie mense". En met verwysing na die yl bewoonde gebied aan die onder-Kunenerivier sê hy: „Hierdie gebied was dig bewoon, vandag is dit 'n volslae woestyn. Die Hottentotte het alles vernietig."

☐ Blaai om asb.

WILLEM ADRIAAN VENTER

☐ Vervolg van vorige bladsy

Artur de Paiva beskrywe hulle verder as: „uitstekende ruiters", wat in die saal geboer het, wat ook oor die perde en pakosse beskik het en was hulle goed bewapen met die mees moderne vuurwapens van hulle tyd, die kaliber Westley Richards en Henry Martini. En volgens bogenoemde skrywer was hulle enige tyd net sulke goeie skuts soos die Boere self en hy skat hulle getal konserwatief op 430 berede en gewapende manskappe, almal ervare en bedrewe, benewens die horde Boesmans gewapen met pyl en boog, wat die voorste hoede gedek het van die plunder prosessie, met spoorsny, spioenasie en die eerste aanvallers op die doelwit.

Nou is dit byna onnodig om te sê waarom baie klagtes van die inheemse Swartes by die Portugese-owerheid op dowe ore geval het. Die Portugese was openlik bang vir die Hottentotte. Luitenant Rogado wat die opdrag gehad het om die vyand die hoof te bied, kon nie 'n hond haar-af maak nie. Willem Venter wat aanvoerder was op 'n sending saam met hom, het die klomp Portugese swart soldate wild en wakker geskreeu, geklap en geslaan, tot hy besef het dat jy nie dapperheid en motivering in iemand kan inmoker nie. Hierdie veldtog was 'n volslae mislukking en het hulle onverrigtersake teruggekeer. Willem Venter was dankbaar dat hy nie met die soldate met die sterk vyand slaags geraak het nie, want dan was sy eie lewe in gevaar, vanweë die skrik en paniek onder die manskappe.

Die Hottentotte het ondertussen al astranter geword. Namate hulle plundergebied terugskuif, het hulle dieper in die binneland van Angola ingedring. Hulle het nou al in die nabyheid van die Portugese landbounedersetting Chibia ongeveer 350 km. van die Suidwes grens af, die Swartes gaan vermoor, hulle beeste gebuit en hulle besittings geplunder en weggevoer. In hulle voortvarendheid het hulle egter die fout gemaak om ook van die Boere se beeste saam aan te jaag.

By monde van Artur de Paiva het die Boere toestemming gekry om hulle gesteelde beeste te gaan terughaal. Nege Boere, sonder die hulp van die Portugese, vertrek die einde van 1892 te perd. Die manskappe het bestaan uit Willem Venter, Hans Alberts, Willem Opperman, Jacobus van der Merwe, Johaans, Daan en Jan Robberts, Johannes du Plessis en Adriaan Bezuidenhout. Hulle het die spore van die gesteelde vee gevolg tot by die Kunenerivier waar die beeste en die buit bymekaar gemaak en weggesteek word tussen die berge tot dit deurgevoer word na die hoofsetel.

Toe hulle naby die plek gekom het, is Willem Venter en Johaans du Plessis aangewys om die verkenningswerk te doen. Hier het die fyn waarneming van Willem Venter baie goed te pas gekom. Die twee het teen 'n rant opgesluip en vandaar gedurende die dag waarnemings gedoen, oor die posisie van die krale en die getalsterkte van die Hottentotte, ens. Hierdie was duidelik die versamelplek of halfwegstasie van die Hottentotkommando vir hulle gesteelde beeste en goedere. Dit was ook duidelik dat die Hottentotkommando nie tuis was nie, maar alleen die buitbewakers.

Strategie is uitgewerk. En gedurende die nag het die 9 manne hulle posisie rondom die versterkte kraal ingeneem. Dik pale van verskillende lengte, waarvan die gemiddelde hoogte 3 meter is, teenmekaar ingeplant, waarvan party bopunte skerp gekap is, van harde houtsoorte soos mopanie, tambotie omring die stat en die veekrale. Hierdie pale word aanmekaar verbind met dwars latte aan weerskante, wat tussen die pale deur aanmekaar gekoppel word met boombas. Hierdie droë pale het enige geweerkoeël gestuit.

Dit is afgespreek dat 7 man gedurende die nag voor die groot hek sou stelling inneem en die ander twee sou die berghang dek aan die agterkant. Niemand skiet alvorens Hans Alberts, die wag, nie die teken gee met 'n geweerskoot nie. Die eerste Hottentot wat met ligword sy litte kom rek na 'n bekrompe sit binne in die stroois, was die eerste slagoffer. Daar was nou nie meer tyd om aan te trek nie, kaal maar gewapende Hottentotte het by die strooise uitgeborrel en deur die krale gehardloop en geskiet. Die verrassing van die Boere en verwarring van die Hottentotte was egter so groot dat die krale weldra besaai was met dooie, kaal Hottentotte. 'n Paar is gevange geneem, 500 gesteelde beeste is teruggebring en op 'n aantal perde is beslag gelê.

Die groot kwaaddoeners, die kommando was nog elders op 'n plundertog. Na daar verneem is van hulle bedrywighede in 'n sekere streek het dieselfde klompie Boere met 'n paar wat bygekom het, weer op die kwaaddoeners se spoor gegaan. Willem Venter het 'n klomp swart Portugese soldate onder hom gehad. Hy was trouens aan die voorpunt van die hele ekspedisie. Dit was tipies van Willem Venter, dat niemand anders, onder geen omstandighede na 'n gevaarpunt voor hom gery of geloop het nie. Hy was leier en sou homself blootstel aan enige gevaar ter beskerming van sy manskappe. Hy was ten volle leier, moreel en fisies. Ook hier was hy hy asof vanselfsprekend weer hoofspioen en strategie-beplanner; die keer met Willem Opperman aan sy sy. Hierdie kafferstat, wat die Hottentotte gebruik het, was egter nie net verskans met sterk pale nie, maar ook beskut en die insig versper deur hoë kafferkoringlande om die stat met slegs die kronkelpaaie wat tussen die lande deurvleg na die stat met sy beeskrale aan die binnekant. Die verkenning was uiters moeilik. Die 2 manne het gekruip en naderhand boomgeklim, maar hulle kon nie 'n duidelike beeld kry van die posisie van die hekke wat toegang verleen nie. Oor die posisie van die hoofingang kon hulle glad nie besluit nie. Hoofsaaklik op afleidings, is 'n plan geskets en die aanvalsplan beklink.

Willem Venter sou gedurende die nag langs die hoofingang posisie inneem met die Portugese soldate, wat amptelikheid en gesag vanweë die Portugese-owerheid aan die onderneming moes verleen. Die plan was dat net sodra die beeste die oggend uitgejaag is om te gaan wei, sal Willem Venter die wêreld warm maak by die groot hek, om die aandag op hom te trek, terwyl die ander manne van agter sal aanval. Toe dit lig word en daar beweging begin kom in die stat, het die manne besef dat hulle beplande posisies nou presies omgeruil was. Willem Venter het agter die stat gelê en die ander manne reg voor die groot hek in die pad van die trop beeste. Hulle teenwoordigheid is ook baie gou verraai. Wat nou gedoen?

Die beste van 'n slegte saak. Hulle het begin vuur op elke nalende Hottentot. Die Hottentotte was egter verskans agter die ring „muur" pale, en in die beste beskutte posisie. Groot skermutseling het hier by die groot hek plaasgevind.

'n Groep Hottentotte wou by die voethek agter die stat uitgaan om die Boere te omsingel. Hier het Willem Venter die lewe ondraaglik gemaak vir hulle. Die Portugese soldate het vroeg al by die aanhoor van die eerste skote, sonder 'n skoot, geweers weggegooi en veiligheid in die bosse gaan soek. Hulle het alle bevele geïgnoreer en gehardloop! Met hierdie verdeelde aandag moes Willem Venter vingeralleen die Hottentotte probeer stuit. Maar dan reën die koeëls op hom van agter die pale uit. Hy word getref reg van voor deur die maag langs die rug en bokant die heup is die koeël uit. Hy val. Bly staan, hande en voete op klipgooi afstand van die vyand af. Hy kom orent, lê aan en skiet. 'n Tweede koeël tref hom op dieselfde hoogte op die dwarste tussen die rug en die ingewande deur. Hy val weer. Bly lê. Draai om lê agter klippe en mik na 'n vermeende opponent agter 'n dik Witgatboom, die vergaderplek van die swartes. Die opponent se geweerloop lê

☐ Na volgende bladsy asb.

in die mik van die boom met net die hoek van sy oog vat hy korrel en trek die skoot so af. Willem Venter soek nog na sy oogbank, dan kom daar 'n goedgemikte koeël van die vyand op pad na 'n dodelike kopskoot tussen die oë. Maar dit tref Willem Venter se geweerloop op die punt, split in 4 stukke. Een stuk tref Willem Venter in die kuiltjie en steekvas net langs die sluk; 'n tweede stuk tref hom aan die linkerkant langs die neus en bly in die wangbeen; 'n derde splint tref net onderkant die linker oog; nog 'n splint dring in sy bors in. Nou was hy bewusteloos. In die waan dat hy dood was, is daar nie verder op hom geskiet nie.

Nou het die Hottentotte die kans gehad om agter by die stat uit te kom en hulle sirkil te voltooi en die ander manne voor die hoofingang vanuit die kafferkoring van die sye af te bestook. Hier is Bronkhorst en Johaans Robberts geskiet. Die ander manne het die geveg egter so afgerond dat die Hottentottemag vir goed beëindig was. Teen die verlies van die 2 Boere, was Angola vry van Hottentot terrorisme.

Willem Venter is daar opgestel deur sy makkers. 'n Draagbaar is gemaak van 'n kombers tussen 2 pale en so met sy klere en al daarin geplaas en deur 4 swartes om die beurt gedra. Terwyl hy in die kuip bloed rond skommel tussen lewe en dood, draf die paar swartes met hom deur 'n onherbergsame gebied in suid Angola. Twee perderuiters word haastig vooruitgestuur om 'n wa te ontbied wat die draers tegemoet gegaan het.

Gedurende die nag het Willem Venter by die dokter gekom. Die dokter het die gesigskoeëls verwyder, hom behandel en verbind, en na Humpata verwys ongeveer 60 km. verder. Die wondplekke in die gesig sou later gekenmerk word deur twee groot moesies. Die stuk koeël in die keel het hy later tydens 'n erediens in die kerk uitgehoes.

Dat hy die koeëls deur sy maag oorleef het, is deur die dokter daaraan toegeskrywe, dat die manskappe 'n paar dae honger gely het voor die geveg. Die ingewande was leeg, en die koeëls het nóg die derms, nóg die maag, nóg die niere, nóg die been aangeraak.

Een van die gevanges, die leier van die Hottentotte, het hom daarop beroem dat hy die bevreesde Boere kommandant doodgeskiet het, totdat hy hom later weer in lewende lywe gesien het. Willem Venter se gebreide en seningrige liggaam en onuitblusbare wilskrag en sy lus om te lewe, aktief te lewe, het ook hierdie keer bygedra tot 'n volkome herstel.

●

Lewenshoudinge

GROOT STRYD

● **DR. H. G. v.d. WESTHUIZEN**

DIE aanslae van die bose magte verg dat daar nie maar net sterk gestaan moet word nie, maar dat die effektiewe vashou aan wat ons in Christus het, ook stryd sal meebring. Die volk wat hulle God ken, sal vashou en optree teen die gruwel (Dan. 11:31, 32).

Die Bybel hou dikwels die geloofslewe aan ons voor as 'n wedstryd of 'n wedloop (1 Kor. 9:24, 25, 26; Hebr. 12:1). Daar moet groot inspanning, toewyding en oefening in ons geloofslewe plaasvind (1 Tim. 4:7, 8). Hierdie stryd is wesenlik speelsagtig omdat die beslissende slag deur Christus reeds aan die kruis op Golgotha behaal is. Die oorwinning van die Lewensvors (Hand. 3:15) blyk uit sy opstanding aan die anderkant van die graf. Jesus het nie uit die dood uit teruggekom en aan die duskant van die graf opgestaan soos die opstandingsgevalle waarvan die Ou en die Nuwe Testament ook melding maak nie. Jesus het nie in die verganklikheid opgestaan sodat Hy weer sou moes sterf nie. Sy opstanding is in heerlikheid, onverganklikheid. Dis die oorwinning oor die sonde en dood. Die kroon van die geregtigheid is vir ons weggelê en sal deur die Here, die regverdige regter, aan ons gegee word op die bestemde dag. Daarom is ons wedloop 'n goeie stryd. Ons kan nie verloor nie (2 Tim. 4:7, 8).

Nogtans moet ons toewyding en deelname aan die geloofslewe nie speels en oppervlakkig wees nie, maar eg en diep. Ons deelname moet voluit en met militêre mening wees. Soos 'n soldaat doelbewus en onwrikbaar is, moet ons lewe 'n stryd wees teen die wêreldheersers van die duisternis van hierdie bedeling (Ef. 6:12). Hiervoor is nodig dat ons die wapenrusting van God moet aantrek (Ef. 6:11-17). Om staande te bly en vas te kan staan, moet ons die lendegord van waarheid en die borswering van geregtigheid aanhê. Die lende is 'n swak beskermde deel in die Romeinse strydtoerusting. Die gelowige moet op sy swakste teen die vyand nog op die waarheid kan terugval. Die bors is 'n gesogte teiken om die hart te deurboor. Maar geregtigheid in ons optrede sal ons in die hart beskerm (vgl. ook Eks. 28:15). Die kardinale skarniere waarmee ons op die aarde moet beweeg, is die skoene van bereidheid om die evangelie van vrede uit te dra. Stryd is verdediging. Met die linkerhand word die skild van geloof opgeneem waarteen die vyandspyle blus. Stryd is ook méér as verdediging. Stryd is om toe te slaan met die swaard in die veghand. Die Woord van God is die swaard van die Gees wat die speerpunt van die hele stryd is. Die stryd is reeds beslis vir elkeen wat daaraan deelneem, daarom dra die stryder die helm van verlossing.

Juis omdat die oorwinning seker is, moet ons nie vermoeid word en verslap in die stryd nie. As dit nodig is deur omstandighede, moet ons weerstand tot die dood toe wees (Hebr. 12:3, 4). Jesus self was bereid om die dood te betree omdat Hy daarmee dit kon vertree. Hy het „vir die vreugde wat Hom voorgehou is, die kruis verdra ... (en) die skande verag ..." (Hebr. 12:2). Om dieselfde rede van vreugde wat ons voorgehou word, is dit die moeite werd om uit dankbaarheid aan die stryd deel te neem. Ook om 'n tweede rede is die stryd sinvol. Die Here laat ons in situasies van stryd kom sodat dit tot tug en kastyding kan dien (Hebr. 12:5, 6). Die gelowige is soos 'n staanhorlosie. Daar hang gewigte of laste aan hom om hom te laat loop. Die gewig laat hom egter nie outomaties aan die loop kom nie. Die hand van die Gees van die Here moet ons eers in beweging bring voordat die geloof in ons hart loop. In die derde plek het hierdie stryd die historiese uitbreiding en die koms van die onwankelbare koninkryk op die oog (Hebr. 12:28).

(Word vervolg)

VERBANDE EN PERSPEKTIEWE

● **PROF. DR. C. H. RAUTENBACH**

Ons keer terug na 1968 se beleidsteenstelling tussen die Afrikaanse susterkerke met betrekking tot ’n voorgestelde saambindingsplan vir die opleiding van blanke persone as onderwysers. Dit was bedoel om ’n end te maak aan meer as 60 jaar se verdeelde beheer van die opleiding. ’n Verstaanbare uiteensetting daarvan sonder verwysing na die breëre samehange en verbande is ’n onbegonne taak.

Die Nasionale Adviserende Onderwysraad (NAO) kon toe op versoek en onder druk dit net haal om nog in Oktober 1967 ’n akkoordplan vir nasionale koördinering van sodanige opleiding aan die Minister voor te lê. Dit was as ’n **beleid,** met inbegrip van ’n **opleidingstelsel** met ’n **beheerpatroon,** geformuleer. Gemelde ontwerp kan gekenskets word as: ’n EENHEIDSBELEID met beslag in EENHEIDSOPLEIDING onder EENHEIDSBEHEER.

1. **Eenheidsbeleid**

In NAO se skema is as eerste breë grondbeginsel voorgestel dat die Minister die algemene beleid bepaal „sodat onderwysersopleiding dwarsdeur die Republiek gekoördineer word”. Daarby sluit aan: en „sodat die persone wat as onderwysers opgelei word, toegerus word om uitvoering te gee aan die algemene beleid wat die Minister ingevolge Art. 2(1) van die Wet op die Nasionale Onderwysbeleid, 1967,... bepaal”. Eerste van die sewe toepaslikes van die 10 grondbeginsels daarin opgeneem, was dat die (skool-) onderwys ’n **Christelike** karakter moet hê.

Daarbenewens was aanbeveel dat die Minister by Wet ’n reeks deurslaggegewende bevoegdhede sou ontvang, wat uiteraard verder gestrek het, en ingrypender van aard was as dié, wat hom reeds toegeval het onder 1967 se wetgewing. Volgens bepalings van Wette 39, 40 en 41 van 1967 was alle onderwys bokant die peil van standerd 10 voortaan die Minister (Regering, Parlement) se verantwoordelikheid. In 1910 het die Sentrale Regering, aanvanklik vir 5 jaar, ’n deel van die hoër onderwys (bokant standerd 10) in die vorm van opleiding van onderwysers om in hulle eie behoeftes te voorsien, tydelik aan die provinsiale Administrasies afgestaan, maar binne ’n paar jaar het lg. ’n tydelike vergunning as ’n gevestigde belang en reg begin bejeën. Die wetgewing van 1967 het die Minister se seggenskap alreeds oor alle skoolonderwys bevestig en sy seggenskap oor onderwysersopleiding (onderwys hoër as standerd 10) **herbevestig.** Die akkoordplan van NAO het die bewerktuiging of implementering van lg. met ’n wye aksieradius vir die Minister binne algemene begrensing, voorgestel. Ons gaan nie hier in op die uitgebreide bevoegdhede nie; voldoende om te sê: die voorgelegde plan het voorsiening probeer maak vir daadwerklike saambinding van onderwysersopleiding deur die Minister met inagneming van verlede en toekoms, maar ook met inagneming van duldbare verskeidenheid. Die Minister is binne wye grense, saambindende beleidsbepaler gemaak.

2. **Eenheidsopleiding**

’n Universiteit kon ná goedkeuring deur die Minister, verleen in oorleg met die Minister van Finansies, en op aanbeveling van ’n **beheerinstansie,** ’n INSTITUUT vir die verskaffing van onderwysersopleiding instel, in stand hou en bestuur. „’n Beheerinstansie is die raad van daardie universiteit en die Administrateur van die provinsie, waarin die setel van daardie universiteit geleë is.” Sodanige instituut is ’n gesamentlike opleidingsonderneming as -instelling vir saambinding van onderwysersopleiding, wat gestig is deur ooreenkoms tussen die Administrateur en ’n universiteit. Die instituut was ’n sleutelkomponent van NAO se plan.

3. **Eenheidsbeheer**

Die uitvoerders van die eenheidsbeleid deur eenheidsopleiding aan ’n instituut, geassosieer met ’n universiteit — behoudens uitsonderings en vrystellings deur die Minister (vir ’n tydperk en op voorwaardes), — sou die Administrateur en die universiteit as vennote wees. Die vennote moes **in oorleg** met mekaar handel. Dit wil sê telkens **na ooreenkoms** besluit en optree. Hulle kon wedersyds ’n veto uitoefen. Met inagneming van voorheen genoemde uitgebreide bevoegdhede van die Minister kon hy op 1 Februarie 1968 te Kaapstad teenoor die Administrateurs, wat moeilik was oor die universiteit se seggenskap „benadruk dat die Wetgewing (wetsontwerp VW 68-’68) die seggenskap verdeel sodat die Minister 80 persent, die Administrateur 10 persent en die universiteit 10 persent het.” Eenheidsbeheer is dus eintlik hier: drie-eenheidsbeheer (Minister, Administrateur en universiteit). Die Minister se afstandsbeheer word ter plaatse met verantwoording aan hom deur die ander twee uitgeoefen.

Sodanig was die grondtrekke van die advies aan die Minister in Oktober 1967. Hy het dit laat verwerk in ’n Wetsontwerp met eerste lesing op 23 April 1968. Op 24 April is dit verwys na ’n Gekose Komitee wat op 13 Junie met prorogering deur die Volksraad onthef is. Vandaar het ’n Staatspresidentskomitee met ’n nuwe personeel oorgeneem tot 29 November 1969, toe ’n meerderheidsverslag met aangehegde minderheidsverslag ingedien is. Die meerderheidsaanbeveling was heeltemal ’n **verdunning** van die voorgestelde eenheidsbeleidsvoorskrifte, **sonder** spoedige voorsiening van eenheidsopleiding of eenheidsbeheer — dus iets sonder vaste kontoere. Voorsnog het dit bly staan by verdeelde opleiding onder verdeelde beheer, met raadgewende liggame sonder beheerfunksies. Dit was ’n uitholling van die aangebode eenheidsplan.

Billikheid teenoor die Staatspresidentskommissie verg dat rekening gehou word met sy meerderheid se oogmerke, indrukke en stellingname. Dit word in hulle eie verslag (29 November 1968), en in die kommentaar daaroor in die minderheid se verslag, gevind. In sy meerderheidsverslag word getuig van „die spanningsituasie wat sedert die bekendmaking van bogenoemde wetsontwerp (1968) ontstaan het” en ook van ‚emosionele beladenheid’ wat soms met hierdie meningsverskil gepaard gegaan het.” Die meerderheid se stellingname was: „ons moet tevrede wees met ’n goeie begin om dan trapsgewyse daarop uit te bou.” Elders het dit gelui: „... het u Kommissie besef dat geleidelike ontwikkeling verkieslik sou wees bo ’n radikale maatreël, met dien verstande dat die nodige masjinerie geskep word om die ontwikkelingsgang te verseker en te bevorder.”

☐ Na volgende bladsy asb.

Die Minister wat verdere wetgewing moes ontwerp, was deur die uitslag van die Kommissie se ondersoek met 'n moeilike situasie gekonfronteer. Uiteraard sou die Kommissiemeerderheid se aanbevelings, na al die wederwaardighede, gewig in die skaal lê. Maar die minderheid se verslag (proff. B. F. Nel, oorlede in 1975 en O. P. F. Horwood, tans Minister van Finansies) sou ook nie ongewysig die hiet kon maak nie. Die meerderheid het die instituutplan en beheerpatroon verwerp as: 'n te ‚radikale maatreël'. Minderheid het met uitgebreide motivering dit gestempel as: 'n ‚briljante oplossing'. In die meerderheid se aanbeveling was die eenheidsbeleid sonder beslaggewing in eenheidsopleidingsinstellings onder eenheidsbeheer en daardeur baie uitgehol dus iets van 'n karikatuur van die aangebode eenheidsplan. Verdeelde beheer moes voorasnog prakties gehandhaaf bly. Liggame met raadgewende bevoegdheid moes help sorg om 'n ontwikkelingsprogram te bevorder en te verseker. Daarby is baie hoop en hoë verwagtings uitgespreek. Voor NAO se plan van Oktober 1967 was daar oor die jare heen al 13 instansies wat aanbevelings met hoop en verwagting gepaar het, maar sonder om hond haar-af te maak. NAO, die 14de, het 'n eenheidspatroon voorgestel. Die 15de, die Staatspresidentskommissie het hoofsaaklik 'n belegging in verdere hoop en verwagting aanbeveel; daarbenewens om dekades se gewoonte van drie provinsies wet te maak ook van Transvaal, om voortaan sekondêre onderwysers, en dan ook vir die volle vier jaar, aan universiteite te laat oplei.

Toe het die Minister aan UK van NAO opdrag gegee om na vermoë onder moeilike omstandighede iets in Wet 73 van 1969 te wig, wat vir die toekoms bevordelik kan wees vir aksie tot saambinding van onderwysersopleiding. Dit sou natuurlik onopsigtelik gedoen moes word. So is getrag met uiters beperkte beweegruimte om iets van 'n ontwikkelingsbeginsel, -masjinerie en -patroon ingebou te kry. Dit is belangrik genoeg vir die toekoms om aandag te ontvang.

1. Minister de Klerk het toe self sy kant gebring. Voorheen was die gedagte om hierdie verdere eenmakingsbeleid deur 'n aparte Wet te bewerkstellig maar nou het die vooruitsig en hoop op saambinding gestalte gekry as **Wysigingswet** van die Wet op die Nasionale Onderwysbeleid, nr. 39 van 1967. Sonder om nou hier op belangrike besonderhede in te gaan word volstaan met die bewering dat die Minister (Regering) daardeur, inaggeneem sy ander uitgebreide bevoegdhede waarop al gesinspeel is, in 'n oorheersende posisie vir die toekoms gestel is. Hy het 'n baie wye aksieradius met geringe begrensing ontvang. Straks meer hieroor.

2. Daarbenewens was vantevore, in die ontwerp van April 1968, gesorg dat saambinding as **beleidsaspek** ingebou word deur middel van die eerste beleidsbeginsel voorheen genoem („sodat — koördinasie van sodanige opleiding dwarsdeur die Republiek bewerkstellig word"). Daar was ook nie sprake van 'n afsonderlike Wet op onderwyseropleidingsdienste na analogie van 1967 se Wet nr. 41 op (Skool-) onderwysdienste, wat toe die verdeelde beheer opgehef het nie. Ontheffing van verdeelde beheer van onderwysersopleiding was nou reeds by wet voorgeskrywe, egter sonder vaste patroon, maar wel met koersaanduiding. Wanneer die verslag van die Minister se samespreking met die Administrateurs op 1 Februarie 1968 gepubliseer word, sal die belangrikheid van gemelde stap om te verplig tot saambinding beter besef word.

3. UK van NAO het aanbeveel dat 'n derde subartikel in 1969 se Wysingingswet (73 van 1969) ingelas word na IA(1) en (2). Die eerste twee subartikels (ook beaam deur Presidentskommissie) het die opleiding van onderwysers vir sekondêre skole met voorwaardelike uitsonderings wat die Minister vir 'n tydperk maak, uitsluitlik toegewys aan universiteite. In sodanige uitsonderingsgevalle moet die vrygestelde opleiding nogtans in **noue** samewerking met 'n universiteit geskied. Toevoeging op advies van NAO was: 2.IA.(3) — „Die opleiding van blanke persone as onderwysers vir **primêre** en **pre-primêre** skole word aan 'n kollege of 'n universiteit verskaf: MET DIEN VERSTANDE DAT VANAF 'N DATUM WAT DIE MINISTER BEPAAL, SODANIGE OPLEIDING AAN 'N KOLLEGE EN 'N UNIVERSITEIT IN NOUE SAMEWERKING MET MEKAAR GESKIED."

Hierdeur is 'n masjinis (die Minister) met voldoende masjinerie om die ontwikkelingsgang volgens 'n ontwikkelingsbeginsel (saambinding) te stuur en te rig, ingelas. Die Staatspresidentskommissie het wel aanbeveel dat onderwyskolleges met hulle opleiding van primêre onderwysers met universiteite saamwerk maar geen regstreekse verpligting daartoe in sy konsepwet voorsien nie. Maar deur gemelde toevoeging het die Minister ook daaroor spesifieke seggenskap ontvang. 'n Aktiewe, kranige en besliste Minister kon daardeur die tye en die geleenthede wettiglik uitbaat om die ontwikkelingsgang en saambinding te rig en te help reël sonder die beslommernis van nuwe wetgewing.

4. Daarbenewens is 'n bestaande toestand wat, al vir dekades so was, bevries. Onder NAO se plan en die Minister se aansluitende Wetsontwerp, sou die Administrateurs, soos dit hoort en allerweë toegegee is, volle medeseggenskap kry oor die opleiding van hulle onderwysstudente aan universiteite vir sekondêre skole. Maar ondanks die Minister se aansporing van Administrateurs daartoe op 1 April 1968 te Kaapstad het hulle daar geen merkbare belangstelling in getoon nie. Administrateurs moes met verantwoording aan die Minister toesien dat die Skoolonderwysbeleid (Wet 39 van 1967) behoorlik uitgevoer word en daartoe moes hulle onderwysers werf, laat oplei en aanstel. Hoe kan dit sonder medeseggenskap in die belangrike sektor van die opleiding van leerkragte in sekondêre skole? Maar dis toe tog onthou aan die Administrateurs. Heimelik was die gedagte dat wanneer 'n Minister met visie en beslistheid, 'n Administrateur met grondige onderwysbegrip en daadkrag en 'n universiteit met ondernemingsgees en voldoende opvoedkundige blykwydte en wydbegrippigheid by mekaar uitkom, 'n slag geslaan kon word vir heilsame saambinding van alle onderwysersopleiding. Administrateur en universiteit het elkeen iets gekry en iets ontbeer en sou hopelik nog eendag op 'n hoë vlak kon kwansel en skik soos dit maar met sulke moeilikhede gaan. Waar hoop is, is lewe!

Met bogenoemde aanpassings is ook nie misgetas nie. Die stof het skaars begin lê of 'n aktiewe Administrateur (self 'n opgeleide onderwysman) het as inisiatiefnemer tussen Oktober 1969 en Junie 1970 met 'n universiteit volledige ooreenkoms bereik oor die beginsel en die voorgenome begin van 'n koöperatiewe onderneming, wat mettertyd volledig kon uitdy. Maar die plan is na 30 Junie 1970 toe nie uitgevoer nie. Dis te betreur, want met daardie proef sou saambinding van onderwysersopleiding nou al sewe jaar nader aan sy bestemming gewees het.

Op 28 Junie 1972 het die Belangegroep Onderwyskolleges van die Transvaalse Onderwysersvereniging eers drie referate uit die ander drie provinsies, deur hoofde van Opleidingskolleges, aangehoor. Twee (O.V.S. en Natal) het spesifiek 'n instituutsplan bepleit. Daarna het die groot vergadering eenparig besluit: „Die T.O. wil by herhaling standpunt t.o.v. die **eenheid** van onderwysersopleiding beklemtoon. Om hierdie ideaal te verwesenlik word ernstig gevra vir Wetswysiging sodat 'n STELSEL VAN OPLEIDING AAN DIE sg. ONDERWYSERSINSTITUTE daargestel word." Teen 1972 was die meerderheid van onderwysersverenigings dus al vír die gedagte. Toe het Transvaal ook al 52% van die blanke skoolleerlinge en onderwysersopleiding gehanteer.

Wat nodig geword het was nie verdere wetgewing nie, maar wat die Marikojaners vanmelewe genoem het manne van „kompassendheid" (kapasiteit).

Eers lys ons egter agt omstandighede wat rondom en gedurende 1968 vorde-

☐ Vervolg op bladsy 20

GOD IS ’N TOEVLUG
EN
BESKERMING

Psalm 46:2

● **(Radiorede deur prof. dr. J. P. Oberholzer by Geloftefees-Paardekraal — 16 Des. 1976 gehou. Dit word op versoek van luisteraars geplaas.)**

HIER staan ons voor die heilige God van hemel en aarde — God is vir ons ’n toevlug en ’n beskerming — Die Here, die Almagtige, is by ons, die God van Jakob is vir ons ’n beskutting — As God vir ons is, wie kan teen ons wees? — Word kragtig in die Here en in die krag van sy sterkte. Wie so kan sê, weet van die teenwoordigheid van God in die wêreld, ken sy mag, vertrou op sy wil om naby te wees as ’n vaste rots, ’n toevlug, ’n skuilplek, ’n veilige vesting.

Wie so kan sê, is nie bang nie, al dreig die chaos om die orde te vernietig, al raas die nasies, al storm die leërbendes aan. Wie sal ons skei van die liefde van Christus — verdrukking of benoudheid of vervolging of honger of naaktheid of gevaar of swaard? In al hierdie dinge is ons meer as oorwinnaars deur Hom wat ons lief gehad het.

Hoog bo die nasies, hoog bo die aarde, is God. Wie Hom erken, het vertroue. Elkeen wat by Hom skuiling soek, beskerm Hy.

Deur die eeue was sulke Bybelse uitsprake die krag en besieling van gelowiges, veral in tye van dreigende nood. Maarten Luther het sy beryming van Ps. 46 (wat ons ken as Ges. 152) gemaak in die tyd toe die Turke besig was om Oos-Europa binne te val, en tot vandag toe straal daar ’n sekerheid uit dié psalm wat week harte sterk kan maak en vasberadenheid te voorskyn kan roep.

Wat hierdie sekerheid van Gods beskermende teenwoordigheid werklik beteken vind ons in die woorde van die opgestane Christus: „Aan My is gegee alle mag in die hemel en op die aarde. Gaan dan na al die nasies toe en maak die mense my dissipels. Doop hulle in die Naam van die Vader en die Seun en die Heilige Gees. Leer hulle om alles te onderhou wat Ek julle beveel het. En onthou: Ek is met julle al die dae tot die voleinding van die wêreld.”

Die prediker.

Tussen die tyd waarin Ps. 46 met sy jubelende sekerheid ontstaan het en die tyd waarin die opgestane Christus sy gesagsaanspraak laat hoor en sy opdrag en belofte gegee het, lê baie eeue van geskiedenis. Nog meer eeue het verloop totdat ’n kommando in die Suid-Afrikaanse veld gesê het: „Hier staan ons voor die heilige God van hemel en aarde”, en heelwat meer as ’n eeu het verloop tot vandag toe waar ons daardie gelofte met sy aanvangswoorde van vertroue herhaal en opnuut op ons neem.

Die gemeente van die ou verbond het sy spalms gesing en sy vertroue uitgejubel: „Die Here, die Almagtige, is by ons, die God van Jakob is vir ons ’n beskutting.” Die stad sal nie wankel nie, want God is daar. En tog, die stad het nie net gewankel nie, hy is verwoes, tot op die grond afgebreek. ’n Mens begryp iets van die verbystering wat deur die val van Jerusalem, die stad van God, meegebring is as jy na die Klaagliedere luister:

> Ag, hoe verlate sit die stad wat vol mense was . . .
>
> Die weë na Sion treur, omdat daar geen feesgangers is nie; al haar poorte lê woes, haar priesters sug . . .
>
> Raak dit julle nie, julle almal wat met die pad verbygaan?
>
> Dink, Here, aan wat oor ons gekom het, sien en aanskou ons smaad.
>
> Hierom het ons hart krank geword, hierom is ons oë verduister: ter wille van die berg Sion wat woes lê, waar die jakkalse op rondloop.
>
> Of het U ons heeltemal verwerp, is u toorn teen ons té groot?

In so ’n tyd het die jubelende vertroue van Ps. 46 vals gelyk. Die God van Jakob was nie ’n beskutting nie. Inteendeel, Hy het sy volk in die hand van die vyand gegee, belofteland laat vertrap, sy heiligdom laat verwoes.

Hy het ’n vyand van sy eie volk geword. Vir Israel was dit iets wat die groot vraag na vore gebring het: Het God sy volk verstoot en waarom? Dit was veral die profete wat van die begin af gewys het op ’n stuk valsheid wat telkens by Israel die lewenshouding oorheers het: God is vir ons ’n toevlug en beskerming, het hulle gesing, maar hierdie sekerheid het ’n selfstandige saak geword, sonder die regte verhouding tot God. Die profeet Jeremia het in sy beroemde tempelrede op die onhoudbaarheid van die situasie gewys:

> Moenie vertrou op bedrieglike woorde nie, woorde wat sê: Die Here se tempel, die Here se tempel, die Here se tempel is dit! Maar as julle julle weë en julle handelinge waarlik goed maak, as julle waarlik reg doen onder mekaar . . . dan sal Ek julle laat woon in hierdie plek, in die land wat Ek aan julle vaders gegee het, van eeu tot eeu! As julle na My nie luister nie . . . sal Ek hierdie . . . stad maak ’n vervloeking vir al die nasies van die aarde.

Dit was die lot van ’n volk, ’n land, ’n stad wat die vertroue op God beskou het as iets wat hulle onvervreembare reg geword het en selfvertroue op ’n verkeerde verhouding tot God wou bou. Die geskiedenis van Israel het onafwendbaar op mislukking uitgeloop. Die tempel is later weer opgebou. Toe Jesus en sy dissipels ’n keer daar kom, het een van hulle gesê: „Meester, kyk watter geweldige klippe en watter geweldige geboue!” Jesus se antwoord was: „Jy sien hierdie groot geboue? Hier sal nie een klip op die ander bly nie; alles sal afgebreek word.” Die Jode het ’n keer vir Jesus gesê: „Ses en veertig jaar lank

☐ Na volgende bladsy asb.

is daar aan hierdie tempel gebou, en u sal hom in drie dae oprig?" Die tyd was toe reeds naby dat die tempel en Jerusalem weer verwoes sou word, grondiger as tevore.

Wat dan van die geloofsekerheid dat die Here, die Almagtige, by hulle is, dat die God van Jakob vir hulle 'n beskutting is? Israel wou dit sien in uiterlike dinge: die tempel, die offers en seremonies, die besit van die Wet en die Profete. Daarom het hulle dit verloor. Hulle het hulle eie geregtigheid probeer oprig, hulle wou God besit en oor sy handelinge beskik.

Maar God laat Hom nie besit nie. Hy bly die vrye en soewereine Heer van die geskiedenis. Hy besit en beskik. Hy ken die wat aan Hom behoort. Nie almal wat uit Israel is, is Israel nie. Israel het alles gehad — verbond, beloftes, erediens, wet — maar alles verloor omdat hulle die verhouding tot God laat verloop het. Húlle het verloor, nie God nie. Sy beloftes staan vas, sy woord hou stand. Die God van Jakob bly 'n beskutting vir wie in Hom glo. Hy is 'n toevlug en beskerming. Wie die Almagtige by hom het, hoef nie bang te wees nie.

Dit was die volmag waarmee Jesus sy dissipels die wêreld ingestuur het: „Aan My is alle mag gegee in die hemel en op die aarde. Gaan dan ... En onthou: Ek is met julle ..." Maar dit het nie beteken dat die magtiges van die aarde voor die dissipels gebuig het nie. Hulle volmag wat hulle ontvang het van die Almagtige, was om skape tussen wolwe te wees. Daar sou selfs 'n tyd kom dat elkeen wat 'n dissipel doodmaak, sou dink hy bewys 'n diens aan God. Die Koning met wie se volmag hulle moes arbei, se koninkryk is nie van hierdie wêreld nie. Die wapens waarmee vir sy heerskappy geveg word, is waarheid en geregtigheid, bereidheid vir die evangelie van vrede, geloof, gebed.

So is God vir sy kerk 'n toevlug en beskerming. Nie as waarborg vir wêreldse mag, vir rus en orde, vir ongestoorde besit van 'n land nie, maar as Vader van Jesus Christus wat deur sy versoening aan ons die een vaste en seker lewensgrond geskenk het. Dit is vanuit hierdie vastheid dat die apostel Paulus kan sê:

> „In alles word ons verdruk, maar
> ons is nie teneergedruk nie;
> ons is verleë, maar nie radeloos nie;
> vervolg, maar nie verlate nie;
> neergewerp, maar nie vernietig nie."

Wie die opgestane Christus ken en in Hom glo, ken die Almagtige God as toevlug en beskerming. So iemand kan standvastig en onbeweeglik wees omdat hy as oorwinnaar leef. Hy bly oorwinnaar, ook al vergaan hy na die uiterlike.

Die kommando wat die gelofte gedoen het in 1838, het, sover ons weet, bestaan uit gelowige mense, mense wat krag geput het uit die vertrouensuitsprake van Ou en Nuwe Testament. Die God van hemel en aarde was vir hulle die Vader van Jesus Christus, en hulle gelofte is aan Hom gedoen. Hulle kon nie na die Ou Testament by die Nuwe Testament verby luister nie, en volgens alle beskikbare getuienis was dit ook nie hulle bedoeling nie. Daar is veral twee gebeurtenisse naas ander wat aandui dat die verhouding tot God en die gehoorsaamheid aan die bevel van die opgestane Christus hulle erns was. Generaal Andries Pretorius het op 5 Desember die lede van sy kommando vermaan om in 'n ontmoeting met die vyand nie vrouens en kinders te verniel nie. Sy rede was „dat ons as redelike mense, gebore onder die lig van die evangelie, nie soos hulle sal optree nie". Toe hy enkele jare later 'n verdrag sluit met Panda en die Tugelarivier vasstel as grens tussen 'n soewerein-onafhanklike Zuluvolk en 'n soewerein-onafhanklike boerevolk, was een voorbehoud die vryheid om die evangelie aan die Zulus te verkondig. Hier was die bewustheid dat die Christelike eerbied vir lewe en persoon ook nie in oorlog verval nie, dat die soewereine vryheid van 'n volk nie van hom weggeneem word nie, selfs al is hy oorwonne, dat die verkondiging van die evangelie aan alle mense 'n onontwykbare roeping en opdrag is.

Hoe dit ookal sy, die aflegging van die gelofte het in die geskiedenis van Suid-Afrika 'n eminente plek gekry. Kerk en volk het in daardie kommando saamgeval, soos dit ook was toe Jan van Riebeeck in 1654 sy gelofte laat neerskryf het en toe die burgers van Transvaal 95 jaar gelede hier op Paardekraal hulle onderlinge ooreenkoms gesluit het. So is dit ook vandag waar ons die gelofte herhaal en op onsself neem.

God is vir ons 'n toevlug en beskerming. Dit kan ons sê, en dit sê ons voor die hele wêreld, nie op grond van wat ons of ons vadere gedoen het nie, maar op grond van wat God gedoen het in Jesus Christus. Ons sê dit wel bewus daarvan dat die aanwesigheid van die gelofte in ons geskiedenis en in ons hede op ons 'n verpligting plaas wat ons dikwels met beskaamde gesigte voor God laat staan.

Die geskiedenis van Israel herhaal hom so maklik in sy mislukking. Ook die kerk kan meen dat hy aanspraak het op Gods beskerming, dat hy die teenwoordigheid van God besit. Ook die gelowige wat die opstanding bely, kan verlei word om sy heil in die sigbare te soek, om die koninkryk van God 'n koninkryk van hierdie wêreld te wil maak, om in die aanroeping van sy Naam die waarborg vir die behoud van volk en land te sien.

Maar ook hier moet wie meen dat hy staan, oppas dat hy nie val nie. Dat daar in feitlik elke dorp van ons land kerkgeboue staan, dat Geloftedag gevier word soos dit beloof is, mag lyk na nakoming van die gelofte. Maar wie vanuit die geloof in die opgestane Christus leef, weet dat om 'n huis tot eer van God op te rig, net kan beteken dat gelowige mense hulle soos lewende stene laat opbou tot 'n geestelike huis, 'n heilige priesterdom wat geestelike offers bring wat aan God welgevallig is deur Jesus Christus. En gelowiges wat aan hulle kinders sê om met hulle in hierdie gelofte te deel, kan nie net daarmee bedoel dat die inhoud van die gelofte en die omstandighede daar rondom oorgelewer word nie, maar wel dat hulle hulle kinders wil meneem in die bewustheid van die teenwoordigheid van die God en Vader van Jesus Christus in menslike lewens, sy nabyheid in toorn en in liefde.

Net so, die viering van 'n dag en datum as dankdag soos 'n Sabbat, beteken bewustelik die inhoud van die Sabbat die eie lewe te laat regeer. As die Sabbat 'n herinnering is aan die welgevalle waarmee God sy skepping aanskou het na Hy dit voltooi het, en aan die vooruitsig dat Hy op sy tyd weer sy skepping sal herstel, as dit herinner aan die groot verlossingsdaad in die geskiedenis en aan die finale verlossing wat deur die opstanding van Christus gekom het, dan beteken die Sabbat in die lewe van die gelowige dat hy leef en werk vanuit Gods barmhartige nabyheid en met die volmag en belofte van die opgestane Christus.

Laat ons dit vandag goed besef: As ons op grond van wat ons aan godsdiens en kerk gedoen het, op grond van ons pogings met verloop van tyd om die basiese gedagtes van die Christelike geloof ook in ons samelewing te laat geld, ons belydenis van die Christelike geloof, ons sekerheid en vertroue, meen dat dit vanselfsprekend is dat God ons politiek en kultuur, ons ekonomie en ons tuiste sal beskerm, wag daar seker vir ons 'n groot ontnugtering. Dan is ons toekoms donker, of ons deur vyande bedreig word of nie.

Maar as ons wat ons bely, wil leef, as ons reg en geregtigheid in ons samelewing laat geld, as ons aan ander gun wat ons onsself gun, as ons die vuile en die verwerplike meedoënloos teenstaan, die eerbare en skone bevorder, sal soveel in elk geval duidelik wees dat ons opreg is in ons geloof. Selfs dit sal nie die waarborg wees vir 'n vreedsame en gelukkige lewe en toekoms nie.

Die toekoms behoort aan God. Hy lei die geskiedenis, die mag behoort aan Hom. Vir ons is dit om te doen wat ons

☐ Blaai om asb.

GOD 'N TOEVLUG EN BESKERMING

☐ Van vorige bladsy

moet doen, en dit te doen met die verstand, die kennis en die middele wat ons het. Bowenal, om dit te doen in geloof. As ons lewe en ons goed bedreig word, moet ons dit verdedig so effektief as ons kan; as ons belaster word, selfs in die naam van die godsdiens, moet dit ons goeie lewenswandel in Christus wees wat ons belasteraars beskaam; as die goddelose magte teen ons gemonster word, moet ons waaksaam en nugter weerstand bied. Dit vereis nie baie insig om te weet dat ons vandag in 'n delikate situasie verkeer nie. Of ons binne ons situasie in 'n groter krisis staan as waarin die Voortrekkers binne hulle situasie gestaan het, is egter te betwyfel. Maar al was dit ook so, het ons geloof van vandag dieselfde sekere krag en weet ons vandag net so goed dat die mag aan God behoort.

Hy is ons toevlug en beskerming. Ons is alles aan Hom verskuldig en ons sal doen wat ons moet doen in gehoorsaamheid aan en in vertroue op Hom.

Nasies kan raas, die magte van die chaos kan dreig, — hoog bo die nasies, hoog bo die aarde, is God, die Almagtige. Hy het in Jesus Christus by ons gekom. Daarom is ons nie bang nie en nie radeloos nie. Die opgestane Christus het ons verseker: Ek is met julle tot die voleinding van die wêreld, en met daardie belofte wil ons lewe, hier in Suid-Afrika, solank dit God behaag.

●

Ek hoef nie in Christus te glo om die wêreld te verbeter nie, maar as ek die Christus glo, dan móét ek die wêreld verbeter.

Prof. Hand Küng

VERGROTINGS
in
LEWENSKLEUR
van u eie
KIEKIE OF NEGATIEF
W. E. CAREY
APTEKER
Posbus 177 — Krugersdorp

VERBANDE EN PERSPEKTIEWE

☐ Van bladsy 17

ring belemmer het. Daarmee neem ons weer die deurlopende draad op.

1. 'n Eerste struikelblok was die Kaaplandse situasie wat inhoudryke en sinvolle nasionale saambinding uit die staanspoor en deurgaans bemoeilik het. Dáár was in 1967 sewe opleidingskolleges met drie verderes in beplanning. Van die bestaande 7 was drie by universiteite, 3 al 'n endjie weg en die 2 kleinstes — Graaff-Reinet en Oudtshoorn — prakties buite skoot van enige residensiële universiteit. Kaapprovinsie se Administrateur het alreeds in November 1967 by die Minister beswaar teen 'n plan aangeteken wat die voortbestaan of toekoms van dié kleintjies in die gedrang mag bring. Hulle kon natuurlik kragtens die beoogde plan vrygestel word van saambinding. Maar dit was nie voldoende nie. Tydens die samespreking op 1 Februarie 1968 is aangevoer dat 'n vrygestelde kollege die stempel van minderwaardigheid sou dra. Verder is gerep van ‚politieke reperkussies' en van ‚groot politieke implikasies' wat uit die beoogde plan sou spruit. Die Minister het elke beswaar onderskep (vgl. verslag van 20 bladsye van die samespreking, wat nog gepubliseer word).

Enersyds het Transvaal se Administrateur dáár meegedeel dat die Heidelbergse Onderwyskollege gesluit word „nie omdat sy opleiding swak was nie, maar omdat studente verkies om na Kolleges te gaan **gekoppel aan universiteite**" (residensiële CR). Op dieselfde samespreking besing K.P. se Administrateur die lof en verdienste van verafgeleë opleidingskolleges en maak die voorneme bekend om nog twee te stig te Kimberley en ergens in die Noordweste. Mens wil byna vra: het daar sedert die Groot Trek dan 'n etniese verskil tussen Noord en Suid ontstaan waardeur totaal verskillende onderwysdialekte gepraat word? Moet daar sprake wees van duldbare verskeidenheid van geestesgesteldheid, van twee strydige opvoedkundes of hoe? Of was dit maar geleentheidsargumentasie?

Ons wys net daarop dat prof. P. S. du Toit, opvoedkundige van Stellenbosch, vanaf 1963 bruikbare lid van NAO en koördinerende voorsitter sedert 1963 van NAO se vier Onderkomitees oor die Onderwyser" (een waarvan oor Opleiding) — al in 1962 voor die Gekose Komitee van die Volksraad gepleit het dat alle onderwysers universiteitsopleiding moet kry. Daartoe was in Kaapland wel 'n plan te maak. Grahamstad se Onderwyskollege was in 1968 ook vir institute.

Kaapland het nie tred gehou met die eise van die tyd en prof. P. S. du Toit se onderwyskundige insigte nie. Die Kaaplandse situasie moes volgens die Staatspresidentskommissie eintlik bestendig word. Maar moet dit ook maatgewend word dwarsdeur die Republiek van Suid-Afrika? Daarop moet die toekoms sy antwoord soek.

2. Drie van die Administrateurs wat op 9 Oktober 1967 (twee in eie persoon en die ander verteenwoordig deur sy U.K.-lid vir onderwys) voorwaardelik toegestem het tot onderwysinstitute, was op 1 Februarie 1968 onwillig om enige beduidende verandering van die bestaande toedrag te oorweeg. Die vierde (Transvaal) was bereid om hom te skik in verandering as dit moet, maar dan verkieslik deur administratiewe reëling van die Minister, as verantwoordelike vir onderwys hoër as die peil van standerd 10, en verder deur provinsiale ordonnansie. Hy het ook laat val: „Spreker dink dat as die Transvaalse onderwysdepartement met 'n universiteit kan ooreenkom, sal dit moontlik wees om die instituutsgedagte te aanvaar, mits die provinsie die beheer behou. In ander provinsies is die posisie egter nie vergelykbaar nie . . ." Ons kom nog weer hierop terug.

In April 1968 was die vier Administrateurs by die Eerste Minister om hulle besware aan hom voor te lê. Hy het die bewerings verwys na die Minister van Nasionale Opvoeding vir kommentaar. Dit bly die moeite werd om die naastenby dosyn bladsye gemotiveerde gedokumenteerde kommentaar te lees. Ook dit word nog vorentoe gepubliseer.

3. 'n Transvaalse Ned. Geref. sinode het op 6 Junie 1968 te Pretoria agter geslote deure besluit o.a. dat die Potchefstroomse Universiteit vir C.H.O. 'n denominasionele of kerklik-gereformeerde karakter dra onder 'n oorheersende kerklik-gereformeerde beheer (universiteitsraad). Verder dat sý lidmate aan die Onderwyskollege aldaar (1 500 studente waarvan slegs 12% Gereformeerd en 100 dosente waarvan 14% Gereformeerd) „deur wetlike dwang van die Staat aan Geref. beheer (in 'n instituut aan die Universiteit aldaar — CR) oorgegee word". Daarteen is ‚ernstige beswaar' uitgespreek.

4. 'n Enigsins te hoë verwagting was in die loop van 1968 opgebou dat U.K. van NAO, binne 'n bestek van vier maande vanaf eerste oorleg met die beheerders van onderwysersopleiding met 'n volslae, blywende onbeswaarde akkoordplan sou kon kom. Te gou was te veel verwag, nog voordat die belanghebbendes ryp gemaak kon word vir ingrypende verandering.

☐ Na volgende bladsy asb.

5. Daar was ook twee skaafplekke aan die Wetsontwerp ingedien op 23 April 1968: (a) Die toekoms van die owerheidseiendom, in gebruik deur opleidingskolleges, het 'n gemompel veroorsaak. (b) Gevoeliger was die saak van statushandhawing van die dosente van onderwyskolleges, waarvoor regstreeks slegs finansiële skadeloosstelling gewaarborg was. U.K. van NAO se verdere aanbevelings dienaangaande het eers bevredigender beslag gekry in die aanbeveling van die Presidentskommissie se minderheid. Gevoelens was deur teenstanders van NAO se plan oor hierdie aspek gaande gemaak.

6. Dit is 'n moeilike een om presies te stel. Die Minister van Nasionale Opvoeding het op 24 April 1968 aangekondig dat as die Gekose Komitee nog nie met sy werk klaar is, wanneer die Parlement geprorogeer word nie, dit omskep sal word in 'n kommissie om sy werk te voltooi. Dit was al bekend dat die Onderwysgroep van die regeringsparty se koukus vir effektiewe saambinding van die onderwys (deur sentralisering) was. Die Gekose Komitee wat ope sittings gehou het, se houding (met inbegrip van opposisieverteenwoordigers) het gunstige bejeëning van die instituutsplan laat blyk. Maar die Staatspresidentskommissie van 14 Junie tot 30 November 1968 was toe 'n totaal nuwe Kommissie. Dit het die uitwerking gehad om by die wankelrige mense die indruk te wek dat weggeskram behoort te word van die Wetsontwerp van die Minister en die plan van NAO. Lede van die Gekose Komitee het agterna in gesprek met dié bewering volgehou.

7. Die minderheid van die Presidentskommissie het in hulle uitgebreide en grondig gemotiveerde verslag o.a. verklaar dat die meerderheid sy opdrag nie reg geïnterpreteer het nie, hom ook nie streng daaraan gehou het nie, getuienis nie na behore geweeg het nie, ens. Teenstand van lede teen NAO se plan was vanaf die eerste geslote sittings met getuienis merkbaar, al in September 1968 na buite rugbaar, en begin Oktober stellig bekend. Die moontlikheid is groot dat die Kommissie-meerderheid se verslag die gevolg was van onderlinge skikking en kompromie, wat begryp sal kan word. Vreemd dat 'n professor-lid van 'n universiteit wat sterk vir die instituutsplan was (by monde van sy rektor en dekaan opvoedkunde) self baie sterk daarteen was. Dit mag natuurlik, maar dit val tog op. Hoe dit ook mag wees, die meerderheid se teenstand teen al die belangrike kontoere van die skema het baie gewig in die skaal gelê.

8. Persone en instansies wat die gang van sake kon beïnvloed, het hulle aanvanklik ten gunste van NAO se plan verklaar, maar het kort daarna van mening verander. Trouens, die minderheidsverslag getuig (p. 4): „Geen opvoedkundige weerlegging van die beginsel het te voorskyn getree nie. **Meningsverandering van aanvanklike ondersteuners op ander gronde kon nie gewigtig geag word nie.**" (Hulle kursivering.)

Tielman Roos het toeka al gesê: dis nie die moeite werd om 'n opinie te hê as mens dit nie kan verander nie, maar iemand moet net nie so vinnig in die rondte tol dat dit die toeskouer duiselig maak nie. Daar was duiseliges en tolnaars!

Wat ons in verband met hierdie lys baie interesseer is verklarings van die twee minderheidslede van die Staatspresidentskommissie (proff. Nel en Horwood van flussies). Hulle het al die memoranda gelees, al die getuienis aangehoor en ook al die sittings van die Kommissie meegemaak, wat tot nog toe vertroulik gehou is. Hulle toeligting in die minderheidsverslag was: „Twee van die drie Afrikaanse Kerke nl. die Hervormde en die Geref. Kerk het die instituutsgedagte gesteun en daarmee die werk van die NAO." Verderaan: „Nêrens word in die meerderheidsverslag aandag daaraan geskenk dat twee van die drie Afrikaanse kerke volle steun aan die instituutsgedagte toesê nie. Dit is verder bekend dat dit die Transvaalse sinodes van die **Ned. Geref. Kerk** is wat hulle BAIE DRUK GEMAAK HET oor die kwessie van die instituut.

Dit is hierdie kerklike antitese maar veral die gronde wat daarvoor aangevoer was deur een van gemelde sinodes te Pretoria op 6 Junie 1968 agter geslote deure, wat aandag vra. Dáár is beswaar op CHRISTELIKE, nasionale, opvoedkundige en KERKLIKE gronde teen NAO en die Minister se plan aangevoer.

'n Baie sprekende en beduidende episode gedurende die verontrustende voorvalle van 1968, het in voornoemde verband tot groot openbaarheid gekom, enersyds deur 'n artikel in 'n gereelde rubriek van 'n Afrikaanse Sondagkoerant, en andersyds deur 'n hoofartikel in die ander Afrikaanse Sondagkoerant. Albei was van 9 Junie 1968. Die Afrikaanstalige gemeenskap, wat nog steeds sterk kerk- en predikantliewend was, is daardeur kwaai geruk.

Mnr. Dirk Richard, 'n penreguit Afrikanerjoernalis het in sy rubriek, ‚Na My Mening', dit gehad oor: „Doppers, Gaatjieponners . . . en die Onderwyswet." Die opskrif kon al party se bloeddruk laat styg. In die artikel was o.a. te lees: „In 'n brief in Hoofstad van 25 Mei skryf sewe Potchefstroomse N.G. predikante — dis alombekend dat die plaaslike universiteit uit die Geref. Kerk gegroei het en daarom 'n bepaalde karakter dra en 'n eiesoortige beheer het . . . maar dit mag ook nie uit die oog verloor word nie dat die N.G. Kerk die afgelope 50 jaar 'n bepaalde stempel op die Kollege (Onderwyskollege — CR) help afdruk het. Daarom sou die N.G. Kerk dit nooit kan duld as die Kollege sonder meer onder sodanige beheer van die universiteit geplaas word nie."

Die bekende koerantman, ook 'n meelewende binnekerklike N.G. lidmaat, het verder dienaangaande verklaar: „Of sodanige beheer skadelik vir die onderwys of die Afrikaanse saak as geheel sal wees, weet ek nie . . . Die brief bly in elk geval 'n merkwaardige erkenning van die onderwysstryd tussen ons . . . Afrikaanse kerke."

In die bewuste artikel het mnr. Richard verder 'n baie verdienstelike prekie afgesteek vir die predikante van sy kerk wat Maandae die sondige Sondagkoerant lees, asook vir almal verder wie die skoen mag pas. Sy paslike tekswoorde was: „Kyk hoe goed en lieflik is dit dat broers ook saamwoon." Maar die pen- en woordvaardige amateur homileet (prediker) was toe net twee nommers uit met sy Skrifverwysing. Die tekswoorde was reg aangehaal, maar hulle staan in Psalm 133, nie 131 nie! Nogtans was dit 'n tydige en veel meer as 'n verganklike tydelike woord, wat hy op die harte van sy lesers gebind het. Sy stigtelike redetjie kan gerus gereeld vir ons almal wat kerkmense is, herhaal word.

In die hoofartikel van die ander sondige koerant van 9 Junie 1968, Beeld, was die onderwerp van die oordenking: „Oor Kerk en Skool." Daarin was o.a. gesê: „Die onmin wat nou oor die voorgestelde nuwe onderwyswet ontstaan, strek tot voordeel van niemand nie, en dit is jammer dat die Afrikaanse kerke betrokke raak by so 'n geskil wat al hoe onplesieriger verloop . . . Agter geslote deure — waarom? bespreek en verwerp 'n sinode 'n wetsontwerp wat nog nie in sy finale vorm beskikbaar was nie."

Agter geslote deure het 'n Transvaalse Ned. Geref. deel-sinode op 6 Junie 1968 te Pretoria twee besluite geneem. Eerstens is besluit op 'n persverklaring insake die konsepwet op onderwysersopleiding en wel soos volg: „In verband met die opleiding van onderwysers verklaar die Sinode dat hy: 1. die C.N.O.-beginsels in die onderwysersopleiding volkome onderskryf; 2. hierdie besluit landswyd toegepas wil sien; 3. die eenheidsbeheer op alle onderwysersopleiding volkome onderskryf; en 4. oortuig is dat die voorgestelde wetsontwerp bogenoemde beginsels nie in sy implementering daarvan tot hulle reg laat kom nie. Die drie „beginsels" was net so ontleen aan die voorskrifte van die Wetsontwerp. Beswaar was teen beweerde onvoldoende implementering daarvan. Tog het die Ned. Geref. Kerk hom daarna in 1969 met geesdrif geskik in 'n soortgelyke vorm van implementering, waar geen jota of titel aan verander was nie.

☐ Blaai om asb.

VERBANDE EN PERSPEKTIEWE

☐ Van vorige bladsy

Die tweede besluit het gelui: „in die lig van hierdie standpunt kry die Moderatuur opdrag om die memorandum (8 bladsye) wat die kerk se alternatief op genoemde wetsontwerp bevat, voor die Gekose Komitee (van die Volksraad — OR) voor te dra.” Oor 'n aangeleentheid soos beweerde ontoereikende of onvoldoende implementering van die Christelike beginsel en 'n alternatief, kan kerklike meningsverskille geredelik geduld word. Maar die angel het grootliks gesit in gedeeltes van die vormgewing, die tydstip en die omstandighede veral t.o.v. twee aspekte van die aangevoerde besware. In die memorandum word verklaar: „Uit hoofde van die **beginselstandpunt** is die wetsontwerp vir ons o.a. op I. CHRISTELIKE; II. Nasionale; III. Opvoedkundige en IV. KERKLIKE, gronde onaanvaarbaar.”

Maar op 'n vergadering van IKKO van 28 Februarie 1968, het IKKO se dagbestuur (di. R. J. Raath, voorsitter, H. F. V. Kruger, ondervoorsitter en dr. L. M. le Roux, sekretaris) nog besluit om die voorsitter van NAO skriftelik in kennis te stel dat vorige besware teen die wetsontwerp, na 'n bespreking met NAO se voorsitter en sy een ondervoorsitter, prof. G. J. Jordaan, **„gekanselleer word”.** Dit is gedoen per brief van 1 Maart 1968 en die plan in die Wetsontwerp is goedgekeur met enkele wysigings wat nie ingrypend was nie en heeltemal aanneemlik was. Ook is versoek om dit aan die Minister deur te stuur. Hierdie voorvalle sal nog weer aangeroer word. Voldoende om tans te sê dat die sinodebesluit van 6 Junie 1968 onverwags en onbereken was in die lig van die akkoord van IKKO op 28 Februarie 1968. Tog was dit voorspel.

Onder IV, naamlik die opgaaf van kerklike gronde vir sy „ernstige beginselbeswaar” het die Sinode besluit — „Gronde van kerklike voorkeur: Aan die Potchefstroomse Universiteit sal die Wetsontwerp 'n ernstige situasie skep.” „Dis bekend dat die Universiteit uit die Geref. Kerk gegroei het en **daarom** 'n bepaalde **karakter** dra en 'n eiesoortige **beheer** het. Dié beheer is nl. só verskans dat dit permanent in die hande van lidmate van die Geref. Kerk is (8 uit 15 lede is vir Gereformeerdes verskans, maar prakties is 11 uit 15 Gereformeerd).”

„Die huidige wetsontwerp maak dit daarby nou ook moontlik dat die hele onderwysersopleiding aan 'n instituut van hierdie universiteit in die beheer van die Gereformeerdes sal kom. Ons het **dus** ernstige **beginselbeswaar** daarteen dat alle onderwysersopleiding op Potchefstroom (waar maar 12% van die 1 500 studente en 14% van die 100 Kollegepersoneellede aan die Geref. Kerk behoort) deur wetlike swang van die Staat aan GEREFORMEERDE BEHEER OORGEGEE word.”

Duideliker en uitdrukliker kon die ernstige bedoelde en beduidende beswaar nie gestel word nie, maar hoe goed gegrondves dit was al dan nie, bly nog 'n vraagstuk. Ons behoort die hele aangeleentheid nader te betrag. Laat hier nou alreeds gesê word dat die eerste drie aangevoerde gronde in die besware van 6 Junie 1968 moeilik te rym is met die hooflyne van die onderwystradisie en met die gereelde verklaarde onderwysbeleid van die Ned. Gereformeerde Kerk van Suid-Afrika. Die Staatspresidentskommissie het gerep van „die spanningsituasie wat sedert die bekendmaking van bogenoemde wetsontwerp ontstaan het”; verder van „asook die emosionele geladenheid wat soms met hierdie meningsverskil gepaard gegaan het”. Die minderheid van die Staatspresidentskommissie (wyle prof. B. F. Nel en prof. Owen Horwood, tans Minister van Finansies) het in hulle verslag verklaar: „Dit is verder bekend dat dit die Transvaalse sinodes van die N.G. Kerk is wat hulle **baie druk** gemaak het oor die kwessie van die instituut.” Ons weet van drie episodes en situasies onder die agt deur ons gelys waar sterk gevoelens geblyk het. Maar elke Afrikaanse kerkmens weet dat die diepste en sterkste gemoedsbewegings in verband met die kerk en kerkbelewing ervaar word. Daar was natuurlik op 6 Junie 1968 te Pretoria in die Sinodesaal ook agter die geslote deure, opwellings van die gemoed. Daarop het Beeld se hoofartikelskrywer seker gesin met sy slotparagraaf van 9 Junie 1968: „Van die meer **opgewonde** kritici kan gerus onthou dat hulle die indruk wat hulle wek, en die ontsag waarmee hulle vertoë ontvang sal word, alleen kan verswak as hulle met volle geweld en oorborrelende **emosie** instorm.”

(Word vervolg)

AANDAG

PROSTAATKLIERLYERS

'n Nuwe geneesmiddel vir die prostaatklier vinnige verligting en langdurig ook vir alle nier en blaas kwale en ook vir aambeie.

Slegs R3,50 k.m.b. geen gekruisde posorder asb.

TJEK MET KOMMISSIE 10c.

Regstreeks van Mev. R. Muller,
Pk. Krugerspos,
Lydenburg.

Alderson+Flitton

Chevrolet
1300 - 1900

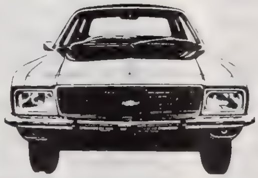

Die ideale motor vir dames

Alderson+Flitton
Telefoon: Pretoria 482611

Stemme uit Wes-Duitsland

Prof. J. P. Oberholzer was onlangs in Nederland en Berlyn vir gesprekke met verskillende kerklike liggame en persone. In Berlyn het hy op 4 Januarie 'n onderhoud gevoer met 'n verteenwoordiger van IDEA (Inligtingsdiens van die Duitse Evangeliese Alliansie). Wat volg, is 'n vertaling van die berig wat verskyn het in IDEA van 10 Januarie, asook van die weergawe van die onderhoud wat in dieselfde publikasie afgedruk is. Hy vestig die aandag daarop dat hy die onderhoud in Engels gevoer het en dat dit daarna deur die verteenwoordiger van IDEA (teologiese student Michael Höhn) verkort in Duits weergegee is. Wat hier volg, is dus 'n vertaling van 'n vertaling wat 'n verkorte weergawe van die onderhoud vorm.

Berlyn 10 Januarie 77 — Die voorsitter van die Nederduitsch Hervormde Kerk van Afrika, dr. Johannes Petrus Oberholzer, het hom in 'n onderhoud met IDEA uitgespreek oor die houding van sy kerk in die Suid-Afrikaanse situasie. Oberholzer, wat met die wisseling van die jaar die Wes-Berlynse Kerk besoek het, het hom uitgespreek ten gunste van 'n „afsonderlike ontwikkeling" wat geen „bestanddele van diskriminasie en vernedering" mag bevat nie. „Die herrenvolkgedagte het in ons beskouing geen plek nie". Geen groep mag homself as meeerderwaardig en beter as 'n ander beskou nie en die ander onderdruk nie.

Die kerkvoorsitter, wat ook teologie aan die Universiteit van Pretoria doseer, staan 'n „apartheid" voor in die sin van afsonderlike ontwikkeling omdat daardeur die volke onafhanklik van mekaar kan ontwikkel met behoud van eie identiteit. Oberholzer het vermeld dat hy „'n groot eerbied en respek vir die volkere van Afrika het". Een van die grootste foute in die verlede was die onvermoë van mense van die westerse wêreld om die siel van Afrika en die mentaliteit van sy mense te begryp.

Die houding van sy kerk teenoor die regering is deur dié Suid-Afrikaner as positief beskryf. Weliswaar het hulle die owerheid „dringend versoek om alle diskriminerende maatreëls en alles wat binne afsonderlike ontwikkeling as vernedering beoordeel kan word, so gou as moontlik af te skaf". Sy kerk het ingetree vir geregtigheid en het gelyke geleenthede vir swart, wit en gekleurd geëis „en sal dit ook in die toekoms doen".

Die Hervormde Kerk het egter daarby ook aan die hele Suid-Afrikaanse bevolking die oproep gerig om hulle posisie in wêreldverband te bedink en te besef „dat ons eintlike gevaar die nabyheid van die internasionale kommunisme" is. Ongetwyfeld is die volkere van Afrika ontvanklik vir „manipulasie selfs deur net enkele agitators".

Onderhoud.

Afsonderlike ontwikkeling sonder diskriminasie in Suid-Afrika.

Gesprek met dr. Oberholzeer, Pretoria.

IDEA: Wat was die aanleiding vir u besoek aan Europa?

OBERHOLZER: Die vernaamste oogmerk was kontak met die moderamen van die Nederlandse Hervormde Kerk. Ons kerk in Suid-Afrika het vir etlike eeue baie goeie betrekkinge met die Nederlandse Hervormde Kerk gehad, maar van 1960 af, toe ons uit die Wêreldraad van Kerke uitgetree het, het daar spanninge tussen ons kerke ontstaan. My besoek aan Europa is die eerste stap van is daarin te sien dat die kerkleiers in moontlike oorbrugging van die kloof.

IDEA: Is daar reeds enige resultate?

OBERHOLZER: 'n Tasbare resultaat is daarin te sien dat die kerkleiers in Holland my beloof het om ons in die toekoms te konsidereer en te konsulteer insake probleme in verband met Suid-Afrika.

IDEA: Waarom het u kerk in 1960 uit die Wêreldraad van Kerke getree en wat is u houding teenoor hulle?

OBERHOLZER: Ons houding is absoluut negatief. Ons verwag niks positiefs meer van die WRK nie. Ons het veral om die volgende redes uitgetree: In die plek van die geestelike taak van die kerk het 'n politieke ideologie gekom. Dit was al in 1960 vir ons duidelik dat die werklike bedoeling van die WRK nie die bymekaarhou van die gelowiges is nie maar dat dit heeltemal op aardse, sekulêre sake gerig is.

IDEA: Die WRK se program vir Antirassisme het 'n sogenaamde „spesiale fonds" waaruit aansienlike bedrae na Suidelike Afrika vloei. Weet u wat met hierdie geld gebeur?

OBERHOLZER: Ek het geen besondere inligting oor wat met hierdie geld gebeur nie. Wat ek egter met sekerheid kan sê, is dat daar terroristiese organisasies op die grense van ons land is; hulle is toegerus met wapens uit kommunistiese en sosialistiese lande en word ook deur die WRK ondersteun, en nie net moreel nie maar ook finansieel.

IDEA: Daar is 'n Nasionale Raad van Kerke in u land. Hoe staan dit met hierdie „Suid-Afrikaanse Raad van Kerke"?

OBERHOLZER: Hierdie Raad van Kerke is lid van die WRK. 'n Mens kan hom die stem van die WRK noem.

IDEA: Met u besoek aan Berlyn het u 'n openbare toespraak gehou oor die tema „Kerk in Suid-Afrika na die onrus van die afgelope jaar". Kan u die posisie kortliks beskryf?

OBERHOLZER: My kerk sal nie van houding verander nie. Voor die onrus het ons die evangelie openlik en vry verkondig, geregtigheid bepleit en gelyke geleenthede vir swart, wit en gekleurd geëis, en ons sal dit in die toekoms ook doen.

IDEA: Wat is u kerk se houding teenoor die regering van u land?

OBERHOLZER: Oor die algemeen positief. Maatreëls vir „afsonderlike ontwikkeling" is reeds in die 19de eeu deur my kerk bepleit en wel om die volgende redes: Afsonderlike ontwikkeling beteken ontwikkeling van die volke onafhanklik van mekaar. Vir die behoud van eie identiteit is dit belangrik en noodsaaklik. Hierdie ontwikkeling in vryheid word deur ons kerk beskou as die regverdigste oplossing van ons probleme in Suid-Afrika.

IDEA: In Junie verlede jaar het Suid-Afrika deur die onrus in Soweto opnuut in die kalklig gekom. Daar is beweer dat die gebruik van „Afrikaans" as onderrigmedium die oorsaak van die onrus was. Is dit so?

OBERHOLZER: Nee, geensins! Dit was 'n dekmantel, en ek kan dit bewys. Van die 7 skole wat by die eerste onluste betrokke was, was die taal net in twee gevalle 'n faktor. Buitendien is Afrikaans net soos Engels 'n amptelike taal, en dit het in Soweto om staatskole gegaan.

IDEA: Het u kerk hom uitgespreek oor die onrus?

OBERHOLZER: In 'n openbare verklaring in Desember 1976 het ons beklemtoon dat ons afsonderlike ontwikkeling steeds sien as die regverdigste oplossing vir Suid-Afrika. Ons sien, so het ons gesê, nêrens in die wêreld 'n model wat beter is nie. Nogtans het ons die regering dringend versoek om alle diskriminerende maatreëls en alles wat in afsonderlike ontwikkeling as vernedering beoordeel kan word, so gou as moontlik af te skaf. Ons het ook die hele bevolking van Suid-Afrika opgeroep om hulle posisie in wêreldverband te bedink en te besef dat ons eintlike gevaar die nabyheid van die internasionale kommunisme is.

IDEA: Is dit moontlik om in die toekoms sulke onrus soos die van die afgelope jaar te voorkom?

OBERHOLZER: Ek het groot eerbied en respek vir die volke van Afrika. Een van die grootste foute in die verlede was die onvermoë van westerse mense om die siel van Afrika en sy mentaliteit te verstaan. Ongetwyfeld is die volkere van Afrika vatbaar vir manipulasie deur selfs net enkele agitators. Onrus kan dus weer ontstaan, miskien uit ander beweegredes. So ken ek dit van my jeug af.

IDEA: U meen dus dat die onrus in Soweto nie spontaan was nie?

OBERHOLZER: Nee, beslis nie. Dat die onrus vooraf beplan en georganiseer is, spreek teen spontaniteit. Oproermakers uit Soweto het ook na ander bevolkingsentra in ons land gegaan om daar ook onrus te stig. Ons regering het nou 'n kommissie van ondersoek benoem en ook by die leiers van die swart mense navraag gedoen oor geregverdigde besware. Ons wag in spanning op die rapport van hierdie kommissie. Daar is wel enkele besware wat geregverdig is.

IDEA: Daar is 'n swart „Bantoe Hervormde Kerk" aan u kerk verbonde. Waarom nie een kerk vir almal nie?

OBERHOLZER: Oor die algemeen verkies lede van die Bantoe Hervormde Kerk nie om saam met die blankes in een kerk te wees nie. Hulle kulturele erfenis is kosbaar; hulle wil die evangelie in hulle eie taal hoor; hulle wil oor die algemeen nóg eredienste nóg nagmaal in gemengde byeenkomste hê. Op besondere geleenthede (huwelike, begrafnisse) gebeur dit egter wel.

IDEA: Hoe kom dit dat die wêreldwye diskussie oor die Republiek van Suid-Afrika dié land besonderlik aan Christelike maatstawwe gemeet word?

OBERHOLZER: Die lede van ons regering is belydende Christene en aanvaar as lede van hulle kerke hulle politieke mandaat met besondere verantwoordelikheid. Maar dit is verkeerd om Suid-Afrika 'n „Christelike staat" te noem want daar is ook sekularisasie in ons land. Ons regering beskryf homself ook nie as 'n „besondere Christelike regering" nie. Om aan hulle so 'n selfaanduiding toe te skryf, is 'n geraffineerde wapen in kommunistiese hande om Suid-Afrika in diskrediet te bring. Die ineenstorting van die kerk sal vir die kommunisme 'n totale oorwinning beteken.

IDEA: Is dit nie bedenklik dat baie Christene nie teen nie maar vir „Apartheid" is, en is Apartheid nie tog maar diskriminasie nie?

OBERHOLZER: Nee, diskriminasie en vernedering is nie bestanddele van afsonderlike ontwikkeling nie. Ek verstaan onder diskriminasie die vernedering van een mensegroep deur 'n ander en beter beskou. Die Herrenvolkgedagte en beter beskou. Die Herreenvolkgedagte het geen plek in ons beskouing oor afsonderlike ontwikkeling nie.

IDEA: Wat kan Christene in Duitsland vir Christene in Suid-Afrika doen? Dit is tog bekend dat die anti-rassismeprogram van die WRK direk of indirek die dood van baie Christene, veral swart Christene, veroorsaak en dat dit geen hulp bring nie.

OBERHOLZER: Eerstens sou weerstand teen die linkse tendense in die kerke van Europa vir ons 'n baie groot hulp wees. Ons is dankbaar teenoor alle Christene in Europe wat moeite doen vir 'n beter begrip vir Suid-Afrika en wat beter betrekkinge probeer bewerk. Daarbenewens is elke poging in Europa om die evangelie van elke vervalsing te bevry en die kerk te bewaar van verwêreldliking en politisering die grootste hulp wat ons kan ontvang.

IDEA: Hoe beoordeel u die houding wat die Kerk van Duitsland in Suid-Afrika of teenoor u land inneem?

OBERHOLZER: Die feit dat u kerk 'n lid van die WRK is, het tot gevolg dat ons in die houding van die EKD (Evangeliese Kerk van Duitsland) die stem van die WRK hoor. Dit beteken verder dat ons in Suid-Afrika die handelinge van die ekumeniese anti-rassismeprogram met u kerk verbind, en ook die optrede van die sogenaamde bevrydingsbewegings. Duitse gemeentees in Suid-Afrika is lede van die omstrede „Suid-Afrikaanse Raad van Kerke". Ek het die indruk dat die EKD nie geïnteresseerd is in enige oplossing wat in Suid-Afrika self geproduseer word nie. Deurdat die EKD teoloë na ons toe stuur met 'n bepaalde eensydige standpunt, probeer die EKD om ons situasie vanuit sy standpunt, dit is volgens die ideologie van die WRK te beïnvloed.

●

Die geloof van die kerk is vaster, ryker, dieper en beproefder as die persoonlike geloof. Die geloof van die kerk gee ons deel aan die vrugte van die stryd van die kerk van die apostels en van die reformatore.

Groen van Prinsterer

In die finale wêreldgebeure is die opvolging van gebeurtenisse soos volg:

Israel; die antichris; die Messias... Ons is nader aan die tyd as wat die wêreld, en selfs nader as wat die Christene omgee om te weet.

Dr. Kurt Koch

Een ding staan vas, en dit is die Bybel moet in ons gesinne oopgaan en oopbly, anders word ons insiglose en uitsiglose mense en stuur ons ons kinders sonder lig die duisternis in.

Hervormd Weekblad

Brief van oom Johannes

Ons en Nederland

HIERDIE keer wil ek met my lesers ‚gesels' oor die Nederlandse kerke, wat die afgelope maande keer op keer ons aller aandag in die pers gekry het. Dit het gebeur as gevolg van die haakplekke in die verhouding tussen ons twee susterkerke en die Nederlandse Gereformeerde Kerke. Hulle was vir ongeveer 'n eeu in korrespondensie met mekaar, soos dit in daardie kringe genoem word. Die Gereformeerde Kerk se eerste band met 'n Nederlandse kerk is gelê met die Afgeskeie Christelike Kerk as gevolg van die sending van ds. Postma na Suid-Afrika in 1859. Die binding met die Nederlandse Hervormde Kerk dateer vanaf 1652 met die koms van Jan van Riebeeck en sy skepelinge. Dié tyd is in Nederland die kerk ook wel genoem Gereformeerde Kerk, net soos in die beginjare in die Kaap altwee benaminge gebruiklik was. Toe die Kaap Engels geword het in 1806 het die band met die Hervormde Kerk in Nederland al slapper geword en moes die kerk hier geleidelik almeer op sy eie bene staan en sy eie kerkwet opstel. Dit het geskied in 1824. In hierdie amptelike stuk noem die kerk homself Nederduitsch Hervormd. Die titelblad lui soos volg: „Wetten en Bepalingen der Nederduitsch Hervormde Kerk van de Kaap de Goede Hoop ontworpen op 2 Nov. 1824."

Na die Engelse okkupasie en as gevolg van die invoer van Skotse leraars onder invloed van veral twee Engelse goewerneurs naamlik lord Charles Somerset en sir Harry Smith het die bande met die moederkerk in Nederland, die Hervormde Kerk, al slapper geword. Op 5 November 1842 is die naam van die kerk in die Kaap dan ook deur die sinode **verander** in Nederduitsch Gereformeerde Kerk sonder vermelding van die rede. Moontlik was dit 'n poging om die ou historiese band met die Hervormde Kerk te verbreek en moontlik het die feit dat op die betrokke sinode die Skotse dominees in die meerderheid was daar ook iets mee te doen. Tog het die band met die Hervormde Kerk in Nederland nog amptelik voortgeduur tot teen die end van die vorige eeu toe die Gereformeerde Kerke in Nederland wat onder die bekwame leiding van Kuyper en Bavinck in 1885-1886 tot stand gekom het, sterk op die voorgrond gekom het, terwyl daar in die ou Herv. Kerk veel tweespalt was tussen die linkse en regse groepe in die kerk. Toe die amptelike band deur die Kaapse N.G. sinode in die negentiger jare van die vorige eeu verbreek is, is dit aangeknoop met die Gereformeerde Kerke in Nederland. En nou na ongeveer driekwarteeu is die band van albei die susterkerke met die Nederlandse Gereformeerde Kerke in gevaar om verbreek te word.

Die spanning tussen die twee kerke met die Nederlandse kerke is veroorsaak deur die swenking van die Gereformeerde Kerke in Nederland na links op sowel die teologiese asook op die politieke terrein. Die Gereformeerde Kerke in Nederland duld dwaalleer van twee van hulle teoloë en het amptelik besluit om die terroristiese aanslae teen Suider Afrika finansieel te steun. Dit lyk egter of die kerke mekaar tog weer gaan vind.

Wat die Hervormde Kerk betref, het daar sedert die tweede wêreldoorlog verkoeling in die verhoudinge ingetree, hoofsaaklik as gevolg van die feit dat die Nederlandse kerk fout vind met die standpunt van ons kerk in verband met ons volkereverhouding. Hierdie verslapping in die verhouding kan maar net betreur word, veral as gelet word op die hulp uit Nederland sedert 1652. Nie alleen het die Hervormde Kerk in Nederland in die beginjare van ons volksbestaan ons kerk van leraars voorsien nie, dit wil sê vir 'n anderhalf eeu lank, maar ook in die beginjare van die twee republieke en veral Transvaal. In die Vrystaatse kerk was daar byvoorbeeld die predikante Van Velden, Van Heyningen, Van Broekhuizen. In die Transvaal is die lys langer te wete Van der Hoff, Begemann, Smits, Van Heyningen, Van Warmelo, Goddefroy, Van Belkum, Brandt, Lagerwey, Spoelstra, Beyer, Muller, Van Drimmelen, Ruysch van Dugteren, Barger, Alers, Poën, Van Bergen, Gravemeyer, Don, Stutterheim, Knottnerus, Gemser, Van Selms, Kramer, Marsman, Van Oosten en Houwert; altesaam 28 vanaf 1853 tot 1976. En by hierdie lang lys kom nog by die lang lys van ongeveer twaalf Gereformeerdes uit Nederland wat hulle lot by die Gereformeerde Kerk hier ingewerp het.

Die arbeid en invloed van al hierdie manne is bepaald veelseggend en 'n dankbare kerk en volk mag hulle, gedagtig aan die woord in Hebreërs 13:7, nie vergeet nie. Daar is onder hulle manne wat pioniers was, andere wat groot kerklike leiers was en daar ook onder hulle manne wat op wetenskaplike gebied leiding gegee het.

Met die oog op dit alles kan dit sekerlik betreur word dat die Nederlandse kerk en regering ons, om die minste daarvan te sê, onvriendelik gesind is. In die vergadering van die Verenigde Nasies stem die Nederlandse sosialistiese owerheid gewoonlik saam met die kommuniste in Afrika — en Asiatiese state teen ons land en volk, terwyl die Verenigde State, Engeland, Frankryk en Wes-Duitsland en selfs ook Nederland se suidelike buurstaat, België soms nog wel in ons guns stem.

Dat die voorsitter van ons Algemene Kerkvergadering, prof. dr. J. P. Oberholzer, in Desember 1976 'n besoek aan Nederland gebring het en ook die Nederlandse Hervormde sinode ontmoet het, kan hopelik goeie vrugte afwerp.

Ds. Joh. Dreyer

Verbygerolde jare

Verbygerolde jare . . .
Hul het dit in gemeen
dat hulle eens bestaan het
maar is vir altyd heen.

Hul het mekaar gevolg
soos branders van die see,
so na mekaar gekom
met hulle wel en wee.

Gebruik van hulle weer
sal niemand ooit kan maak.
Wat van hul oorbly, is,
hoe hul gewete raak.

Oor lewensloop laat hulle
die mens se hart soms treur.
As hul terug kon kom
hoe sou ons dan nie beur?

Die mens se lewe snel
net soos die jare heen
en is dit heen, bly net
herinnering alleen.

George J. Diamond

Die huwelik

DIALOOG
IN DIE
HUWELIK

● **DR. J. L. DU PLOOY**

IN die eerste artikel is die begrip Andragogiek verduidelik. As die wetenskap wat hom besig hou met die leiding wat een volwassene aan ’n ander hulpsoekende en -vraende volwassene gee, berus dit op die andragogiese (volwasse leiding) — die leiding van God aan twee mense — in die Paradys. In navolging van God is die egteliede, as aangewesenes op mekaar, verplig om aan mekaar ten opsigte van die aardse en die hemelse aangeleenthede leiding te gee. Sodra hulle ’n kindjie ontvang het, moet beide weer ’n andersoortige leiding — van ’n pedagogiese (opvoedkundige) aard — aan hulle kindjie gee, leiding wat ook die aardse en die hemelse sake insluit.

In die tweede artikel is u aandag gevestig op die skending van die eerste huwelik op aarde deur die toedoen van Satan bygestaan (gevolg) deur Eva en Adam. Hoedanig die partye dit geskend het, veral Adam en Eva, tydens en na hul val in die sonde, is so menslik as wat moontlik is, benader en wel vanuit ’n andragogiese (volwasse leiding) oogpunt. Eva is as vrou aan Adam gegee, as ’n gesprekgenoot aangesien hy met al die ander geskape wesens geen werklike gesprek kon voer nie.

Nou wil ons ’n beskeie poging aanwend om die dialoog (gesprek) in die huwelik toe te lig.

In Gen. 2:19 en 20 is vasgelê dat Adam aan die diere en die voëls wat God na hom toe gebring het, name moes gee. Met hulle name moes hulle wese tot uitdrukking kom en elkeen sy plek in die skepping kry (Die Bybel met Verklarende aantekeninge, Deel 1, p. 7).

Hierdie taak het hy uitgevoer, „maar vir die mens (vir homself) het hy geen hulp gevind (natuurlik onder alles wat geskape is) wat by hom pas nie. As mens het Adam dus in sy man-wees self nood aan hulp ondervind, veral hulp van iemand wat by hom pas. God het met Adam gepraat, hom aangespreek en in die vorm van ’n bevel aan hom opgedra van watter bome se vrugte hy kon eet en van watter nie. Na aanleiding van vers 18 blyk dit dat die hulpbehoewendheid van die mens ’n ernstige saak in God se oë was; dat Hy sy voorneme om vir hom hulp (nie deur middel van plante, diere en dinge nie) te verskaf wat by hom pas. Hier gaan dit om **twee** uiters belangrike aspekte in die lewe van die **eerste** mens: eerstens het hy nood aan die **hulp** deur iemand anders (nie God nie) wat by hom **pas,** dus nood ook aan medemenslikheid.

Opvallend op hierdie stadium is die twee eienskappe of kenmerke van volwassenheid in die huwelikslewe, naamlik die volwassene se hulpbehoewendheid en sy hunkering na medemenslikheid. Oor sy hulpbehoewendheid sal later gespreek word. Medemenslikheid is egter hier ter sprake.

Wat is nou eienaardig ten opsigte van Adam as eerste verpligting? Adam as heerser en onderwerper se eerste taalaktiwiteit — dit is nogal ’n formidabele (omvattende) taak — was die benoeming van of naamgewing aan daardie geskape, lewende wesens wat nie aan hom gelyk was nie, nie sy status as mens in die skepping geëwenaar het nie; eintlik het hy hom tot ’n laer orde as syne gerig. Volgens die hele opset van die Skrif lyk dit of hierdie taak hom gedeeltelik in sy menslike opgawe tevrede gestel het. Die tweede eienaardigheid — of is dit ’n onomstootlike feit? — is dit: die Skepper het reeds in sy ewige raadsplan besin oor en geweet (volgens Die Bybel met Verklarende aantekeninge, p. 7, het God dus eintlik met Homself geraadpleeg) dat dit nie goed is dat die mens alleen is nie (Gen. 2:18); dat in die mensewêreld iets ontbreek: iemand van dieselfde status (gelykwaardig) as die eerste mens maar nou van die teenoorgestelde geslag. Sy sal hom moet help aangesien hy nood belewe, nood aan hulp; sy en sy alleen sal by hom pas, met ander woorde ’n geskikte maat wees en ’n maatskapverhouding stig. Maats voer gesprekke met mekaar en spreek mekaar oor en weer aan. Die een roep en die ander een antwoord. As mense sal hulle dus voortaan roepende en antwoordende wesens wees. Die rolle van luister en spreek sal hulle om die beurt moet waarneem.

Adam se eenrigtinggesprek met homself — in moderne taal was dit intrakommunikatief van aard — voordat hy tot sy benoemingstaak kon oorgaan, het ’n eenrigtinggesprek met die lewende wesens gebly. Hy het geroep maar hulle kon nie antwoord nie. Hy het hulle name gegee maar hulle het nie daarop ag geslaan nie. Hulle pas nie by hom nie. Hulle is aan hom onderwerp. Hy heers oor hulle. Hy het nood aan ’n tweerigtingsgesprek — hedendaags genoem interkommunikasie — met ’n gelykwaardige wese oor wie hy geen opdrag ontvang het om oor haar te **heers** of haar aan hom te **onderwerp** nie. In daardie nood — ’n tipiese menslike nood in alle eeue — het God ingegryp en Adam daarin tegemoet gekom.

Die leniging van Adam se nood was ’n uiters belangrike goddelike daad. Sy naamgewingsopdrag is voortgesit maar nou in die rigting van ’n gespreksgenoot, tot ’n medemens gerig. Hy gee haar die naam „mannin”. ’n Treffende naam, die vroulike van man. Die wyse waarop sy geskape is, toon in watter intieme verhouding sy tot haar man staan: sy was been van sy been en vlees van sy vlees. Sy „verklank” sy (Adam se) verrassing en **blydskap.** Wat meer is: **een vlees** dui ook daarop dat hulle een lewende organisme of ’n „organiese lewenseenheid” is (Bybel met verklarende aantekeninge, Deel 1, p. 8). Een van die eerste kenmerke van sy gesprek met sy maat, sy „mannin” was blydskap gebore uit verrassing. Haar teenwoordigheid het hom vreugde verskaf. So terloops, is dit vandag nog tipies van die moderne huwelik? Ekstase, verrassing en blydskap, naamgewing aan mekaar wat die nou verbintenis tussen die twee aandui? „Man-nin”? Enersyds lenigging van menslike nood, andersyds is daar ’n toekomsplan wat die Skepper met medemenslikheid-in-funksie wou verwesenlik: hulle twee moes „vrugbaar” wees, „vermeerder” en die aarde „vul” (Gen. 1:28). Op hierdie toekomsplan gaan ons nie nou in nie.

Medemenslikheid! Wie mens sê, sê medemens. Wie Adam sê, sê Eva. Wie Adam en Eva sê, sê kind(ers) volgens God se opdrag. En wie Adam en Eva en kind sê, sê volk en nasie en aardryk en Gods koninkryk! Slegs Adam en Eva verbonde in dialoog (gesprek) is in hierdie artikel ter sprake. Later kan die ander aspekte aan die beurt kom.

Wie Eva sê, hou in gedagte dat Adam op sy beurt **haar** hulpbehoewendheid moes lenig deur sy medemenslikheid. Toe sy en hy „een vlees” (Gen. 2:24) geword het, is daarin die **hulp**geegedagte en die

☐ Na volgende bladsy asb.

pas-idee in die skoot van die „een vlees", die organiese lewenseenheid teruggewerp. Dit hoort tuis slegs waar 'n huweliksverbintenis in die Here bestaan. Met ander woorde hulle is individueel en gesamentlik geskape en na mekaar toe gebring om mekaar te help en op mekaar ten nouste aangewese te wees. As dit nie so was nie, was die leidingsdaad van God (die goddelik-andragogiese (volwasse leiding)) tevergeefs. Daarteenoor wil ons konstateer dat medemenslike hulpgewing, wedersydse betrokkenheid in aardse en hemelse sake in God se Raadplan ten opsigte van die mens en die aardryk ingebed en vasgelê is, maar veral om die Godsryk te vul. Dit kom dus daarop aan dat dit in die huwelik nie op die weg van die man of die vrou lê om hulle medemenslike hulpverskaffing aan mekaar te onttrek, te onthou of links te laat lê nie. As egteliede is hulle lewens 'n gawe maar ook 'n opgawe wat gehoorsaamheid vereis en wat hulle moet uitvoer, nl. om mekaar te help en te ondersteun. Weiering om dit te doen, is om 'n afgrond tussen hulle twee te skep, 'n onoorbrugbare kloof en om Gods bedoeling met hulle te verydel.

Hierdie menslike opgawe as opdrag van Omhoog kom nêrens so mooi tot openbaring nie as in die menslike vermoë om deur middel van taal 'n medemens te kan aanspreek(roep) met die oog op 'n antwoord ('n weerwoord) en mekaar op die naam — die regte naam — te noem nie. 'n Tweede kenmerk van die gesprek van egteliede is dus eerbied vir mekaar se name en wat hulle vir elkeen self en vir mekaar beteken .„Mannin" was die regte naam vir die eerste vrou: uit die man geneem, deel van die man. Wie in die gesprek die naam van die gesprekgenoot omlaag haal, skend en beklad, haal hom/haarself omlaag en beklad daarmee die spreker se eie naam: hulle is „een vlees"!

Daarmee beweeg ons nou nader na die groot taak van 'n Adam en 'n Eva, naamlik om mekaar te stade te kom (te pas of te hulp kom) deur middel van dialoog (gesprek). Om mekaar in die huwelik dialogies (deur gesprek) te hulp te kom, is slegs een aspek van die hulpverskaffing waarop beide aangewese is. Dit is egter een van die belangrikste aspekte waarvolgens man en vrou mekaar te stade kan kom (te pas of te hulp kom). Waarom? Omdat die mens in sy spreke iets van homself, van sy innerlike openbaar, van dit wat hy op 'n sekere oomblik dink, voel en wil. Al sou hy dit nie juis onder woorde bring nie, sou sy handel en wandel sy goeie of slegte gesindheid op die voorgrond bring. As 'n redelike wese, begaafd met talle moontlikhede, styg die mens in die skepping deur middel van sy dialoog bo die ander geskape wesens en dinge uit. Daarom dat Adam eers sy diepste medemenslikheid kon openbaar toe hy 'n anderse medemens — sy vrou — kon aanspreek en sy na hom kon luister, en omgekeerd. Haar aandeel aan hulle dialoog (gesprek) verhef haar meteens ook tot die orde waarin haar man hom bevind.

Ooreenkomstig hulle twee se opgawe, eers aan Adam en op grond van sy andragogiese (volwasse leidinggewing) hulp daarna aan Eva, was dit baie duidelik oor watter aangeleenthede hulle hul in hulle gesprekke denkend moes besig hou: die vrugbaarheidsbeginsel in hulle lewe — die voortbrenging van kinders ten einde te kon vermeerder en die aarde te vul: die onderwerping van alles en hulle heers oor die visse van die see en die voëls van die hemel en die diere wat op die aarde kruip. By nadere bedinking hiervan tree die erns, die noodsaaklikheid, die verantwoordelikheid daaraan verbonde en die omvangrykheid van hulle taak na vore. Eienaardig genoeg, hulle take is net in den brede by name genoem; die raamwerk is aangedui. Die riglyne is vir hulle gegee.

Aan die mensepaar is dit egter oorgelaat om die raamwerk deur bespreking aan te vul. Sonder dialogiese (gespreks) hulp aan mekaar sou hulle hul uiters belangrike opgawe nie na behore kon behartig nie. Elke gesprek oor 'n faset van hulle werksaamhede was iets unieks met die oog op die toekoms ten einde hulle leefwêreld veilig en gelukkig te kon bewoon. Elke gesprek was 'n unieke situasie as 'n uitdaging aan hulle twee gespreksgenote om sinvolle antwoorde daarop te gee, aanvaarbare antwoorde wat in dade omgesit kon word ten voordele van alles wat onder hulle gestel is en waaroor hulle moes heers. Wat meer is, hulle moes met hulle dade die wêreld vir mense wat kom en vir hulleself bewoonbaar maak. Hulle blik moes toekomsgerig bly. Elke sinvolle antwoord-in-dade-omskep het hulle eie leefwêreld verruim waardevol gemaak en hulle horisonne verlê. Sodra hulle 'n situasie reg beantwoord het, het hulle sommer onmiddellik voor 'n nuwe een gestaan wat hulle opnuut denkend, besprekend en besluitend moes oorbrug.

Plaas daarnaas hulle lewensonderhoud (Gen. 1:29): „. . . al die plante wat saad gee wat op die hele aarde is, en al die bome waar boomvrugte aan is, wat saad dra" was hulle voedsel. Maar met dié voorbehoud: die boom „. . . in die middel van die tuin" — die boom van die lewe — en die „boom van die kennis van goed en kwaad" kon hulle nie eet nie. Wat God gebied het, het aanleiding tot talle gesprekke gegee. Hulle het nie sommer net gesels nie, hulle moes mekaar tot wêreldstigting help, tot besluitneming en aksie. Selfs wat God verbied het, kon hulle nie in hulle gesprekke as mense links laat lê het nie.

Wat aardse sake betref, was daar vir hulle baie stof tot spreke terwyl hulle eintlik nooit sonder die gedagte aan God as Bevelhebber, Bevelgewer, Gebieder en Verbieder in hulle gesprekke kon voortgaan en bou nie. Gehoorsaamheid as verskynsel moes 'n saak gewees het waarby hulle dialogies (gespreksgewys) gemoeid was. Hulle moes seker dikwels vir mekaar gevra het waarom dan die verbod wanneer die vrugte aan daardie bome ook eetbaar is.

Weer eens moet beklemtoon word dat die eerste mensepaar 'n verborge toekoms tegemoet gegaan het en daarmee in hulle dialogiese (gespreks) verbondenheid moes rekening hou: hulle moes die voortbrenging van kinders bespreek en beplan het; hulle moes dink aan hulle grootwording en opvoeding; hulle moes besin oor hoe om hulle agogies na volwassenheid te voer (agogies dit wat betrekking op leiding het); hulle moes mekaar help, al gesprekvoerende, met hulle daelikse werk, die bewerking en die bewaking van alles, ten opsigte van hulle daelikse „brood", ook die les van hulle dors met die waters uit die riviertjies in die Paradys. Dialogies beskou was daar voor die sondeval heelwat konstruktiefs, positiefs en waardevols om te bespreek, te besluit en te handel. As gesprekvoerende, besluitnemende en handelende was hulle voortdurend besig om nuwe situasies as 'n nimmereindigende stroom nuwe uitdagings met die oog op wêreldbewoning vir hulleself en vir andere tegemoet te gaan. Alles dui daarop dat die gesprekke van Adam en Eva van 'n hoogs opbouende en hulpgewende aard moes wees.

Hulle dialoogvoering in sy konstruktiewe aard en in sy veelfasettigheid dien as simbool van die bedrywighede waarmee alle egteliede hulle daarna moet besig hou.

(Slot)

Boekaankondiging

Die hersiene tweede druk van die boek:

Fotobeeld van 300 Monumente . . . van S.A., sal in Mei of Junie 1977, volgens die getal bestellings vanaf Perskor Drukkerye versend word. Dertig nuwe foto's met byskrifte word ingesluit.

Die prys is R2 (rand) plus bankkommissie.

Bestellings met die bedrag, indien moontlik, moet voor **30 Maart 1977** gestuur word aan:

Boekhulpfonds
p/a dr. J. J. van Tonder
Beginstraat 5
Krugersdorp-Noord 1740.

Uit vergange se dae…

SKAKEL MET KERK EN STAAT IN TRANSVAAL

● **DR. H. M. REX**

KORT nadat die eerste omsendbrief in verband met die restourasiefonds vir die Goddefroy-grafperseel in September 1975 deur die Raad vir die Argief en Museum aan kerkrade gestuur is, het die bydraes begin instroom. Uit die bydraes wat van meer as 220 kerkrade ontvang is, in baie gevalle vergesel van briewe, kan die afleiding gemaak word dat die belangrike heropbouwerk van ds. M. J. Goddefroy na die sg. Kerkvereniging van die tagtigerjare sowel as die aandeel van hom en sy gesin in die kerklike en volkslewe van die Afrikaner tot omstreeks 1920, nie in die vergetelheid geraak het nie

'n Donasie van R20,00 van Premiermyn-gemeente het nie net die lewe en werk van die skenker, die 97-jarige oudouderling van Bronkhorstspruit-gemeente, Philippus Karel Breytenbach, onder ons aandag gebring nie maar daarbenewens ook die belangrike baanbrekerswerk wat sy ouers, grootouers en aanverwante families in die Pretoriase distrik en elders in Transvaal sedert die dertigerjare van die vorige eeu verrig het. Hy is dan ook 'n waardige skakel met die vroegste blanke vestiging in Transvaal.

Die Transvaalse stamvader van die Breytenbach-familie, het saam met die Potgietertrek na Transvaal gekom en was waarskynlik lid van die twee kommando's wat in 1837 onder aanvoering van komdt. Hendrik Potgieter Wes- en Sentraal-Transvaal vir blanke vestiging moontlik gemaak en beveilig het.

Met die verhuising van komdt. Potgieter en sy volgelinge na Zoutpansberg in 1848 het 'n aantal van die bekende families, waaronder die Breytenbachs, Minnaars, Bronkhorste, Duvenhages, Prinsloos en ander na die huidige Pretoriase en Bronkhorstspruitse distrikte teruggekeer en hulle op plase gevestig waarmee sommige van hulle reeds in 1836 as lede van die Potgieter-ekspedisie op soek na die Trichardt- en Van Rensburg-trekke, kennis gemaak het.

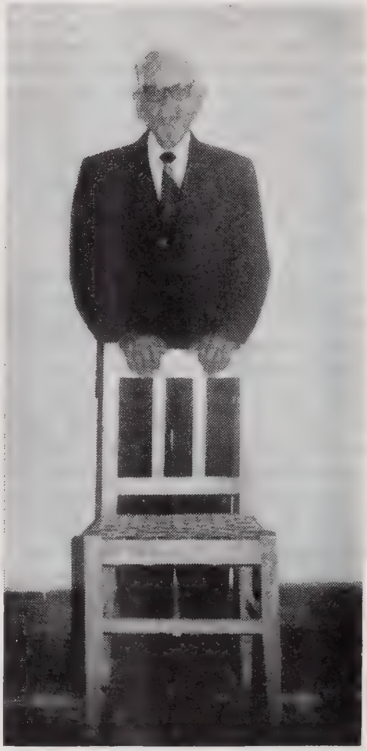

Oud-ouderling Philippus Karel Breytenbach by die stoel wat hy op 90-jarige leeftyd eiehandig gemaak het.

Intussen is Wynand Jacobus Breytenbach met Martha Johanna Minnaar getroud. Toe hul twee oudste kinders gebore is, Andries op 6 Mei 1845 — kort voor of tydens die trek na Andries-Ohrigstad — en Isabella op 11 Julie 1847, was daar geen predikante binne bereik wat hul kinders kon doop nie. Na die geboorte van die derde kind, Philip Carel, op 4 Desember 1848, was daar dus drie kinders van Wynand en Martha Breytenbach wat nog nie gedoop was nie. Met die besoek van dr. William Robertson, van Swellendam en ds. P. E. Faure, van Wynberg aan Potchefstroom en omliggende gebiede in Desember 1848 het die eerste geleentheid sedert die bediening van ds. Lindley hom voorgedoen dat die Transvalers aan kerkvierings kon deelneem. Nadat groot getalle op Potchefstroom opgedaag en vanaf 15 tot 18 Desember 1848 eredienste bygewoon het, het meer as 200 ossewaens met kerkgangers van die Magaliesbergse omgewing op Hekpoort, die woonplaas van komdt. Gert Kruger, bymekaar gekom. By daardie geleentheid was daar ongeveer 1 000 mense bymekaar en om en by 700 kerkgangers het in 'n „temporaire kerk", 'n oordekte ruimte van 50 by 60 voet, onderdak gevind. Ses eredienste is op Hekpoort gehou, ongeveer 100 belydende lidmate het aan die nagmaalstafel aangesit, 107 jongmense het belydenis van geloof afgelê en 235 kinders is gedoop. Op 21 Desember 1848 is Andries, Isabella en die drie weke-oue Philip Carel, kinders van Wynand Jacobus en Martha Johanna Minnaar gedoop.

'n Tyd lank na die kerkviering op Hekpoort — oor die presiese jaartal bestaan daar onsekerheid — was Wynand Jacobus Breytenbach, wat destyds op sy plaas Klipdrift aan die Pienaarsrivier gewoon het, lid van 'n handelstog na Delagoabaai. Vir een of ander rede, vermoedelik simptome van ernstige siekte, het hy by of op die Lebomboberge agtergebly en nie tot in die Baai gereis nie. Toe die res van die ekspedisie by sy staanplek terugkeer, was Wynand Breytenbach reeds oorlede en begrawe. Volgens oorlewering was die gevreesde geelkoors die oorsaak van sy dood.

Sy seun Andries Breytenbach, wat getroud was met Rachel Gezina Flippiena Prinsloo, gebore 7 Junie 1847, het 'n hoë ouderdom bereik en met sy afsterwe teen die middel van 1929 in die noordelike gedeelte van die Bronkhorstspruitse gemeente, het prof. C. H. Rautenbach, destyds predikant van Bronkhorstspruit, in 'n berig wat hy i.v.m. gemeentelike aktiwiteite in **De Hervormer,** 1/8/1929, gepubliseer het, melding gemaak van die ernstige ongesteldheid van die 84-jarige grysaard en sy afsterwe kort daarna. Van Andries Breytenbach het hy geskrywe: „Hy had in sy tyd die hele beskawing van Noordelike Transvaal saam beleef."

Die Breytenbachs het blykbaar vanaf die totstandkoming van die Konsulentsgemeente van Pretoria in 1869 kerklik onder dié histories belangrike Nederduitsch Hervormde Gemeente geressorteer.

Na die ingebruikneming van twee kerkgeboue, waarvan die een op die plaas Rietfontein, noord van Rhenosterkop vandag nog staan en as 'n plaasskuur gebruik en piëteitshalwe in stand gehou word, het die kerkgeleenthede van die historiese Konsulentsgemeente van Pre-

☐ Na volgende bladsy asb.

Die historiese kerkgebou op die plaas Rietfontein, Rhenosterpoort (Rhenosterkop noord van die dorp Bronkhorstspruit) waarin Philippus Karel Breytenbach saam met 23 ander kinders deur ds. N. J. van Warmelo, destyds predikant van Heidelberg, gedoop is. Die eertydse kerkgebou, netjies deur mnr. G. P. van Niekerk opgeknap, dien tans as plaasskuur. Blykens die haas onleesbare inskripsie op die hoeksteen is die kerkgebou blykbaar vroeg in die sewentigerjare opgerig.

toria tot in die begin van hierdie eeu plaasgevind. In die Rhenosterpoortse kerkgebou is op 31 Oktober 1880 24 kinders deur ds. N. J. van Warmelo, van Heidelberg gedoop. Een van hulle was Philip Carel Breytenbach, wat op 18 September 1879 gebore is.

Terwyl die 22-jarige burger P. C. Breytenbach tydens die Tweede Vryheidsoorlog op kommando was, is hy op 27 Oktober 1901 op die plaas Kameelpoort krygsgevange geneem en nadat hy aanvanklik in krygsgevangenekampe in Natal en Kaapland aangehou is, is hy na Bermuda, in die Wes-Indiese Eilande, verban. Daar het hy gebly tot na die beëindiging van die oorlog in 1902. Na 'n jaarlange afwesigheid het hy weer na sy ouerlike omgewing teruggekeer en met die moeisame heropbouwerk van die verwoeste plase 'n aanvang gemaak.

Op 9 Mei 1904 het hy in die huwelik getree met Judith Magdalena Snyman.

Toe daar in die loop van 1906 en die jaar daarop 'n opname van lidmate van die Nederduitsch Hervormde gemeente Pretoria deur die verskillende kerkraadslede gemaak is, was Philippus Carel Breytenbach en sy eggenote, Judith Magdalena, woonagtig op die plaas Klipfontein, Enkeldoorn.

In die annale van die Nederduitsch Hervormde Kerk beklee Philippus Karel Breytenbach 'n heel besondere plek. Hy is een van 'n klein aantal Hervormde lidmate wat die voorreg te beurt geval het om meer as vyftig jaar as kerkraadslid te dien. In die **Almanak** van 1916 word P. C. Breytenbach se naam vir die eerste keer genoem as een van die diakens van Erasmus-gemeente. Dit beteken dat hy reeds in 1915 as diaken gekies moes gewees het. In werklikheid het hy egter reeds voor daardie datum as diaken begin dien. As diaken het hy onder di. H. C. M. Fourie gedien, in dieselfde tyd toe A. D. W. Wolmarans en ander bekende figure op die kerkraad as ouderlinge gedien het. Van toe af het hy vir die volgende halfeeu saamgewerk met 'n hele aantal van die bekende predikante van ons kerk. In 1925 het hy ouderling van dieselfde gemeente (later bekend as die Nederduitsch Hervormde gemeente Bronkhorstspruit) geword. Toe hy in die loop van 1964 as ouderling die tuig neergelê het, het hy — blykens 'n mededeling aan sy dogter, mev. Catharina Aletta Prinslo in 1976 — 51 jaar as kerkraadslid gedien: 'n merkwaardige prestasie van een van die bekendste verteenwoordigers van die Breytenbach-geslag van Transvaal.

Van sy plattelandse omgewing was hy sonder enige twyfel 'n eerbiedwaardige leiersfiguur. Dit blyk onder andere uit die feit dat hy 37 jaar lank op die Kameelpoortse Geloftefeeskommissie gedien het, eers as sekretaris en later as voorsitter. Sy omgewing het hy ook tydens begrafnisse gedien, as koster opgetree en die onderwys gedien as lid van die Skoolkommissie van Kameelpoortskool.

In die Bronkhorstspruitse gemeente het sy eie seun as diaken gedien, sy een skoonseun as ouderling in die Van der Hoff-gemeente, en die ander skoonseun (Conradie) as diaken en ouderling van die gemeente Elandspoort (Pretoria). 'n Tyd lank het hy ook die skribaat van dieselfde gemeente waargeneem. Tans dien vier van oom Flip se kleinseuns as kerkraadslede in die Nederduitsch Hervormde Kerk.

Oom Flip Breytenbach het 60 jaar lank op die plaas Kameelpoort gewoon en het sodoende 'n baie bekende inwoner van dié streek geword. Sy eggenote met wie hy bykans 56 jaar getroud was en wat vir hom dwarsdeur hul huwelik tot groot steun in sy kerklike en maatskaplike verpligtings was, is op 27 Februarie 1960 oorlede. Daarna het die ou waardige patriarg by sy seun en skoondogter in die omgewing van Cullinan ingewoon en 'n tyd lank ook by een van sy kleinseuns. Tans woon hy in by sy oudste dogter, mev. C. A. Prinsloo, op Hoewe 85, Rust der Winter. Nieteenstaande sy hoë ouderdom geniet oom Flip nog 'n redelike mate van goeie gesondheid en kan hy nog boeiend en onderhoudend oor 'n veelbewoë eie, familie-, kerklike en volksverlede gesels.

Die foto's, waarvan een of twee by hierdie artikel afgedruk word, het ons deur bemiddeling van ds. Wallis ontvang, met die mededeling daarby dat die stoel wat op die foto's voorkom deur oom Flip self gemaak is toe hy 90 jaar oud was. Voorwaar 'n merkwaardige persoon en 'n waardige verteenwoordiger van en skakel met stoere geslagte wat die grondlêers en opbouers was van staat en kerk wat ons geslag as 'n ryke erfenis ontvang het en wat ons op ons beurt weer aan ons kinders en kindskinders moet oorhandig.

(Artikel verkort)

LEES! LEES!

Amper Twaalf

deur Kenneth N. Taylor

Uitgawe van Christelike Uitgewersmaatskappy, Roodepoort

Prys nie vermeld nie

Seksuele voorligting vir hulle kinders is vir baie van ons mense 'n moeilike taak. Die jongmens wil egter voorligting hê. Kry hy dit nie van sy ouers nie, dan 'n tydskrif of boek wat onbeskaamde by 'n maat ‚wat sowat alles weet' of uit 'n bydskrif of boek wat onbeskaamd voorligting gee. Hierdie boekie, geskrywe deur ene dr. Taylor behandel hierdie probleem blykbaar soos 'n gelowige mens, versigtig, met intimiteit, en wetenskaplik. Die bedoeling van die skrywer is dat die ouer dit eers self lees en dan saam met sy 12 jarige kind. Ons beveel dit aan. Dis goeie leiding.

Joh. Dreyer

HEIDENE

DR. H. G. v.d. WESTHUIZEN

DIE woord heidene kom baie in die Afrikaanse vertaling van die Bybel in Ou en Nuwe Testament voor. In die Hebreeuse taal van die Ou Testament kom 'n woord voor wat na gelang van die bedoeling in Afrikaans soms met heidene, nasies en selfs volke vertaal word. In die Griekse taal van die Nuwe Testament kom 'n woord voor, en so ook in die Griekse vertaling van die Ou Testament, wat in Afrikaans, ook na gelang van die bedoeling, vertaal word met heidene, nasies, volke.

Die woord heidene in Afrikaans en Hollands, in Duits as heiden, en in Engels as heathen, kom van die Griekse woord ethnê. Die oorspronklike woord het dus verskeie betekenisse. Dit is draer van veral twee begrippe, naamlik **nasies** teenoor Israel en **heidene** ook teenoor Israel, en wat die Nuwe Testament betref, ook teenoor die nuwe Israel, die kerk (Vgl. T.W.Z. N.T., II, 362 e.v.).

So word ethnê (wat van ethos afkomstig is en oorspronklik 'n versameling mense of diere aangedui het wat saamgebind is deur dieselfde gewoontes, gebruike en aard) op dieselfde plek soms vertaal met heidene en soms met nasies. Vergelyk hiervoor Openb. 21:24 in die Lutherse vertaling en die Afrikaanse vertaling. In ons eie volksgeskiedenis was daar vroeër rede om die gekleurde nasies in ons land as sinoniem met heidene te sien. „Teen die uitgang van die agtiende eeu is die benamings ‚christen' en ‚heiden' as sinonieme vir Blanke en Nie-Blanke deur die Afrikaner gebruik." (Prof. C. F. J. Muller, Die Oorsprong van die Groot Trek, bl. 197.) Sowel ethnê as ethos is ook herkenbaar in ons Afrikaanse woorde etniese (groepe, bv. onder die bantoes) en etiese (lewe).

Na die bekering van keiser Konstantyn het die destydse Romeinse wêreldryk 'n Christenryk geword, hoewel nie altyd waarlik Christelik nie. In die wêreldtaal van daardie tyd, Latyn, is 'n heiden 'n paganus genoem. 'n Paganus beteken letterlik 'n landman, iemand van die platteland, 'n dorpeling. Die stedelike gebiede was almal bereik met die tyding dat die ryk Christelik is. En só is dit aanvaar. Slegs die plattelande was nog oningelig en dus nie-Christene (vgl. Hans Werner Gensichen, Glaube für die Welt, bl. 107).

As ons ons verder bepaal by die Bybelse begrip heiden, soos weerspieël in die Afrikaanse vertaling, en soos in ons kerklike gebruik bekend geword, sal ons sien dat dit hoofsaaklik 'n negatiewe begrip is.

Die heidene is die onreine (Lev. 18:24), die nie-vresendes van God (Ps. 102:16), die onbesnedenes (Jer. 9:26). Die heidene is nie die Gods volk nie. Hulle staan teenoor die Gods volk van die Ou Testament, Israel, en in latere beskouing ook teenoor die Christene. Die opdrag in Matteus 28:19 is om dissipels, Christene, te maak van al die heidene-nasies. Hier word die nie-Israelitiese nasies bedoel. So bedoel Paulus ook in Efesiërs 3:1 en in Rom. 11:13 dat die Efesiese en Romeinse Christene heidene is, dit wil sê nie-Isrieliete nie. Die globale Nuwe Testamentiese opvatting is dat die begrip heidene in 'n godsdienstige strekking nie-Christene is. Daarom stel Paulus in 1 Thess. 4:5 dat gelowige broeders nie hulle lewensmaats in hartstogtelike begeerlikheid moet verkry soos die heidene wat God nie ken nie. Heidene is dus ook onkundiges. Hulle leef in donkerheid (Luk. 2:32). In die Bybelse lig is die mensdom se skadukant die heidendom en die mensdom se ligkant die Christendom. Ongelowiges is heidene. Hulle is nie kinders van God nie. So is ongelowiges, al is hulle Jode, kinders van die duiwel (Joh. 8:44), en dus heidene.

Die heidene is nie op die pad van die Here nie, maar volg hulle eie pad (Hand. 14:16) en daarom moet hulle tot bekering kom (Hand. 28:28). Vir sover die heidene teenoor die Christene staan, loop die situasie uit in die absolute voltrekking van die negatiewe karakter van die heidene in die antichris, die mens van sonde, wat teenoor Christus staan (2 Thess. 2:4; 1 Joh. 2).

Waar die Bybelse begrip heidene die negatiewe, Godverlatende mensdom aandui, dui die begrip Christen (Hand. 11:26) positief daarteenoor die Godgevinde, Godgesinde mens aan. In Christus alleen word jy 'n kind van God, al is jy 'n Jood, al kom jy uit die heidene, en al het jou vadere voorheen neergebuig voor hout en steen (Ges. 149:5). Al het jy ook voorheen, soos die geval met ons bantoes, voorvadergeeste aanbid.

Omdat die mens in homself sondaar bly, ook al is hy 'n gelowige in Christus, is die heidendom in hierdie sin ook binne die Christendom, en moet die Christendom altyd 'n stryd voer teen die heidendom in homself. In die wêreld van die post-Christendom, ontstaan 'n „Christelike" heidendom. Daar is dus kwalitatief drie soorte heidendomme: die heidendom wat nog nie Christendom geword het nie, die heidendom ten spyte van die Christendom, en die heidendom wat nie meer Christendom is nie.

LEES! LEES!

Waarom lewe ek?
deur Viktor Frankl
H.A.U.M.
Prys R3,00

Dié werk is nog een van die baie wat handel oor die lewe in die Duitse konsentrasiekampe gedurende die Tweede Wêreldoorlog met die gepaardgaande lyding en verontmensliking. Maar dié knap vertaling van „Man's Search for Meaning" is eintlik geen verhaal nie. Dis die briljante sielkundige ontleding van die reaksies van die in ellende gedompelde krygsgevangenekampbewoners en veral van die skrywer self, op die daaglikse weersinwekkende prikkels. Hoé kan die mens nog voortgaan om te lewe? Wanneer die briljante hoogleraar in neurologie en psigiatrie en professor in logoterapie (en ook stigter van die Skool van Logoterapie) die vraag beantwoord, wend hy hom juis tot bogenoemde **logoterapie.**

„Volgens logoterapie is die primêre motief en drang in die mens: die drang om sin in die lewe en jou bestaan te ontdek" (bl. 84). „Hoe sinvol moet ek lewe om antwoord te gee op die vraag wat die lewe aan my stel? (bl. 93).

Frankl se boek kan nie sterk genoeg aanbeveel word nie. Die hele positiewe ingesteldheid daarvan maak dit 'n welkome teenvoeter vir die hedendaagse neurotiese, ontsenuende en verderflike nihilistiese filosofie. Indien die skrywer met 'n rapsie meer konsentrasie as gewoonlik lees, word hy ryklik beloon!

P. D. Swart

* * *

Storm of Destiny
deur Hymen W. J. Picard
Uitgegee deur HAUM, Kaapstad en Pretoria
Prys R4,50

Hierdie verhaal gaan oor vier vroue en een man wat van 'n sinkende skip op 'n onbekende tropiese eiland te lande gekom het. Die feite van die verhaal is gevind gedurende navorsing in die goewermentsargiewe in Kaapstad. Die skip het gesink in 1589. Die lees hiervan is interessant. Dis 'n mooi verhaal. Skaf dit maar gerus aan.

E.H.D.

STAGNASIE IN DIE EREDIENS

● **DS. J. P. NAUDÉ**

BY baie van die lidmate van ons kerk leef die gedagte dat die orde van die eredienste permanente vasgestelde groothede is en dat iemand wat waag om dit te verander aan kettery skuldig is. Die siening dat alle gemeente van die kerk presies dieselfde diensorde moet handhaaf en selfs dat in alle gemeentes bepaalde vasgestelde liedere altyd ná wet en belydenis gesing moet word, word vry algemeen onder lidmate aangetref.

As illustrasie van hierdie beskouings dien die feit dat in 'n groot persentasie van die gemeentes slegs Ges. 52:11 (Ewig onbegryplik wese) of Ges. 80:6 (Skenk U ter eer) ná die lees van die geloofsbelydenis gesing word. En dit word gesing van erediens na erediens en jaar na jaar sonder dat daar by die predikant, kerkraad of gemeente 'n begeerte ontstaan om deur middel van 'n ander lied 'n sinvolle antwoord aan God te bied. Dit is onverstaanbaar dat mense wat jare aaneen die één lied op die één plek in die diensorde lusteloos sing, nie self vir die stagnasie en klakkelose gesing moeg word nie. Is Ges. 52:11 en Ges. 80:6 nie al só baie gesing dat ons die woorde met die mond vorm sonder om met die verstand die betekenis van die woorde mee te leef nie?

Die Kerkhervorming van die sestiende eeu het ons tog duidelik geleer dat die Hervormde Kerk hom altyd weer in die lig van die Skrif moet hervorm. Hervorming en verantwoordelike verandering is 'n leefwyse van die kerk. Dit was mos juis hierdie hervormende dinamiek wat daartoe meegehelp het dat die protestantse kerk deur die klipharde stagnasie van die Rooms-Katolieke kerk kon breek.

Ons kerk moet hervormend optree — en dit geld ook vir die diensordes van die kerk. Ons kerk het dit al gedoen en is steeds daarmee besig. In die Algemene Kerkvergadering van 1976 is 'n studiestuk getiteld „Die Christelike Erediens" in behandeling geneem. Hierdie studiestuk laat 'n welkome vars bries oor ons liturgiese stagnasie waai. Elke onderdeel van die diensorde is duidelik en op die man af gedefinieer en op 'n logiese en prikkellende wyse is die plek en wisselwerking van die elemente van die diensorde beskrywe.

Aan die hand van hierdie studiestuk het die Algemene Kerkvergadering nie minder nie as **vier** verskillende diensordes goedgekeur. In al vier hierdie diensordes word die eis van die Skrif, naamlik dat ons godsdiens 'n **gespreksgodsdiens** moet wees, gehoorsaam. 'n Christelike erediens is altyd 'n lewende gesprek tussen God en sy gemeente en hierdie gesprek vind in terme van Skriflesing, prediking, wet, geloofsbelydenis, lied en gebed plaas.

Die rol van die votum en groet reg aan die begin van die diens druk God se begeerte uit dat daar 'n gesprek sal plaasvind. God soek kommunikasie met die mens. Hierop antwoord die gemeente met die lofsang wat gesing word. Die twee elemente wat vir 'n gesprek nodig is, Woord en antwoord, is nou teenwoordig.

Die doel van die **wet** is om ons 'n spieëlbeeld van ons sonde te bied. Hierop volg 'n lied van die gemeente wat 'n **skuldbelydenis** is.

Baie van ons gemeentes sing die skuldbelydenis alreeds en dit is 'n welkome teken. Laat ons hier ook nie stagneer nie. Ges. 71:1, 2 en 6 en Ges. 59:11 is wel baie geskikte liedere, maar waarom sing ons nie ook die pragtige boetepsalm (Ps. 51:1) as skuldbelydenis nie? Daarby is liedere soos Ps. 25:3, Ges. 76:4 en Ps. 38:1 en 17, elkeen op sy beurt, uitstekend geskik as 'n skuldbelydenis vir die gemeente. Wanneer hierdie liedere van erediens na erediens gewissel word, sal dit ook daartoe meehelp om die erediens meer 'n lewende karakter te gee. Die gemeente sal met begrip sy skuldbelydenis voor God kan uitsing.

Op hierdie punt in ons erediens skiet iets te kort. Die gemeente se skuldbelydenis word in hierdie gespreksituasie nie deur die Woord van God beantwoord nie. God het egter iets vir die mens wat sy skuld bely, te sê. God wil hier sy vergewing verkondig en daarom is dit noodsaaklik dat die voorleser, vóórdat hy die geloofsbelydenis lees, 'n woord van vergifnis uit die Skrif tot die gemeente sal laat spreek, soos byvoorbeeld 1 Joh. 9 „As ons ons sondes bely, Hy is getrou en regverdig om ons die sondes te vergewe en ons van alle ongeregtigheid te reinig."

Op hierdie genadeverkondiging antwoord die gemeente dan op 'n sinvolle wyse met die geloofsbelydenis. God se vergifnis moet met hernude geloof beantwoord word.

Na die geloofsbelydenis word 'n lied met 'n gebedskarakter gesing waarin die hulp van God afgesmeek word om by die belydenis te kan bly. Uit tradisie sing ons Ges. 52:11 of Ges. 80:6. 'n Welkome byvoeging vanuit Philadelphia-studentegemeente is die baie geskikte Ges. 66:1, 3 en 5 waarin die gemeente hom in trou aan die drieënige God verbind. Hierby kan na hartelus Ges. 3:3, Ges. 76:2, Ges. 155:3 en Ges. 156:5 bygevoeg word.

Soos in die geval van die skuldbelydenis kan hier ook stagnasie teengewerk word deur die liedere gedurig te wissel. Dit sal bepaald meehelp dat mond en verstand saam sal sing.

Hierdie gesprekskarakter van die erediens word nou verder voortgesit deur Skriflesing, gebed, sang, prediking, gebed en weer sang.

Ten slotte 'n enkele opmerking oor die plek van die prediking. Tussen Skriflesing en prediking staan die tradisionele lang gebed en 'n lied. Wanneer die prediking plaasvind, is die inhoud van die Skriflesing waarskynlik deur baie lidmate grotendeels vergeet. Dit bemoeilik die verstaan van die preek. As die preek net deur 'n kort gebed van die Skriflesing geskei is, sal die Skriflesing by die aanvang van die preek 'n beter klankbodem vir die prediking bied. Dit sal gebeur met behoud van die Woord — antwoord skema van die erediens.

Dit sal goeie resultate tot gevolg hê as die reeds genoemde studiestuk in die Agenda van die Algemene Kerkvergadering van 1976 met kerkrade en lidmate bespreek kan word. Dit sal daartoe meehelp dat ons lidmate met begrip en met lus aan die eredienste deel sal hê.

Ons streef immers na 'n sinvolle, lewende verkeer met God in die erediens. ●

LEES! LEES!

Maak tuin met klimplante
deur Una van der Spuy
Uitgawe van HAUM, Kaapstad
Prys R11,55

'n Keurige uitgawe met luukse papier en die mooiste illustrasies denkbaar. Die wenke hierin vervat en die keuse van rankplante is besonder nuttig vir alle tuiniers.

Hoogs aanbeveelbaar.

E.H.D.

LESERS SKRYF

OM DANKIE TE SÊ

Waarde Heer,

Sal u asseblief so vriendelik wees om hierdie brief in Die Hervormer te plaas?

Ek wil baie graag deur middel van Die Hervormer my dank aan sekere instansies uitspreek.

Na 'n verblyf van slegs ses maande in die gemeente Primrose-Oos moes ek vir intensiewe ondersoeke, wat uitgeloop het op 'n hartoperasie, na Durban gaan. Vir 'n volle ses maande het die kerkraad siekteverlof aan my toegestaan met volle traktement. Daar benewens het die gemeente ook 'n geldelike bydrae gemaak wat die groot onkoste, wat so 'n geval te paard gaan, help bestry het. Vir my as nog 'n nuweling in hierdie gemeente was dit 'n groot gebaar.

Die konsulent, ds. R. P. Botha, prof. G. Pelser, ds. J. J. Engelbrecht en al die ringspredikante het al die dienste gratis waargeneem, sodat daar nie die nodigheid was vir een enkele leesdiens nie. Aan hulle my opregte dank.

Laastens, aan die gemeente Komatipoort wat deur bemiddeling van ds. en mev. J. A. de Beer hulle pastorie aan ons gratis beskikbaar gestel het vir 'n lang tydperk voor en na die operasie, my innige dank. Hulle het ons goed versorg en soveel liefde bewys, aan ons wat vreemdelinge vir hulle was. Baie dankie Komatipoort.

My herstel is stadig maar gewis, en ek dank die Here vir sulke goeie mense wat my in donker dae so kragdadig bygestaan het.

Baie dankie.

Die uwe,

Ds. W. J. Bezuidenhout

VERANTWOORDELIKE AMPSBEDIENING

Geagte redakteur

Vergun my asseblief enkele gedagtes na aanleiding van ds. P. J. v.d. Merwe van Benoni se brief in „Die Hervormer" van Oktober 1976 onder die titel „Verantwoordelike ampsbediening": —

1. Bogemelde brief van ds. v.d. Merwe bevestig wat ek in my brief van Mei, 1976 genoem het naamlik dat ds. v.d. Merwe wil afstuur op 'n twisgeskryf wat nóg die kerk nóg enige van sy lidmate kan dien.

2. Soos opgemerk sou word het ek die woord „hoogste amp" in aanhalingstekens gebruik en gaan dit vir my enkel om die **agting** wat aan die amp verskuldig is en nie om die **mag** wat daarin opgesluit sou lê nie. Selfs ons jong katkisante weet dat daar geen hiërargie van ampte in die kerk van die Hervorming bestaan nie. Alle ampte in die kerk is deur God self ingestel en om daardie enkele rede is ons eer daaraan verskuldig, ook ek en ds. v.d. Merwe. Dit is jammer dat ds. v.d. Merwe nie die belydenisskrif, naamlik Art. XXXI van die Nederlandse Geloofsbelydenis, volledig aangehaal het nie. Daar staan immers ook die volgende geskryf... „Dat bowendien die heilige ordonnansie van God nie geskend word of in veragting kom nie, sê ons dat elkeen die dienaars van die woord en die ouderlinge van die kerk in besondere agting behoort te hou **ter wille van die werk wat hulle doen** en in vrede met hulle behoort te lewe, sonder murmurering, twis of tweedrag soveel moontlik."

   Ds. v.d. Merwe beskuldig my daarvan dat ek sy brief nie objektief gelees het nie. Vir my het dit gegaan oor die rus en die vrede in die kerk en dit was dan ook die enigste rede waarom ek my geroepe gevoel het om op ds. v.d. Merwe se brief te reageer. As dit 'n subjektiewe reaksie is dan verskil my begrip van objektiwiteit van dié van ds. v.d. Merwe.

3. Die twee briewe van ds. v.d. Merwe wat, hoewel na inhoud, niks met mekaar te make het nie, openbaar tog dat hy hom met die belange van 'n bepaalde groep vereenselwig. Dit gaan dan ook nie oor die „reg" wat een groep sou hê wat 'n ander groep nie het nie maar primêr oor die rus en die vrede binne die kerk en is daar geen sprake van dat een groep dan kwansuis reg sou hê om in hierdie opsig te oortree terwyl 'n ander die reg ontsê word nie.

4. Die gedagte wat ek probeer tuis bring het was dat ons nie mekaar

☐ Na volgende bladsy asb.

Pynlike Ingroeitoonnaels

Onmiddellike pynverligting en totale genesing

- Baie eenvoudige, beproefde, boereraat beëindig alle pyn oombliklik na eerste korrekte self-behandeling en verseker normale genesing — u doen dit self — baie maklik.
- Elke behandeling sover nog uiters geslaagd.
- Moontlik die goedkoopste suksesvolle behandeling bekend.
- Vir hierdie waardevolle wenk met volledige foto illustrasie en maklike voorgestelde self-behandeling stuur net R10,00 (oor en oor goed gespandeer) aan:

Boereraat & Kie, Posbus 28787, Sunnyside 0132
Patent

Naam ....
(Drukskrif asb.)

Posadres ....

....

Aangeheg is R10,00 Posorder/Tjek/Kontant

die koppe moet was nie maar na die voorbeeld van Christus, DIE ENIGSTE HOOF VAN DIE KERK, mekaar die voete moet was. Ek het opsigtelik by ds. v.d. Merwe verby gepraat.

Die uwe,

H. S. Kriel
Estcourt

(Korrespondensie hieroor nou gesluit.)

WIE IS DIE KATEGEET!

Die Redakteur,

Nadat daar onlangs oor die TV program, op die Weegskaal 'n gesprek gevoer is met predikante van ons drie susterkerke oor kategese, het ek as skolier begin nadink oor my jare in die kategeseklasse en baie insidente het ek weer beleef. As jong Sondagskoolonderwyseres, het ek begin om met jonger kinders en ook eie ouderdomsmaats gevra wat kategese vir hulle beteken en wat hulle daaruit put. Ek het ook aan elkeen gevra waarom hulle kategeseklasse bywoon. Baie van die antwoorde was egter: Omdat my ma en pa my daarheen stuur!

Baie het egter meer antwoorde gehad wat ek van 'n jong Christen verwag en ek het ook bemoedigende antwoorde gekry. Die vraag wat ek van sommige van die katkisante gevra het was: Put jy waarde uit Woensdagaande se katkisasie by die predikant?

Almal se antwoord was byna dieselfde, naamlik dat dit inbreuk op hulle aande se leersessie maak en dat hulle nie nog tyd het om hier in die middel van die week geloofsleer te leer nie, aangesien hulle skoolwerk baie van hulle tyd in beslag neem.

Dan word daar ook deur baie van die kinders gekla dat hulle tog maar net die vrae vir die dominee aflees en dit tog dan nie werklik ken nie, en almal is dit eens dat Woensdagaand se katkisasie tydmors is. Verder het ek ook vir die kinders gevra wie hulle verkies, 'n ouderling of diaken of 'n jong belydende lidmaat, en almal het laasgenoemde gekies.

Hulle gesels baie meer vrylik oor hulle sienswyses, kwellings ensovoorts ensovoorts met 'n jong persoon vir wie hulle in hulle vertroue kan neem, as vir 'n ou, onbekende (of anders 'n oorbekende) persoon vir wie hulle voel of hy nie werklik wil of sal probeer verstaan waarom hulle so dink nie.

Op skool word godsdiens of Bybelonderrig gedoen as 'n nie-eksamenvak en tog word daar van tyd tot tyd ook toetse geskryf, maar dit is toetse wat jy byvoorbaat weet tog nie op jou jaarrapport gaan verskyn nie. Nou waarom sal ek dan daarvoor leer, is menige skolier se houding. Kan daar van ons kerkmense nie aan die saak iets verander nie?

Baie van die skoliere sal ook meer in die teologie belangstel as 'n loopbaan, maar min weet eintlik wat se vakke hulle moet hê as toelatingsvereistes, hoe lank die studietyd is (6 of 7 jaar), by watter universiteite die kursusse aangebied word ensovoorts, ensovoorts.

Kan daar asseblief meer op die soorte dinge in „Die Hervormer" toegespits word — dinge waarvan ons min kennis dra — dinge wat ons almal kan interesseer, dinge wat op ons as Hervormers vandag betrekking het.

'n Skrywer van Roodepoort

(**N.R.** — Lees asb. in vorige uitgawe „Kerk en die Ampte" b. Kategese. **Red.**)

Die reën wat in die aarde sink

Die reën wat in die aarde sink
maak in die grond 'n groeikrag wakker
wat plant en blomme geil laat klim
dig in die tuin en op die akker.

Waar kaal en droog die grond eers was
straal nou die helder groenigheid
van maagdelike reinheid. Oor
die veld ontrol daar 'n tapyt.

Nou bring die grond sy beste voort
en plant en blom skiet op met krag
soos hulle nou gedra word en
gestu word deur 'n wonder-mag.

Net soos die reën werk stil die liefde
wat in die mens se hart in dring.
Dit maak die droë hartkors sag
om blomme van groot prag te bring.

George J. Diamond

Boekaankondigings

Hier volg weer 'n paar keurig uitgegee met mooi bypassende tekeninge op glanspapier deur H.A.U.M., Kaapstad en Pretoria:

Klein Jannie Blom, deur Jan Kudlacek, prys R4,20.
So ry die trein, deur Luis de Horna, prys R4,20.
Die Towerkwas, deur Hisako Kimishima, prys R4,20.
Swartjie, deur Josef Paleck, prys R4,20.
Koning Nooitgenoeg, prys R4,20.

Hier volg 'n paar publikasie deur Perskor uitgegee:

Granate en Kosmos, deur Alletta Lubbe, prys R4,75.
'n Boeing vir die See, deur Ettie Bierman, prys R2,75.

en verder ook die pragtige kinderboekies, te kies en te keur:

Langkappie is haar naam, deur Pieter W. Grobbelaar, prys R3,75.
Gawie kom kuier, deur Elsie du Toit, prys R1,95.
Drie Varkies, deur Elsie du Toit, prys R1,95.
Put met die goue water, deur Ben Conradie, prys R3,50.

Ons geskiedenis in beeld

deur dr. E. A. Venter

Uitgewer dr. Venter, Posbus 3006, Cachet, Potchefstroom

Prys R1,50

Hierdie foto-album handel oor ons volksleiers en volksmonumente. Dit bevat 'n reeks van goeie foto's oor ons presidente vanaf die vorige eeu tot vandag, ons eerste ministers, ons Boeregeneraals, ons kabinet, ons ruiterstandbeelde van Boeregeneraals, ons monumente, ons Bybelvertalers en dit sluit af met Die Stem van Suid-Afrika.

Dit is die geld weld. Ons beveel dit van harte aan.

Joh. Dreyer

* * *

Operasie Entebbe

deur Jehuda Ofer

Vertal deur Ludwig Visser

Uitgegee deur H.A.U.M.

Prys R3,50

Dit gaan in hierdie interessante verhaal oor die dappere bevryding van die aangehoue gyselaars op die lughawe by Kampala in Uganda. Die bevrydingsdaad deur die Israeli het die bewondering van alle weldenkende mense afgedwing. Die verhaal daarvan sal u waardering vir so 'n unieke bevrydingsdaad verhoog.

Joh. Dreyer

VOORTGESETTE KATEGESE 8

DIE KERK EN DIE AMPTE

(Vervolg van vorige maand)

● **DR. M. J. BEUKES**

Tot die wese van die kerk hoort die apostolaat. Die opdrag van Christus aan sy kerk is: die verkondiging van die Woord aan alle mense (Kerkwet Artikel IV). „As Christus-belydende kerk in die wêreld, vervul die kerk sy apostoliese opdrag in gehoorsaamheid aan die Woord van Christus: „Gaan dan heen, maak dissipels van al die nasies, en doop hulle in die Naam van die Vader, en die Seun en die Heilige Gees; en leer hulle om alles te onderhou wat Ek julle beveel het" Matteus 28:19, deur die voortdurende arbeid aan die kerstening en reformasie van die volk en deur die evangelisering van Jood en heiden, sodat alle volke die verlossing wat in Jesus Christus is, kan verkry met die ewige heerlikheid". (Kerkwet, a.w., artikel 9, bl. 4.)

Die besondere wyse waarop en deur wie die kerk hierdie werk wil doen, word in hoofstuk 4 van die bepalings van die Kerkwet volledig omskryf: „Die kerk is hom bewus van die besondere verantwoordelikheid teenoor die volk en teenoor alle volke en mense wat vreemde staan teenoor die evangelie van Jesus Christus. Daarom ag die kerk dit sy dure plig om die evangelie te bring aan: alle buitekerklikes, die volk van Israel en die volk wat oorwegend heidens is." (Kerkwet, a.w., Bepaling 42, bl. 32.) „Die gemeente sowel as **elke lidmaat in die besonder** is geroepe tot verbreiding van die evangelie in eie omgewing. Die arbeid van die predikant, ouderlinge en diakens, moet steeds daarop gerig wees **om die gemeente in sy geheel en die belydende lidmate in die besonder toe te rus** vir hulle dienswerk, naamlik om die apostoliese opdrag van Christus aan sy gemeente in die wêreld uit te voer. Die arbeid onder die buitekerklikes . . . **moet deur die ampsdraers en die gemeente** altyd beskou word as deel van hulle arbeid. Hulle moet veral aandag skenk aan die gesinslewe en aan die jeug uit hierdie gesinne, **en aan die verspreiding van die Bybel,** dit is die Woord van God, onder alle mense. **Die inisiatief,** die voortdurende sorg en **die verantwoordelikheid** vir die arbeid van die gemeente onder die wat vreemd staan teenoor die evangelie, **berus by die kerkraad.** (Kerkwet Bepaling 44, bls. 32.)

Die kerk wil die evangelie bring aan alle mense. Alleen as die kerk „wêreldsentries" is, is dit kerk ooreenkomstig die kerk se aard en wese (Vergelyk H. Kraemer, a.w., bl. 125). Die kerk wil nie sporadies een of twee uit die geledere van sy eie volk of ander volke kersten nie maar die volk as geheel. Voordat die kerk egter weet wie die persone is in wie se lewe die evangelie of die evangelie in verdraaide vorm inslag of geen inslag geneem het nie, sal hulle eers deur middel van sensus opgespoor moet word. Vanselfsprekend is die kerkraad verantwoordelik vir hierdie werk. **Hierdie deur en deur administratiewe werk behoort egter net die leiding van die kerkraad te geniet, gemeentelede behoort hierdie werk self te doen.** (Vergelyk D. J. Booysen, Julle sal My Getuies wees, H.A.U.M. Pretoria en Kaapstad, bl. 53, 54 en 57.) Dit behoort nie jaarliks of maandeliks te geskied nie maar daagliks. In elke wyk kan 'n straat toegewys word aan 'n bepaalde huisgesin wat voortdurend die sensusvorm van daardie straat op datum hou. Nadat die gegewens bekom is, word dit deurgegee aan die ouderling van die wyk. **As die plaaslike kerkraad nie oor die nodige masjienerie beskik om die bepaalde buitekerklike te bearbei nie, moet die gegewens deurgegee word aan een van die susterskerke. Dit gaan uiteindelik nie om 'n bepaalde kerk nie, maar om die koninkryk van God.**

Nooit mag die verantwoordelikheid van die plaaslike kerkraad deur 'n kommissie oorgeneem word nie. (Vergelyk Die Kerkbode, a.w., 21 Maart 1973, bl. 369.) Die uiteindelike bearbeiding van die buitekerklike geskied onder opsig van die plaaslike kerkraad, in die besonder van die wyksouderling. **Myns insiens kan dit die beste geskied in die gemeente deur dieselfde pad te bewandel as in die geval van die kerklosse en kerklose. Ook hier mag die gewone gemeentelid nooit verklaarder van die Skrif word nie maar slegs oorverteller daarvan.** As die gemeentelid vassteek en nie verder kan gaan nie as gevolg van die ander se ongeloof en hardheid om die Woord te hoor, **gee hy 'n Bybel aan hom en vertrek voorlopig.** Die Woord self met die werking van die Heilige Gees kan seker veel meer vermag as ons met ons gepraat. Na 'n periode keer die gemeentelid weer terug na die betrokkene.

Of die werk onder die buitekerklikes nie gedoen moet word op dieselfde wyse as die N.G. Kerk se Jeug tot Jeug Aksie nie, is in die moderne tyd dikwels gevra. Hierdie werkswyse moet afgewys word. Hierdie werkswyse plaas die plaaslike gemeente en kerkraad onder verdenking. Gewone lidmate word hier sondermeer verhef tot ampsdraers sonder dat hulle die nodige opleiding en die nodige toerusting ontvang het. (Vgl. A. J. Conradie, Ons en Die Evangelisasie, Die Hervormer, a.w., Augustus en September 1974.) **Dr. H. Kraemer wys daarop dat die werk onder die buitekerklikes die beste gedoen kan word daar waar hulle besig is met hulle alledaagse werk in die wêreld.** In die wêreld, by hulle alledaagse werk is die gemeentelede se „locus standi et vivendi, de plaats waar zij staan en leven, daar hebben ze dus hun werk te doen als de leden der kerk. Indien evenwel het lekendom van de kerk, verstrooid in en door de wereld, werkelijk zich gedraagt als wat het in wezen en naar zijn roeping is, dan vindt de ononderbroken dialoog tussen kerk en wereld vooral plaats door hen. Zij vormen de dagelijks herhaalde projectie van de kerk in de wereld." (H. Kraemer, a.w., bl. 163.)

Aan die owerheid is 'n besondere taak opgelê: „Hulle amptelike plig is om nie alleen ag te gee op en te waak oor die burgerlike regering nie, maar ook om die hand te hou aan die heilige kerkdiens; om te weer en uit te roei alle afgodery en valse godsdiens, om die ryk van die antichris te gronde te rig en die koninkryk van Christus te bevorder . . ." (Nederlandse Geloofbelydenis, artikel 36.) Hierdie opdrag kan die owerheid alleen uitvoer as hulleself geluister het na die Woord. Dit bring mee dat die kerk positief leiding sal gee aan die owerheid. „Die Kerk bewus van sy opdrag om voor owerheid en volk te getuig van die evangelie van Jesus Christus, en van sy taak om te ywer vir die bewaring en voortdurende hervorming van die Christelike lewensorde in staat en maatskappy, doen dit deur middel van kanselboodskappe, herderlike briewe en deur hom regstreeks te rig tot owerheid en volk." (Kerkwet, a.w., bepaling 43, bl. 32.) 'n Deel van hierdie owerheid is lidmate van ons kerk. **Die Kerk se herderlike skrywes, kanselboodskappe en regstreekse skrywes aan die owerheid, sal veral deur hulle baie duidelik gehoor en begryp moet word sodat hulle in die besonder 'n positiewe klank kan laat hoor wanneer wetgewing gemaak en beslissings gevel moet word. Die lidmate**

☐ Vervolg op bladsy 36

Vrouerubriek

Hervormde Predikantsvroue in Suid-Afrika vanaf 1652

● DR. H. M. REX

50. Elizabeth Johanna Jacobse, eerste eggenote van ds. M. C. Vos

X

Toe daar in die loop van 1801 — ongeveer dieselfde tyd toe ds. Vos die belofte aan sy vrou gemaak het dat hulle ’n reis na Engeland kon onderneem om van die godsdienstige aktiwiteite in dié land persoonlik op hoogte te kom — in die vêrafgeleë distrik Graaff-Reinet probleme ontstaan het tussen die burgers en landdros Horatius Maynier en waarvandaan ds. Vos „juist, hetgeen in dit Land anders nooit gebeurt, een kerkelijk beroep ontvangen had", het die destydse goewerneur, genl.-maj. Francis Dundas, ds. Vos gevra of hy dit nie gunstig wou oorweeg om die beroep na Graaff-Reinet aan te neem nie, of so nie, dan in elk geval ’n tweede besoekreis daarheen te onderneem. Die goewerneur het gehoop dat ds. Vos deur sy prediking en invloed meer goeds onder die opstandige Graaff-Reinetters sou kon bewerkstellig wat tot die herstel van rus en orde kon bydra as wat sy eksellensie tot op daardie tydstip deur sy politieke en militêre mag kon uitrig.

Die lidmate van Roodezand het by ds. Vos aangedring om nie die beroep na Graaff-Reinet aan te neem nie en om ná die afhandeling van sy sending met sy gemeentelike arbeid onder hulle voort te gaan.

Nadat ds. Vos afskeid van sy gemeente en van sy huisgesin geneem en hulle aan die sorg van die HERE opgedra het, het hy op 5 Oktober 1801 op sy tweede besoekreis na Graaff-Reinet vertrek. Soos vantevore het hy „onder verzuchtinge tot God" die evangelie verkondig en die sakramente bedien. Terwyl hy in die rigting van Graaff-Reinet getrek het, het hy „alom de schrikbarendste berichten van dat district" gehoor. Die dorp, waarin die sendelinge Van der Kemp en Read werksaam was (waarskynlik Bethelsdorp), was om gegronde redes deur gewapende burgers beleër en sou aangeval word sodra versterking opgedaag het.

Ds. Vos was van oortuiging dat ’n verskriklike bloedbad, waartydens die sendelinge in alle waarskynlikheid sou omgekom het, sou plaasgevind het as die Voorsienigheid hom nie op die kritieke tyd daar laat aanland het nie. Nadat ds. Vos mettertyd sy pligte as evangeliedienaar nagekom en die goewerneur spoedig die ongewilde landdros verwyder het, het die oproer langsamerhand tot bedaring gekom.

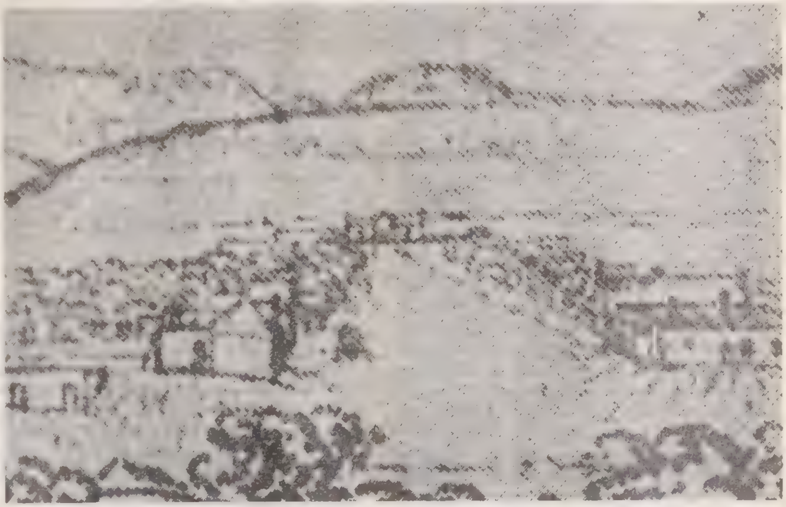

Tydens sy besoek aan Graaff-Reinet in 1801 was ds. Vos die eerste Kaapse predikant om in die „nieuwe en ruime" tweede kerkgebou te preek. Die enigste bestaande tekening van die kerkgebou kom voor op ’n tekening wat die reisiger, Burchell, in 1811 van die dorp Graaff-Reinet gemaak het. In sy reisverhaal lees ons onder andere: „A large handsome building, on the ground plan of a cross, stands on a spacious plain at the northern end of the main street, of which it forms the terminating object; while the river, with its banks beautifully clothed with trees and shrubs, closes the southern end.

Terwyl ds. Vos verder in die rigting van Graaff-Reinet gereis het, het hy die „arme vrouwen en kinderen" van die gewapende burgers, sowel as hul bejaardes en siekes, wat deur die moordsugtige swartes van hul plase verdrywe en van hul vee en goed beroof is, besoek. Hy het die mense op verskillende plekke, waar hulle swak gehuisves was en armoede en ongemak verduur het, aangetref. Wat hom veral ter harte gegaan het, was dat hy tydens sy vorige besoek verskillende van dié mense op hul plase besoek en hulle toe as welgesteldes leer ken het.

Ds. Vos het enkele dae onder hulle vertoef, vir hulle gepreek, weer ’n keer hul krankes besoek en hul ongedoopte kinders gedoop.

In Graaff-Reinet het ds. Vos ’n paar weke gebly en daar die voorreg gehad om die eerste Kaapse predikant te wees om in die „nieuwe ruime kerk, door de landlieden opgebouwd, maar nog niet ten volle voltooid" te preek.

Op sy tweede reis na Graaff-Reinet het ds. Vos begin ly aan die eerste tekens van „graveel" nier- of blaasstene en somtyds was die pyn so erg dat hy op die preekstoel in die Graaff-Reinetse kerkgebou met een van sy knieë rustende op ’n stoel, gestaan en preek het. Daar het hy ook elke dag die sendelinge Van der Kemp en Read te sien gekry maar hy kon „met den grooten Van der Kemp in sommige opzichten niet eens worden". Waaroor die verskil van opinie tussen Vos en Van der Kemp was, word nie aangedui nie.

Na sy terugkeer op Roodezand op 21 Januarie 1802, het ds. en mev. Vos alles in gereedheid gebring om na Engeland te vertrek. In die notule van die Kerkraad van Waveren (Roodezand), onder datum 5 April 1802, word oor ds. Vos se vertrek uit die gemeente soos volg berig:

> „Art. 2. De predikant maakte bekend, dat hij, gelijk de broederen weten, reeds lang in bedenking gestaan heeft of hij naar Europa, dan of hij naar Graaff-Reinet trekken zou, dan langer hier zoude blijven; dat hij daarover menigmaal Gods aangezicht gezocht hebbende, eindelijk uit klaar sprekende Voorzienigheid had moeten besluiten, dat 't

☐ Blaai om asb.

HERVORMDE PREDIKANTSVROUE

☐ Van vorige bladsy

> Gods wil was, dat hij weder naar Europa trok . . .”

Ds. Vos het voorts aan sy kerkraad meegedeel dat hy sy demissie van goewerneur Dundas aangevra het en sy ontslag, vergesél van 'n loflike getuigskrif, dadelik ontvang het. Daarop het die kerkraad belowe om aan ds. Vos 'n getuigskrif te gee. Die indruk word gewek dat ds. Vos met die verleende goewerneurlike demissie na Engeland vertrek het sonder om die Kerkraad van Kaapstad of die Klassis van Amsterdam in die saak te ken. In Januarie 1803 het die Kerkraad van Kaapstad by die Klassis van Amsterdam gekla dat ds. Vos onverwags, sonder om die Kaapstadse Kerkraad vooraf te raadpleeg, uit sy gemeente vertrek het en wel binne die tydperk van 15 jaar waartoe hy hom by sy aanstelling as predikant in die Kaapse kerk verbind het en boonop sonder om sy motiewe vir sy vertrek aan hulle bekend te maak. Aangesien die gemeente Roodezand Land van Waveren) deur ds. Vos se vertrek, vakant geword het, is die Klassis van Amsterdam versoek om nog 'n predikant na Kaapland uit te stuur.

Die verskillende beskuldigings en klagte teenoor ds. Vos word geloënstraf deur alles wat ons van ds. Vos weet, ook uit ander bronne as sy eie „Merkwaardig Verhaal”. Goewerneur Cradock het bv. in Januarie 1813 aan die Staatsekretaris in Engeland geskrywe dat ds. Vos **„een van de vroomste en meest verlichte** van de Hollandsche predikanten” aan die Kaap was, 'n beskrywing of kensketsing wat in ons tyd, 160 jaar daarna die gebruik en misbruik van die aanwending van die etiketerende terme **verlig en verkramp** as ou, opgewaarmde kos laat voorkom en wat dit in werklikheid is. Die ou spreekwoord bly dus waar: Uit Afrika kom daar altyd iets nuuts!

Na aanleiding van 'n opmerking wat ds. Vos se korrespondent oor mev. Vos se houding en aandrang om die Kaap te verlaat en na Europa terug te keer, gemaak het, het ds. Vos hom soos volg uitgelaat:

> **„Het was ook zeker, gelijk gij terecht aanmerkt, mijn Vriend! voor mij zeer beproevend, dat mijne echtgenoote, die bij hare aankomst in Holland zoo wanhopend was, omdat ik niet naar de Kaap, maar zij naar Holland moest, mij nu zoo aanhoudend lastig viel om de Kaap weder te verlaten en naar Europa terug te keeren; dan Gods raad moet bestaan, en wij bemerken van achteren doorgaans eerst, hoe het een en ander, schoon op dien tijd voor ons minder aangenaam, daartoe dienstbaar zijn moet. Zij had een** ongesteld lichaam, en daaruit vloeit dan al dikwerf voort een mindere tevredenheid in 's Heeren weg.”

Toe hy hierdie herinneringe op skrif gestel het, was sy reeds oorlede en daarom kon hy skrywe:

> „Nu is zij intusschen alles te boven en al sedert lang zoo ik vertrouw, om de verdiensten van Jezus, uit genade, van het een en ander geheel verlost en volmaakt zalig.”

Terwyl ds. Vos agt jaar lank die Roodezandse gemeente bearbei en die agting en liefde van „blanken en zwarten, Christenen en Heidenen” verwerf het, kon of wou sy Kaapsgebore vrou haar in dieselfde tyd in die pastorie van Roodezand, nie aanpas by die lewe op die afgeleë plattelandse kerkplaas nie, kon sy haar blykbaar nie toewy aan die werk van 'n predikantsvrou nie, het sy probleme gehad met haar senuwees en gesondheid, kon sy nie oor die weg kom met haar swart bediendes nie en het sy begin terugverlang na die pastorielewe in Nederland.

In April 1802 het ds. Vos sy afskeidspreek na aanleiding van Deut. 30:19 op Roodezand gehou, waarna hy en sy vrou afskeid geneem het van hul gemeentelede en na Kaapstad vertrek het met die oog op hul seereis vandaar na Engeland.

(Word vervolg)

DIE KERK EN DIE AMPTE

☐ Van bladsy 34

sal voortdurend vir die owerheid moet bid. (1 Timotheüs 2:1-2 vergelyk ook die Nederlandse Geloofsbelydenis, artikel 36.) Die lidmate sal ook by die stembus alleen moet stem vir die owerheid wat hulle oortuig is die land goed sal regeer en die Christelike godsdiens sal bevorder.

Die evangelieverkondiging aan die volk wat oorwegend heidens is, wil die kerk doen op 'n besondere manier:

„Die Kerk deel in die roeping van die heilige, algemene Kerk om die evangelie aan alle volke te verkondig deur uit die volke wat oorwegend heidens is, dienaars van die Woord te vorm en toe te rus vir die diens van die evangelie in die taal en die begrippe van hulle aan wie die verkondiging geskied, en deur diegene wat deur hierdie diens tot geloof gekom het, behulpsaam te wees in die vorming van gemeentes en aktiwiteite van selfstandige kerk of kerke.” (Kerkwet, a.w., bepaling 47, bl. 33.) So wil die kerk hierdie werk verrig omdat hy oortuig is dat aldus die bevel van die Here „Maak dissipels van al die nasies”. Matteus 28:19 — die beste tot sy reg sal kom en dat die eenheid in Christus deur so 'n werkswyse en werkverdeling nie geskaad sal word nie. Die kerk wil die werk ook so doen omdat hy bewus is van die oneindige gevare wat vermenging vir die onderskeie volksgroepe inhou. (Vergelyk Kerkwet, a.w., artikel 3, bl. 1.)

Die leiding wat hierdie werk betref word gegee deur die Sendingraad. Hierdie werk word ringsgewys aangepak waar die ringsraad die leiding neem. Hierdie besondere wyse van doen onthef die gewone lidmaat nie van sy verantwoordelikheid nie. **Hierdie werk vra daaglikse voorbidding, daaglikse dankbaarheid en voortdurende materiële steun van elke lidmaat van die Kerk.** Veel meer as die georganiseerde werk sal gedoen moet word. Ons as gelowiges verkeer tans voortdurend saam met hierdie andervolkiges by ons werk en tuis. Niemand het beter as ons die geleentheid om met hulle te praat nie. **Niemand as ons het 'n beter geleentheid om die waarheid van die evangelie aan hulle te vertel nie. In geen opsig word ons verhinder om die geskrewe Woord aan hulle te gee nie. Die geleentheid tot gesprek moet ons nie laat in die hande van die kommunis en die vyandiggesinde nie.**

(Slot)

LEES! LEES!

Pretoriana
onder redaksie van dr. Herman Rex
Uitgawe van die Genootskap Oud-Pretoria; nr. 12 Desember 1975

In hierdie uitgawe van Pretoriana is daar 'n ellelange lys van artikels en briewe, oorgeneem uit die kolomme van 'n stuk of twaalf verskillende koerante wat almal pleit vir die behoud van die paar geboue op die westelike flank van Pretoria se historiese kerkplein, wat van owerheidsweë met sloping bedreig word. Die sloping word aangevoel as n' verarming van ons republikeinse verlede, 'n breuk met oud-Pretoria. Die idee wat dan ten gunste van sloping sou spreek is om die plein te moderniseer en as sodanig die ou historiese geboue te vervang met moderne hoë geboue van soveel en soveel verdiepings. Die argumente ten gunste van sloping laat 'n mens dink aan die rede wat indertyd aan die begin van hierdie eeu aangevoer is om die ou historiese kerkgebou, vroeër van die Hervormde gemeente van Pretoria te sloop. Die toring sou dan bouvallig wees en dus gevaar inhou. Toe uiteindelik tot sloping toegestem is en daartoe oorgegaan moes word toe was alleen die allerbeste metodes met die allergrootste gesukkel in staat om die stewige toring teen die grond te kry.

Mag nou die tweede poging om 'n deel van ons historiese volksverlede te sloop nie slaag nie.

Dit is die vurige wens van tienduisendes.

Joh. Dreyer

Vir ouer en kind

● **DS. W. H. SWART**
(Vervolg)

VERANDERING TER WILLE VAN VERANDERING

DIE „Christian Foundation van Tony en Susan Alamo van Hollywood Boulevard is die laaste groep waarby ons kortliks wil stilstaan. Oor die algemeen is die groep die stille traktaat-verspreiers met „repent" as wagwoord. By die groep leef daar die sterk siening dat die laaste van die dae naby is en dat daar 'n absolute afwesigheid is van ware getuies vir Christus in die bestaande geordende kerke. Wat miskien die mees opvallende van die groep is, is die prominentheid van swartes in hulle geledere.

Hulle noem hulle „communes" „foundations" en hier leef man en vrou nie net alleen afsonderlik nie, maar meestal ook geskeid en kontak van enige aard is ontoelaatbaar.

Die leefwyse en voorregte van die groep is opvallend anders en minder as die van hulle twee leiers. Die groep verleen dieselfde outoratiewe gesag aan die „King James Version of the Bible" as die ander Jesus-groepe. Tony is die enigste een in die groep wat 'n koerant mag lees om so die vervulling van die profesie met betrekking tot die eindtyd te volg. Die groep het ook die siening dat daar geen sekerheid is deur slegs te glo in die verlossingswerk van Jesus nie, maar dat hulle gedurig aan God moet bewys dat hulle gelowig is. Hulle glo dat hulle met hulle straatwerk God gelukkig hou, maar nooit weet wanneer dit genoeg is nie. Palms merk egter op dat: „Their words are about Jesus, but their literature is about their group. Their 'witnessing' is not an attempt to win people to the Saviour but to simply throw out words about Jesus to as many people as they can. They want to reach numbers."

Dit dan net een en ander oor enkele van die baie groepe wat ons in die Jesusbeweging aantref. Vervolgens kyk ons na die Jesusbeweging en die Jode en die Jesusbeweging en die Rooms-Katolisisme asook die indrukke van twee hippies van die Jesusbeweging.

Die Jesusbeweging en die Jode

Die Jode wat by die Jesus Movement aansluit beweer dat hulle nie hul Judaïsme afsweer nie, „maar dit vervul", dit wil sê selfs 'n godsdiensgroep wat Jesus nie aanbid of erken as die Christus nie, en wat nog leef na die Messiasverwagting, word deel van die Jesusbeweging sonder om hul geloof af te sweer. 'n Aanvaarbare verduideliking word nie gegee nie en mens weet nie of dit dalk iets te maak het met die afiniteit wat die Jesus People vir die ou Joodse leefwyse het nie.

Ons weet egter dat daar 'n baie sterk drang is by sommige Jesus Movement groepe om te ver-Joods. So byvoorbeeld word die ou Joodse leefwyse aanvaar as die beste manier van lewe. Dawid Berg van die Children of God het selfs beweer dat hy Joods is en die groep het hul aanvanklik ook in twaalfstamme soos Israel van ouds verdeel. Verder het hulle Joodse Bybelname aangeneem byvoorbeeld Jetro Josua ensovoorts en hulle bestaan te laat probeer ooreenstem met die geskiedenis van Israel.

Volgens 'n opname wat gemaak is het dit getoon dat 30% van die hippies in San Francisco Jode is. Reverend Martin Resen, predikant van Bar Shalom Hebrew Christian Fellowship, sê dat 'n groot getal jong Jode in Bay Area hulle by die Jesus Movement aangesluit het. Die opmerking is gemaak dat „The Jesus kids have found their answer, not in churches or with their parents, but in one of the most distinctive aspects of the Christian Youth scene — the Jesus communes".

Plowman berig ook van 'n sekere Donald Tobias van Arlington Virginia, wat Bybelstudie met 'n groep Jode begin het. Baie het Jesus aangeneem maar nie noodwendig die Christelike kerk nie.

Die Jesusbeweging en die Rooms-Katolisisme

Die uitbreiding van die Jesusrevolusie na Nederland het noodwendig ook die Roomse pinksterbeweging 'n groot stoot gegee. Dit is eienaardig hoedat 'n beweging sonder enige liturgiese orde, invloed en stimulis aan 'n „liturgiese kerk" kan gee. Dog het dit gebeur.

So verhaal Plowman die geskiedenis van die „Blessed Sacrament" 'n Rooms-Katolieke kerk in Seattle's noordelike kant. Honderde mense was teenwoordig en na 'n eenvoudige diens van Father Joseph Fulton „on Christian living" het die teenwoordiges verversings gaan geniet. Toe het die nonne en die ander teenwoordiges begin handeklap, getuienis word gelewer, gebede is geprewel en deur 'n stortvloed van trane heen hoe goed God vir hulle die afgelope week was en hoedat Hy die regte woord gespreek het in tye van persoonlike nood. Toe die verslaggewer opmerk dat dit meer na 'n Baptiste diens as na 'n Rooms-Katolieke diens lyk het een van die nonne geantwoord „we are Christian". So bied die Jesusbeweging ook ruimte vir Protestantisme en Rooms-Katolisisme.

Twee hippies gee hulle indrukke van die Jesusbeweging

Roger C. Palm vertel van die eerste hippie se berig: „This Jesus kid was talking at me, real loud and peppy, like he was hopped up or something. I kept trying to stop him so that I could ask a question about Jesus, but he kept quoting one Bible verse after another. Since I was a little bit high on L.S.D., I began to wonder if he was realy there. So I asked him, 'Are you really here?' Fortunately he answered me, because I was beginning to think that I was imagining him."

Uit 'n traktaatjie: „A hippie goes to Church" vertel 'n ander „unconverted Hippie" wat by 'n „Baptist church" met 'n „turned on" jeug program was en waar die meeste mense „hip" was as volg nadat hy die „diens" bygewoon het: „. . . I took stock of my hippie crowd and your Christian crowd . . . I can't see too much difference . . . We practically dress the same, talk the same, show the same disrespect for our square elders. And we dig the same rock music . . . You know, except for soap and water, we're almost identical . . . But to you turned-on Baptists, I say, 'Christianity? No thanks, I really don't see too much difference'."

'n Mens vra jou dan net self af of ons hier nie met 'n gevaarlike beweging te doen het wat reeds sterk op pad is na Suid-Afrika nie.

Ook as kerk sal ons lig moet loop dat ons nie deur die vroom praatjies van hierdie mense mislei sal word nie.

(Slot)

Wie 'n prinsipiële vyand van die Jode is, laat hom ken as 'n prinsipiële vyand van Jesus Christus. Antisemitisme is sonde teen die Heilige Gees.

Karel Barth

LEES! LEES!! LEES!!!

Bybelkunde St. 9

Inleiding tot die Ou Testament en agtergrond van die Nuwe Testament

deur prof. dr. J. I. de Wet en prof. S. C. W. Duvenage

Interkerklike Uitgewerstrust: Pretoria, Potchefstroom, Kaapstad, 1976

Hierdie boek van 191 bladsye val in die reeks leerboeke vir Godsdiensonderrig en Bybelkunde op skool. Die skrywers slaag uitmuntend om 'n deeglike inleiding te gee op die Ou Testament en die Nuwe Testament. Aan die einde van elke hoofstuk word vrae en take gegee wat die inhoud van die hoofstuk en selfs nog breër, dek. In die gedeelte wat handel oor die Ou Testament word die Bybelse stof op so 'n wyse gehanteer dat dit vir die leser en die student duidelik word dat die Bybel nie 'n storieboek of 'n wetenskaplike handboek is nie, maar getuig aangaande God wat elkeen roep tot die geloof in Hom. Met 'n tweede druk kan daar miskien 'n bietjie breër gehandel word m.b.t. sekere boeke van die Ou Testament: oor die poëtiese boeke, die kleiner profete en die apokaliptiese stof. Die deel wat handel oor die agtergrond van die Nuwe Testament is besonder waardevol: Dit dek die hele periode tussen die Ou en Nuwe Testament; dit gee 'n volledige beskrywing van elke Joodse party, die staatkundige opset en die Joods godsdienstige lewe in die tyd van die Nuwe Testament. Elkeen wat die Bybel werklik wil verstaan behoort hierdie boek onverwyld te bekom.

M. J. du P. Beukes

* * *

Bybelkunde St 10

Inleiding tot die Nuwe Testament en Geloofsleer, Sedeleer en die Christelike gebed

deur dr. Murray Janson, prof. dr. S. C. W. Duvenage en prof. dr. J. I. de Wet

Interkerklike Uitgewerstrust: Pretoria, Potchefstroom, Kaapstad, 1976

Hierdie boek van 182 bladsye val ook in die reeks leerboeke vir Godsdiensonderrig en Bybelkunde op skool. Kernagtig maar tog volledig kom die inleiding van die Nuwe Testament, die geloofsleer en sedeleer aan die orde. Op elke boek van die Nuwe Testament word 'n inleiding gegee wat voldoende is om die inhoud van die boek en die hele Nuwe Testament baie beter te verstaan. Die geloofsleer word behandel aan die hand van die Twaalf Artikels. Op grond van 'n wye dogmatiese kennis word elke stuk van die belydenis so toegelig dat die volle omvang en betekenis duidelik spreek. Die sedeleer kom aan die orde uitgaande van die Tien Gebooie en die Ons Vader. Beide gebod en gebed word so verklaar dat die inhoud vir die leser en die student meer sprekend sal wees as ooit van te vore. Vir elke leerling en gelowige is hierdie boek 'n skat van groot waarde.

M. J. du P. Beukes

* * *

Nagelate Gedigte

deur Wilhelm Knobel

Uitgegee deur Perskor-uitgewery, Doornfontein, Johannesburg

Beskikbaar teen R7,75

By die lees van Nagelate Gedigte kan mens bykans nie anders as om die nagmerriereis deur Dostojefski se Skuld en Boete in 'n mate te herbeleef nie. Nagelate Gedigte, anders as in Skuld en Boete waar jy deurgaans trippel-trap op die dun grens tussen lig en duisternis, goed en kwaad, is 'n selfportret, 'n aangrypende psigiese belewenis van 'n affektiewe psigose.

Knobel se digkuns is nie slegs 'n kosbare literêre toevoeging nie, maar ook 'n uiters gevoelige uitbeelding van 'n psigiatriese siektetoestand, soms onthutsend eerlik en deurgaans in fyn digterlike taal beskrywe.

Die verstaanbaarheid van sy digkuns word deur sekere oorheersende onderwerpe moontlik gemaak.

Die liefde: getrou aan sy siektebeeld beleef hy sterk emosionele verbintenisse, dog van kortstondige aard.

Die dood: die oorlye van bepaalde figure in sy lewe (sy vader en sy susterskind), selfs die dood van 'n bees of 'n vriendin se hondjie, maak die dood 'n vreeswekkende tema in sy werk.

Musiek: hy voel hom veral aangetrokke tot die werk van Beethoven, moontlik ook weens identifikasie met die komponis se somber, strydverduisterde emosionele lewe.

Godsdiens: speel van kindsbeen af 'n groot rol in sy lewe en herhaaldelike insidensie van sy siektetoestand laat hom die Rooms-Katolieke geloof aanvaar. Knobel worstel met die toestand na die dood en hy het eenmaal verduidelik dat elke persoon hierna anders sal wees (volgens die wet van karma?).

Ten slotte sy siekte: dié vind neerslag in talle gedigte. Hy beskryf sy melankolie (kenmerkend vir dié siektetoestand), onttrekking, psigotiese onwerklikheid en selfs brabbeltale.

Knobel se verse vereis 'n fenemenologiese waardering, hoewel elke liefhebber van poësie die skoonheid van sy werk sal indrink en soms (dalk?) bewus sal wees van die diep afgrond wat uiteraard in elke mens sluimer.

* * *

Ouer en Kind

deur M. C. H. Sonnekus

Perskor-uitgewery. Hardeband

Prys R6,00

Hierdie handleiding oor opvoeding en opvoedingsprobleme is deur 'n opvoedkundige geskrywe wat al heelwat oor die onderwerp geskryf het en tans professor aan die Universiteit van Pretoria is. Die eggenote van die eerste minister het haar weg oopgesien om die boek van 'n voorwoord te voorsien.

Die boek handel hoofsaaklik oor opvoeding in die ouerhuis, soos dit plaasvind tussen ouer en kind. Daar word 'n helder en goed verstaanbare uiteensetting oor opvoeding as sodanig gegee, en daarna 'n hoofstuk oor die kind self in sy verskillende stadiums met die behoeftes wat daaruit voortvloei. Die huidige tydsgewrig met sy eie problematiek kom ook in perspektief en die vraende en soekende ouer wat met al sy probleme in verband met die opvoeding van sy kind erns wil maak, neem dankbaar kennis van die tweede deel van hierdie publikasie wat juis op allerlei opvoedingsprobleme toegespits is. Die boek slaag goed daar in om begrip te kweek by die leser van hierdie lewensbelangrike verhouding tussen ouer (en ouer mens) en kind wat altyd as opvoedingsverhouding 'n delikate situasie veronderstel wat steeds verantwoordelike benadering van die ouer vereis.

Die leser kom onder die indruk van die vordering en groei op die gebied van die opvoedkunde. Die onderwerp is nie nuut nie (ouer en kind-publikasies staan op menige boekrak) en die skrywer moet hom handhaaf tussen formidabele outeurs op hierdie gebied, maar hy bied sy eie sienswyse en verskille ten opsigte van geykte opvattings oortuigend aan.

Die kerk kom ook in die gesigskring wat die skrywer se siening van die opvoedkunde betref. Omdat hierdie bespreking in 'n kerkblad verskyn, kan mens verwag dat hieroor 'n opmerking gemaak word. In die boek is hierdie rol van die kerk in die opvoeding van die kind baie kort en beperk tot twee kort paragrawe. Die skrywer praat van die

☐ Vervolg op bladsy 40

DOODSBERIGTE

IN MEMORIAM

Dit het die almagtige God behaag om die siele van hierdie ons tans gestorwe broeders en susters tot Hom te neem. Hulle liggame is aan die aarde toevertrou in die vaste en sekere hoop van die opstanding tot die ewige lewe deur ons Here Jesus Christus wat die vermederende liggaam gelyk sal maak.

In liefdevolle herinnering dink ons terug aan ons ontslape dierbares wat ons vooruitgegaan het en nou rus van hulle arbeid. Ons mis hulle, maar treur nie oor hulle soos die ander wat geen hoop het nie. Ons dank God vir wat hulle deur sy genade beteken het.

IN MEMORIAM

SMIDT, J. C. J. In liefdevolle herinnering aan my dierbare man. Na 3 jaar van eensaamheid wat verby is dink ons terug na die 6de April toe my man plotseling en onverwags van ons weggeroep is deur die dood in die ouderdom van 66 jaar en 4 maande. Soet is die herinnerings aan hom wat ons baie lief gehad het. Ons sal hom nooit vergeet nie, maar altyd mis.

Bedroefde eggenote
Sannie Smidt,
kinders, kleinkinders
en agter kleinkinders.

IN MEMORIAM

VAN STADEN, Jacobus Frederick. — 23/2/1966 — Na elf jaar dink ons nog met liefde en verlange aan my dierbare eggenoot, ons vader en grootvader wat ons hemelse Vader van ons weggeneem het. Die mooi herinnerings sal altyd vir ons kosbaar bly so dink ek ook aan my dierbare moeder Magdelena Stefiena Norval wat die 9/1/1957 deur die dood van ons weggeneem is. Ons berus dit was Gods wil.

Verlangende eggenote
Fiena van Staden,
kinders en kleinkinders.

Eeufeeslaan 68,
Floridameer 1710.

Die Hervormer

AMPTELIKE ORGAAN VAN DIE NED. HEV. KERK VAN AFRIKA

Geregistreer aan die Hoofposkantoor as 'n Nuusblad.

Uitgegee deur die
Ned. Hervormde Kerk
van Afrika.

Intekengeld: R3,00 per jaar.

Die blad verskyn in die begin van elke maand. Stukke vir publikasie moet die redakteur op die allerlaastste bereik, dertig dae voor publikasie.

ADVERTENSIETARIEWE:

Geboortes, verlowings en huwelike R3,00 vir 'n maksimum van 60 woorde, en 3 sent per woord bo 60 woorde, vooruitbetaalbaar.

Handelsadvertensietariewe op aanvraag beskikbaar van:
Die Advertensiebestuurder,
DIE HERVORMER,
Posbus 18061, Hercules 0030.

Advertensies moet aan die advertensiebestuurder gestuur word nie later as 6 weke voor datum van publikasie nie.

As 'n foto geplaas moet word R7,00 ekstra vir die maak van drukkersblok.

IN MEMORIAM

JANSE VAN NIEUWENHUIZEN, Andries G. Drie jaar van eensaamheid en verlange is verby maar nog bly die dag van 13 Februarie 1974 onvergeetlik. Sy liefde, lewe en voorbeeld sal altyd 'n dankbare nagedagtenis bly. Sy plek is vir altyd leeg maar ek gun hom die rus.

Steed verlangende eggenote
Elsie.

S.A.V.F. Tehuis
Middelburg, Tvl.

IN MEMORIAM

SWART, A. A. J. Ons dink aan 27 Maart, een jaar reeds verby, toe van ons weggeneem is my man en vader, Adriaan Andries Jacobus Swart.

Sy plek is leeg.
Sy stem is stil.
Ons swyg O Heer
dit was U wil.

Van bedroefde Marie
en kinders.

Posbus 93
Penge.

Ds. J. J. Engelbrecht (Sr.)
Nuwe telefoonnommer 496326

Amptelike Berigte

Ringsvergaderinge

In terme van Bepaling 9 tot die Kerkwet word lede van Ringsvergaderinge hiermee opgeroep na onderstaande byeenkomste. Ringskribas sal self verder alle besonderhede verstrek. Van ander Ringsvergaderinge is nog geen besonderhede ontvang nie. Reël met mej. A. Venter, Interne Oudit.

Ring van Rustenburg — 24 en 25 Mei Brits.
Ring van Pretoria — opening 21 Maart en word voortgesit op 4 tot 6 April Pretoriagemeente.
Ring van Zeerust — 19 en 20 April Stella.
Ring van Krugersdorp — 13 tot 15 Junie ?
Ring van Germiston — 27 tot 29 Junie ?
Ring van Suidwes-Afrika — 20 tot 22 Mei Windhoek.
Ring van Bloemfontein — 13 en 14 Mei Queenstown
Ring van Pietermaritzburg — 26 tot 28 Mei Glencoe.
Ring van Maquassi — 12 en 13 April Christiana.
Ring van Noordelike Pretoria — 13-15 Junie Wonderboompoort.
Ring van Bronkhorstspruit — 13 en 14 April Witbank.
Ring van Trichardtsfontein — 5 en 6 April Hendrina.
Ring van Pretoria-Noord — 16 tot 18 Mei Noordwestelike Pretoria.
Ring van Bothaville — 19 en 20 Junie Allanridge.
Ring van Brakpan — 15 tot 17 Mei Zesfontein.
Ring van Wes-Kaapland — 16 Mei Kaapstad.
Ring van Roodepoort — 23-26 Mei Horison.
Ring van Johannesburg — 23-25 Mei Johannesburg-Suid.
Ring van Zoutpansberg — 14-15 Junie Kampersrust.

BEROEPE PREDIKANTE

Aangeneem

Ds. L. J. J. Nell van Van der Hoff na Ontdekkers.
Ds. J. van Immerzeel van Carletonville na Marikana.

Bedank

Ds. F. G. J. Loots van Virginia na Elandspoort.
Ds. J. van Immerzeel van Carletonville na Turffontein en Nigel.
Ds. M. J. van Schalkwyk van Delmas en Vereeniging.
Ds. W. P. van der Merwe van Horison na die kombinasie Kathu/Kuruman/Postmasburg/Upington.
Ds. C. J. J. van Rensburg van Vryheid na Villieria.
Ds. J. P. J. Fourie van Ebenhaeser (Ellisras) na Elandspoort.
Ds. J. A. Beukes van Kemptonpark-Oos na Kimberley.

Lees! Lees!

☐ Van bladsy 38

rol van die kerk waar hy met die jongmense en kinders besig is, en verwys na „kerklike opvoeding". As hy van opvoedingsprobleme praat meen hy dat die kerklike verenigings ook voorkomend en hulpverlenend (in die opvoedingssituasie) kan (of moet) optree. Die kerklike leiersfigure moet opvoedkundig geskoold wees: „Studie van die opvoedkunde is ook hier 'n voorvereiste" (bl. 159).

Die feit is egter dat die kerk in sy kerklike werk en optrede aan ander sake gebonde is. Van die Christelike godsdiens moet ons onthou dat dit uniek is, in dié sin dat dit nie 'n godsdiens naas ander godsdienste is nie, met andere woorde nie iets wat deur die mens tot stand gebring en deur sy vermoëns gedra word nie. Dit is deur mense en hulle vermoëns. In die middelpunt is die Woord van God met sy eie krag en dra-grond waar daar sprake van die werk van die Heilige Gees is. Indien ook die jeugwerk van die kerk hier rondom sentreer (soos dit hoort), sal die kerk groot versigtigheid aan die dag lê ten opsigte van so 'n stelling, en eerder vir homself die perke vasstel en die noodsaaklikheid uitmaak van die gebruikmaking van die beginsels van die opvoedkunde wat as hulpwetenskap in die gang van kerklike handeling in hierdie wêreld gesien word.

Dit daar gelaat — mens erken dat dit seker 'n ander hoofstuk vra, om van formele en praktiese kant op die rol van die opvoedkunde in die arbeid van die kerk in te gaan. Ons stem graag die skrywer toe dat 'n goeie begrip van die opvoedkunde alleen bevorderlik vir jeugwerk kan wees.

Die boek het egter sy doel — en beantwoord baie goed daaraan. Dit verdien 'n wye leserskring — die paar rand wat hierin belê word, sal die allerbeste diwidende vir die toekoms lewer: welopgevoede, beskaafde en gebalanseerde mense vir die toekoms.

C. J. Viljoen

* * *

Krabat
deur Otfried Preussler
Uitgegee deur H.A.U.M., Pretoria en Kaapstad
Prys R3,90

Krabat is 'n eienaardige, maar goedgeskrewe, insiggewende boek oor die swart kunste, wat in ons eeu saam met duiwelaanbidding die kop hot en haar in die wêreld uitsteek tot groot ontsteltenis vir baie. Dit gee die leser 'n insig van wat gaande is.

E.H.D.

Het onderricht van de Messias
deur dr. P. A. Elderenbosch
Aantekeningen bij het Evangelie van Johannes, 's Gravenhage, 1976, slapband, 168 bls.
Prys f 21,90

Die skrywer behandel die Johannesevangelie op 'n besondere manier teen die agtergrond van die Ou Testament. Hy gaan van die standpunt uit dat hierdie evangelie eintlik 'n opsomming van preke is wat Jesus oorspronklik in die tempel en in die sinogoges uitgespreek het.

Dit was die gewoonte om in die sinagoge elke week 'n vasgestelde gedeelte uit die vyf boeke van Moses in volgorde voor te lees. In Jesus se tyd op aarde is al vyf boeke só elke drie jaar deurgelees. Bowendien is ook nog 'n gedeelte uit een van die ander boeke en die Psalms voorgelees. Elke derde jaar is twee weke voor pase weer begin met die lesing van Gen. 1.

Nou probeer die skrywer 'n verband tussen die betrokke lesings in die sinagoge (hy het 'n keuse uit vyf) en die Evangelie van Johannes lê. Soms lê daardie verband voor die hand en is dit duidelik, maar op baie plekke kom dit kunsmatig voor. Gedagtes uit die Joodse denkwêreld van dié tyd word meermale sonder kritiese kommentaar aangehaal en met die teks uit Johannes gelykgestel, al is dit miskien nie so bedoel nie. Ook kom allegorie (vergeesteliking van sekere feite) meermale voor. Enkele voorbeelde volg hier.

Die duif is algemeen bekend as die simbool van vrede, maar vir die skrywer is dit die teken van goddelike nabyheid (bls. 24). Die klip waarop Jakob by Betel geslaap het, word in die Joodse gedagtewêreld as 'n messiaanse teken beskou. Die verklaring lui dan: vanaf dié klip gaan die verbinding (die leer) na die hemel — dit is 'n voorstelling van die gebed van die volk wat tot God opklim (bls. 29). So probeer die skrywer om op bls. 32 'n verband te lê tussen die wyn op die bruilof in Kana en die wyn wat die apostels op die Pinksterdag sou gedrink het! Meer voorbeelde sou genoem kan word. Baie van hierdie feite is interessant, maar die leser is nie oortuig dat die aangehaalde feite uit die Ou Testament altyd met die teks van Johannes in verband gebring kan word nie. Mens verbaas jou hoe die skrywer elke keer probeer om die kloutjie by die oor te kry.

Daar kom mooi en behartenswaardige dele in die verklaring voor (bv. dié gedeelte wat handel oor die verhore van Jesus), maar as geheel bevredig die boek nie. Daar word te veel en onkrities met buite-Bybelse gegewens wat afbreuk doen aan die geheel, gewerk.

Die foto van 'n reliëfwerk op die omslag is onduidelik en nêrens in die boek kon ek 'n aanduiding van wat dit voorstel, vind nie.

P. G. Geertsema

* * *

Jesus
saamgestel deur die Amerikaanse Bybelgenootskap en versprei deur die Bybelgenootskap van Suid-Afrika, 110 bladsye plus 'n teksregister
Prys 10c

Die samestellers van hierdie boekie het gegewens uit die vier evangeliebeskrywings tematies gerankskik sodat 'n deurlopende beriggewing van die geboorte, lewe, werk, kruisiging en opstanding van Jesus daargestel is. Die seleksies van die stof is só gemaak dat die lees van die boekie daartoe bydra dat kennis van die lewe en werk van Jesus op 'n samehangende wyse opgedoen word.

Die boekie begin byvoorbeeld met die berig van Matteus oor die verlowing van Josef en Maria en die aankondiging van die engel oor Jesus se geboorte. Hierop volg Lukas se beskrywing van die volksregistrasie, die herders in die veld en Matteus se vertelling van die vlug na Egipte. Deur middel van seleksies uit Matteus en Lukas is op hierdie wyse 'n vloeiende verhaal oor die kindheidsgeskiedenis van Jesus saamgestel.

Die boekie is in maklike spreektaal — Engels geskrywe en kan nuttig deur kinders van 12 jaar en ouer gebruik word om sistematiese kennis oor die lewe en werk van Jesus te bekom. In die voorwoord stel die samestellers dit egter self dat die werkie die vier evangelie beskrywings nie wil vervang nie, en dat die Nuwe Testament self ook hierby gelees moet word.

Die boekie is keurig versorg en op papier van hoë gehalte gedruk. Dit bevat ook 'n aantal eietydse fotos wat op 'n sprekende wyse as illustrasies van gebeurtenisse dien. Wat inhoud én afwerking betref, is hierdie boekie 'n winskopie teen slegs 10c per eksemplaar.

J. P. Naudé

* * *

Volkome Vrou
deur Marabel Morgan
Christelike Uitgewersmaatskappy, Roodepoort
Prys nie vermeld nie

Inderdaad 'n insiggewende, vlot geskrewe boek. Alhoewel daar lesers sal wees, wat nie met alles sal saamstem nie, is daar besonder baie en goeie raad in vervat.

Sy maak gebruik van aanhalings uit die Bybel tot stawing van haar ideale.

Dit sal goed wees as binne afsienbare tyd ook so 'n boek getitel die lig sal sien: Die volkome man.

E.H.D.

Dr. Collin se Pille

Prys 35c & 65c.

vir GAL en LEWER

Blakende gesondheid is die teenoorgestelde van die volgende klagtes

- AANGEPAKTE TONG
- NARE HOOFPYNE
- GALAANVALLE
- BITTER MOND
- HARDLYWIGHEID
- VLEKKE, PUISIES, ENS.
- VLEKKIES VOOR DIE OË
- OPGEBLAASTE GEVOEL
- LUSTELOOSHEID
- SOOIBRAND
- GEEL GELAAT

Die oorsaak 'n lui lewer en te veel Gal,

Die beproefde en beste middel —

Dr. Collin se Gal- en Lewerpille

Prys 35c & 65c van alle Aptekers

of van

G. FOURIE
Posbus 762, Pietermaritzburg

DRINK BY U EIE FONTEINTJIE . . .

Ons sou graag AL die drukwerk van die gemeentes van ons kerk wou doen. Ongelukkig is dit nie so nie. Maar ons weet darem dat as gevolg van ons steeds toenemende kwaliteit, beter diens en mededingende pryse, ten minste 99% weer by ons laat druk. As u die 1% is, ons sou u graag by ons wou hê.

N.H.W.-PERS

NEDERDUITSCH HERVORMDE WEESHUISPERS

Tel. 77-2188/9 Posbus 18061
Hercules 0030

—— U EIE DRUKKERY ——

Raad aan vroue wie se mans ‚te moeg' is

Is hy werklik ‚te moeg'? Baie vroue wonder seker hieroor. Hy was altyd gretig om uit te gaan, maar skielik is hy ‚te moeg'! Is dit net 'n verskoning? Het hy belangstelling verloor? Moontlik. Maar in die meeste gevalle is dit hoe hy voel – lusteloos, terneergedruk, prikkelbaar. Hy kan nie meer bybly nie. Hierdie simptome kom dikwels in die middeljare voor.

Maar gelukkig is daar iets wat u aan die saak kan doen. U kan hom help om weer sy ‚ou self' te wees. Kry vir hom Salusa 45 by u apteek. U is dit aan u man verskuldig.

Salusa 45 se spesiale formule kan sy fisiese energie en sy dryfkrag herstel. Hy sal gou weer lus vir die lewe voel en selfs jonger lyk!

Salusa 45 bevat vitamien E. Prokaïen (H_3). Hematoporforien. Asook ander noodsaaklike vitamiene.

Vir die beste resultate, gebruik Salusa 45 daagliks.

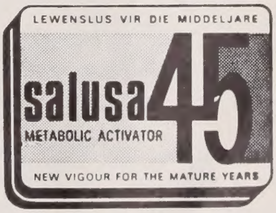

30 tablette R2,35. Volledige 3-maande-kursus van 90 tablette R5,95. Slegs by apteke verkrygbaar.

4964/a

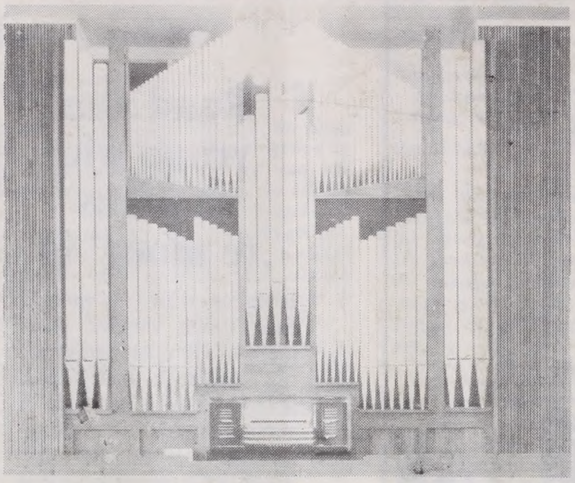

PYPORRELS:

Gebou in Suid-Afrika wat u kerk eer aandoen.

LUIKLOKKE:

Van die beroemde fabriek, Petit en Fritsen, Holland.

UURWERKE:

Vir Kerktorings, Stadsale, Skole, ens.

LUIDSPREKERSTELSELS:

Gehoortoestelle vir hardhorendes, kerkmeubels, en aanverwante dienste.

SUID-AFRIKAANSE ORRELBOUERS (EDMS.) BPK.

POSBUS 200 — PRETORIASTRAAT 157 — SILVERTON
TELEGRAMME: „DIAPASON"
TEL.: 86-4844/5/6 — 86-4305
Kaapstad 77-8687 — Bloemfontein 7-4969
Durban 72-3955 — Potchefstroom 7381
Johannesburg 830-5108

„Tussen die rustige grootwild, in die ongetemde bosveld...ontdek jy 'n nuwe Suid-Afrika."

,,Mens kan amper nie glo dat renosters lewendige wesens is nie. Dié diere het vir my eerder gelyk soos die model van 'n fantastiese soort oerdier daar tussen die lang gras in die Hluhluwewildreservaat slegs 'n paar uur se ry van Durban in die gemaklike SASTOER bus.

Afrika

,,Ons het deur Golela gery wat tevrede in die son gelê en bak het.

,,In Manzini het ons ons vergaap aan die Swazihandwerk. Min dinge herinner 'n mens so sterk aan Afrika se polsende hart as sy Swartmense se kuns en handwerk. En toe verder na die Krugerwildtuin.

Die jagter word gejag

,,Ek het hom eerste gesien. Ons het so stil moontlik probeer bly. En dink die beweging van die oor het my aandag getrek. En skielik kon ek die hele asemberowende dier daar in die gras sien lê. Leeu! het ek hees gesê, my stem byna weg van opgewondenheid.

,,Is daar vir jou wild! Dit was warm, maar gelukkig is hierdie toerbusse van SASTOERE vir gerief toegerus met goeie lugversorging en heerlik gemaklike sitplekke.

Die vangs

,,Die jagluiperd was seker bra honger. Gewoonlik is hulle maar skaam vir die daglig. Die bok het nie 'n kans gehad nie... maar die jagluiperd sy maaltyd.

,,Die volgende dag het ons die pad terug huis toe gevat. Deur die pragtige ou Pretoria en toe... polsende Johannesburg.

,,En toe moes die ,ontdekkers' weer elkeen hulle eie koers vat. Ons het plegtig belowe om mekaar weer te sien. Ons doen dit ook.''

Ontdek die res van Suid-Afrika ook!

Die toer wat hierbo beskryf is, is die sesdaagse SASTOER tussen Durban en Johannesburg. Maar daar is nog heelwat ander opwindende toere na ander interessante plekke in ons pragtige land.

As u volledige inligting wil bekom, skryf eenvoudig aan SASTOERE Posbus 1111, Johannesburg 2000.

SASTOERE

VZ76/1854/2